

บทที่ 4

โครงสร้างตลาดปลาทุ่นำกระป๋องส่งออกของไทย

อุตสาหกรรมปลาทุ่นำกระป๋องเป็นอุตสาหกรรมเกษตรที่ทำรายได้ให้กับประเทศในลำดับต้นๆ แต่อุตสาหกรรมนี้มีลักษณะที่ค่อนข้างแตกต่างจากอุตสาหกรรมทั่วไป กล่าวคือวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมนี้ส่วนใหญ่ (ประมาณร้อยละ 70 - 80) ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ในขณะที่อุตสาหกรรมเกษตรอื่นนั้นใช้วัตถุดิบเกือบทั้งหมดที่ผลิตในประเทศไทย นอกจากนี้วัตถุดิบส่วนใหญ่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศแล้ว ปลาทุ่นำกระป๋องส่วนใหญ่ที่ผลิตได้จะส่งไปจำหน่ายต่างประเทศ (ประมาณร้อยละ 95 ของผลผลิตทั้งหมด) จึงสามารถกล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมปลาทุ่นำกระป๋องนี้เป็นอุตสาหกรรมเพิ่มมูลค่า (value-added industry) อย่างแท้จริง และการเพิ่มมูลค่างกล่าวได้ก่อให้เกิดรายได้เข้าประเทศปีละไม่ต่ำกว่า 10,000 ล้านบาทเป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 10 ปีมาแล้ว ดังนั้นปัจจัยที่กำหนดผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมนี้จึงประกอบด้วย

1. ปัจจัยเกี่ยวกับการนำเข้า ได้แก่ แหล่งวัตถุดิบ ชนิดของวัตถุดิบนำเข้า ปริมาณนำเข้าและราคานำเข้า
2. ปัจจัยเกี่ยวกับการส่งออก ได้แก่ ประเทศคู่ค้าและคู่แข่ง มาตรการของประเทศคู่ค้าและคู่แข่ง เป็นต้น
3. ปัจจัยเกี่ยวกับความสามารถในการเพิ่มมูลค่า เช่น โครงสร้างผู้ผลิตและโครงสร้างต้นทุนการผลิต เป็นต้น

4.1 ปัจจัยด้านวัตถุดิบ

4.1.1 ปริมาณการจับปลาทุ่นำของประเทศไทยและปริมาณการนำเข้า

ปลาทุ่นำที่ใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมปลาทุ่นำกระป๋องของไทยนั้นมาจาก แหล่งที่สำคัญ คือ จากการจับของเรือประมงไทยและจากการนำเข้า แหล่งทำประมงปลาทุ่นำของประเทศไทยประกอบด้วย 2 แหล่งที่สำคัญ คือ แหล่งประมงในน่านน้ำไทยและแหล่งประมงนอกล่านน้ำไทย (กรมประมง, 2535) โดยแหล่งประมงในน่านน้ำไทยแบ่งเป็น 7 เขตดังนี้ คือ

เขต 1 อ่าวไทยด้านตะวันออก ได้แก่ทะเลในเขตจังหวัดตราด จันทบุรี และระยอง

เขต 2 อ่าวไทยตอนใน ได้แก่ทะเลในเขตจังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ

กรุงเทพมหานคร สมุทรสาคร สมุทรสงคราม และเพชรบุรี

เขต 3 อ่าวไทยด้านตะวันตกตอนบน ได้แก่ทะเลในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ชุมพร และ สุราษฎร์ธานี

เขต 4 อ่าวไทยด้านตะวันตกตอนล่าง ได้แก่ทะเลในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี และนราธิวาส

เขต 5 อ่าวไทยตอนกลาง ได้แก่ทะเลที่อยู่บริเวณกลางอ่าวไทย มีอาณาเขต ติดต่อเส้นแบ่งเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศมาเลเซียและสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา

เขต 6 ทะเลอันดามันตอนบน ได้แก่ทะเลในเขตจังหวัดระนอง พังงา และภูเก็ต

เขต 7 ทะเลอันดามันตอนล่าง ได้แก่ทะเลในเขตจังหวัดกระบี่ ตรัง และสตูล

แหล่งประมงปลาทูน่านอกน่านน้ำไทยที่จัดโดยเรือประมงไทย ประกอบด้วย

1. มหาสมุทรอินเดีย คือมหาสมุทรบริเวณตอนเหนือของเกาะสุมาตรา ศรีลังกา มัลดีป ซิซิลี เมอร์เซียมและมาดากัสการ์
2. ทะเลจีนใต้ บริเวณชายฝั่ง ซาตาร์ ซาราวัก ทะเลอันดามัน ชูลาวิซี ซารอง และทะเลตอนเหนือของเกาะนิวกินี

ซึ่งจากการศึกษาของกรมประมงพบว่าปลาทูน่าที่จับในบริเวณอ่าวไทยจะอยู่ในช่วงร้อยละ 80 - 96 ของปริมาณปลาทูน่าที่จับได้ทั้งหมด ที่เหลือเป็นปลาทูน่าที่จับได้จากมหาสมุทรอินเดีย (กรมประมง, 2535) แต่เนื่องจากอุตสาหกรรมปลาทูน่ากระป๋องของประเทศไทยได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วมาก ทำให้ปริมาณปลาทูน่าที่จับโดยเรือประมงไทยไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ปลาทูน่าเพื่อเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมปลาทูน่ากระป๋องของไทยได้ จากสถิติในช่วงปี 2531 - 2538 พบว่าปริมาณปลาทูน่าที่ไทยจับได้นั้น สมองความต้องการของอุตสาหกรรมปลาทูน่ากระป๋องได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยในช่วงปีหลัง ๆ ปริมาณปลาทูน่าที่ไทยจับได้มีแนวโน้มลดลง (ตารางที่ 4.1) ในทางตรงกันข้ามปริมาณการนำเข้าปลาทูน่าสดแช่เย็นและแช่เย็นจนแข็งก็มีแนวโน้มสูงขึ้นจนถึงปี 2536 แต่ในปี 2535 ได้ลดลงจากช่วงก่อน ๆ เนื่องจากประสบปัญหาจากตลาดสหรัฐอเมริกาและมีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปี 2537 และ 2538 เนื่องจากประสบปัญหาด้านการส่งออกและปัญหาการผลิตภายใน (รายละเอียดจะปรากฏในตอนต่อไป)

4.1.2 การนำเข้าแยกตามชนิดของปลาทูน่าที่ไทยนำเข้าและแหล่งนำเข้า

ปลาทูน่าที่ไทยนำเข้าแบ่งแยกเป็น 3 ชนิดที่สำคัญ คือ ปลาทูน่าสคิปแจ็ค (skipjack) ปลาทูน่าครีบลีโง (yellow fin tunas) และปลาทูน่าแอลบาคอร์ (albacore) โดยนำเข้าใน 2 ลักษณะ คือ แช่เย็นและแช่เย็นจนแข็ง โดยปริมาณปลาทูน่าแช่เย็นจนแข็งที่นำเข้าจะเป็นประมาณร้อยละ 95 - 99 ของปริมาณปลาทูน่านำเข้าทั้งหมด สำหรับปลาทูน่าแช่เย็นจนแข็งทั้งหมดที่นำเข้าพบว่าเป็นการนำเข้าปลาทูน่าสคิปแจ็คมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 78-85 ของปลาทูน่าแช่เย็นจนแข็ง

ตารางที่ 4.1 ปริมาณการจับปลาทูน่าของประเทศไทยและปริมาณการนำเข้า

หน่วย : ตัน

ปี	ปริมาณการจับของไทย 1/	ปริมาณนำเข้า 2/	รวม
2531	146,375(34.66)	275,919(65.34)	422,294
2532	129,650(27.10)	335,178(72.10)	464,828
2533	163,200(31.10)	362,038(68.90)	525,238
2534	152,200(23.48)	496,259(76.52)	648,459
2535	169,000(28.20)	430,709(71.80)	599,709
2536	147,600(18.86)	636,895(81.14)	784,495
2537	145,000(26.26)	407,875(73.74)	552,875
2538	n.a.	349,633	n.a.

หมายเหตุ 1/ ปลาโอดำและโอลาย

2/ ปลาทูน่าแอลบาคอร์ ปลาทูน่าครีบลีโง ปลาทูน่าสคิปแจ็คและปลาทูน่าอื่น ๆ ทั้งหมด
แช่เย็นจนแข็ง

ที่มา : 1/ กรมเศรษฐกิจการประมง กรมประมง

2/ กรมศุลกากร

ตารางที่ 4.2 ปริมาณ มูลค่านำเข้าและราคานำเข้าปลาทูน่า albacore หรือ long fin tuna ที่ประเทศไทยนำเข้าใน ช่วงปี 2535 - 2539

ปี	ปริมาณนำเข้า (ตัน)	มูลค่านำเข้า (ล้านบาท)	ราคานำเข้า (บาท/ตัน)
2535	11,377	828.58	72,829
2536	9,891	643.89	65,098
2537	9,517	547.82	57,562
2538	14,398	793.91	55,140
2539 (ม.ค.-มิ.ย.)	7,542	372.48	49,387

ที่มา : กรมศุลกากร

นำเข้าทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ปลาทูน่าครีบน้ำเงินและแอลบาคอร์ ซึ่งสัดส่วนการนำเข้าเท่ากับ ร้อยละ 14-19 และ 1-5 ตามลำดับ (ตามที่ 4.2-4.5) เหตุผลหนึ่งของการนำเข้าปลาทูน่าสคิปแจ็คเป็น สัดส่วนที่มากกว่าปลาทูน่าชนิดอื่น คือ ราคานำเข้าเฉลี่ยโดยทั่วไปของปลาทูน่าสคิปแจ็คจะถูกกว่า เช่นในปี 2538 ราคาปลาทูน่าสคิปแจ็ค ครีบน้ำเงิน และแอลบาคอร์ เท่ากับ 23,143 31,656 และ 55,140 บาท/ตัน ตามลำดับ ระดับราคาของปลาทูน่าแต่ละชนิดขึ้นอยู่กับขนาดของปลา ปริมาณของ ปลาแต่ละชนิดที่ประเทศต่างๆ จับได้ในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งขนาดของปลาทูน่าสคิปแจ็คนั้นเล็กสุดเมื่อ เปรียบเทียบกับปลาทูน่าครีบน้ำเงินและแอลบาคอร์ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าระดับราคานำเข้าของปลาทู น่าทั้ง 3 ชนิด มีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัดโดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับราคานำเข้าของปลาทูน่า สคิปแจ็ค ซึ่งราคานำเข้าเฉลี่ยของปี 2538 นั้นเป็นประมาณร้อยละ 54 ของราคานำเข้าเฉลี่ยของปี 2535 ในขณะที่ราคานำเข้าเฉลี่ยของปลาทูน่าแอลบาคอร์และครีบน้ำเงินในปีเดียวกันเป็นประมาณ ร้อยละ 75 และ 77 ของราคานำเข้าเฉลี่ยของปี 2535 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบราคานำเข้าปลาทูน่าสคิปแจ็คกับราคาปลาทูน่า(ปลาโอดำ ปลาโอ ลาย) ที่ไทยจับได้ พบว่าราคาเฉลี่ยปลาโอดำและปลาโอลายที่ไทยจับได้มีแนวโน้มลดลงในช่วงปี 2531-2533 ซึ่งหลังจากนั้น คือปี 2534-2537 ราคาปลาโอดำมีแนวโน้มสูงขึ้นแต่สำหรับปลาโอลาย กลับมีราคาลดลง (ตารางที่ 4.6) ซึ่งราคานำเข้าปลาทูน่าสคิปแจ็คในช่วงดังกล่าวอยู่สูงกว่าราคาปลา โอดำและโอลายที่ไทยจับได้ประมาณ 2-3 เท่า (ตารางที่ 4.7 เทียบกับตารางที่ 4.6) โดยเฉพาะในช่วง ก่อนปี 2536 แต่หลังจากนั้นราคานำเข้าของปลาทูน่าสคิปแจ็คมีแนวโน้มลดลงอย่างมาก จนในปี 2537 ราคานำเข้าปลาทูน่าสคิปแจ็คต่ำกว่าราคาปลาโอดำที่ไทยจับได้เล็กน้อย แต่สูงกว่าราคาปลาโอ ลาย ส่วนราคานำเข้าปลาทูน่าครีบน้ำเงินและแอลบาคอร์นั้นจะสูงกว่าราคาปลาโอดำและโอลายมาก (ตารางที่ 4.8 และ 4.9)

สำหรับแหล่งปลาทูน่าที่ไทยนำเข้านั้นพบว่าได้มาจากกองเรือประมงน้ำลึกของ ประเทศต่าง ๆ ซึ่งตระเวนจับปลาทูน่าตามน่านน้ำต่าง ๆ ได้แก่ มหาสมุทรอินเดีย มหาสมุทรแปซิฟิก และมหาสมุทรแอตแลนติก โดยจำนวนประเทศที่ไทยนำเข้าปลาทูน่านั้นมีกว่า 30 ประเทศ แต่ประเทศ ที่เป็นแหล่งนำเข้าหลักของปลาทูน่าสคิปแจ็คและปลาทูน่าครีบน้ำเงินสำหรับประเทศไทยอยู่ในทวีป เอเชีย ได้แก่ ไต้หวัน ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ ซึ่งสัดส่วนการนำเข้าปลาทูน่าทั้ง 2 จากทั้ง 3 ประเทศจะอยู่ ในช่วงประมาณร้อยละ 40 - 50 ของปริมาณการนำเข้ารวมของปลาทูน่าทั้ง 2 (ตารางที่ 4.10 - 4.11) สำหรับปลาทูน่าแอลบาคอร์นั้นไทยนำเข้าจากประเทศญี่ปุ่น ไต้หวันและสิงคโปร์ เป็นสำคัญ (ตารางที่ 4.12) ซึ่งการนำเข้าจากแต่ละแหล่งจะมาน้อยเพียงใดนั้น นอกจากพิจารณาเรื่องราคาแล้ว ผู้ ประกอบการยังคำนึงถึงปริมาณอุปทานของปลาทูน่าแต่ละแหล่งที่สามารถทำให้เกิดความต่อเนื่องใน การผลิตด้วยเช่นกัน ซึ่งจากจำนวนประเทศที่เป็นแหล่งอุปทานของปลาทูน่าให้กับอุตสาหกรรมปลา

ตารางที่ 4.3 ปริมาณมูลค่าการนำเข้าและราคาเฉลี่ยนำเข้าปลาทูน่าครีบน้ำเงิน (yellow fin tunas) ที่ประเทศไทยนำเข้าในช่วงปี 2535 - 2539

ปี	ปริมาณนำเข้า (ตัน)	มูลค่านำเข้า (ล้านบาท)	ราคานำเข้า (บาท/ตัน)
2535	78,321	3,227.65	41,210
2536	74,474	2,396.11	32,174
2537	73,523	2,237.60	30,434
2538	57,663	1,825.41	31,656
2539 (ม.ค.-มิ.ย.)	28,043	795.23	28,362

ที่มา : กรมศุลกากร

ตารางที่ 4.4 ปริมาณมูลค่าการนำเข้าและราคาเฉลี่ยนำเข้าปลาทูน่า skipjack ที่ไทยนำเข้าในช่วงปี 2535 - 2539

ปี	ปริมาณนำเข้า (ตัน)	มูลค่านำเข้า (ล้านบาท)	ราคานำเข้า (บาท/ตัน)
2535	317,966	13,518.18	42,514
2536	304,237	10,651.47	35,010
2537 ^{1/}	301,765	7,969.03	26,408
2538	267,917	6,200.34	23,143
2539(ม.ค.-มิ.ย.)	128,308	3,001.26	23,391

หมายเหตุ : 1/ ไม่รวมปริมาณการนำเข้าจากกานา เนื่องจากตัวเลขปริมาณการนำเข้าจากประเทศนี้
สูงผิดปกติในขณะที่มูลค่าการนำเข้าต่ำ

ที่มา : กรมศุลกากร

ตารางที่ 4.5 สัดส่วนของปริมาณและมูลค่านำเข้าปลาทูน่า albacore, yellow fin และ skipjack
ที่ประเทศไทยนำเข้าในช่วงปี 2535 - 2539

หน่วย : ร้อยละ

ปี	albacore		yellow fin		skipjack	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2535	2.79	4.72	19.21	18.36	78.50	76.92
2536	2.56	4.70	19.16	17.50	78.28	77.80
2537	0.96	4.97	14.41	21.16	84.63	73.86
2538	3.70	9.00	14.73	20.70	81.57	70.30
2539 (มค.-มิย.)	4.61	8.93	17.11	19.08	78.28	71.99

ที่มา : คำนวณจากตารางที่ 4.2 - 4.4

ตารางที่ 4.6 ปริมาณการจับปลาโอตัวและปลาโหลลายของไทย ปี 2531 - 2537

ปี	ปริมาณ (ตัน)		มูลค่า (ล้านบาท)		ราคาเฉลี่ย (บาทต่อกก.)	
	ปลาโอตัว	ปลาโหลลาย	รวม	ปลาโอตัว	ปลาโหลลาย	รวม
2531	92,900	53,500	146,400	1,784	737	2,521
2532	82,100	47,500	129,600	1,597	529	2,126
2533	102,400	60,800	163,200	1,635	758	2,393
2534	84,800	67,400	152,200	2,011	1,078	3,089
2535	74,400	94,600	169,000	1,637	1,514	3,151
2536	60,400	87,200	147,600	1,462	893	2,355
2537	63,200	81,800	145,000	1,751	1,014	2,765
				19,21	13,77	17,22
				19,45	11,14	16,40
				15,97	12,47	14,66
				23,71	16,00	20,30
				22,01	16,00	18,64
				24,21	10,24	15,96
				27,71	12,40	19,07

หมายเหตุ : ปี 2537 ตัวเลขประมาณการ

ที่มา : กองเศรษฐกิจการประมง กรมประมง

ตารางที่ 4.7 ราคานำเข้ารายเดือนปลาทูน่า skipjack ที่ประเทศไทยนำเข้าในช่วงปี 2531 - 2538 ^{1/}

หน่วย : บาท/ตัน

ปี	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	เฉลี่ย
2531	37,880	37,670	45,190	46,130	46,980	46,250	43,060	46,340	45,410	45,590	44,750	46,470	44,850
2532	43,480	46,500	46,260	45,910	47,280	45,590	47,240	43,940	44,810	46,970	46,150	42,910	45,700
2533	49,980	45,480	47,140	47,560	47,130	47,360	44,600	43,390	46,550	44,860	46,990	44,430	46,000
2534	46,500	44,990	45,750	45,650	46,820	46,740	46,430	45,890	44,870	44,750	44,120	47,630	45,810
2535	43,270	43,600	38,610	45,090	42,410	44,290	42,080	42,230	39,850	43,190	43,790	40,620	42,510
2536	44,790	44,290	45,880	41,500	42,290	42,300	41,270	25,680	27,620	24,370	25,880	26,880	35,010
2537	29,450	28,230	27,390	26,780	25,380	21,360	24,550	24,920	27,640	27,830	27,500	26,750	26,380
2538	24,590	21,560	21,720	19,290	19,560	19,140	20,540	26,800	27,330	27,180	26,410	28,060	23,140

หมายเหตุ: 1/ คำนวณจากข้อมูลปริมาณนำเข้าและมูลค่านำเข้าปลาทูน่าสคิปแปซิฟิกแช่เยือกแข็งนำเข้า H.S.code 0303.430-004

ที่มา : ข้อมูลปริมาณนำเข้าและมูลค่านำเข้าจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 4.8 ราคานำเข้ารายเดือนปลาทูน่า yellow fin ที่ประเทศไทยนำเข้าในช่วงปี 2531 - 2538 1/

หน่วย : บาท/ตัน

ปี	มค.	กพ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	เฉลี่ย
2531	36,520	43,940	47,860	51,040	51,360	52,070	47,570	50,980	46,400	46,400	49,090	46,120	48,070
2532	46,270	48,190	46,200	46,220	46,950	47,180	47,830	45,630	47,720	46,310	46,570	42,080	46,360
2533	47,290	47,240	48,110	47,890	47,830	47,390	46,870	46,020	37,410	46,030	44,960	44,450	45,360
2534	46,560	46,120	44,650	45,730	47,000	46,820	45,760	46,110	41,790	46,030	45,860	45,710	45,770
2535	33,730	42,890	39,910	45,600	42,620	41,230	42,350	44,450	41,820	40,960	42,580	37,100	41,210
2536	39,050	42,310	41,190	44,500	42,290	42,300	41,270	25,680	27,620	23,370	25,880	26,800	35,010
2537	31,930	31,110	29,830	29,180	29,470	28,060	26,990	31,130	30,810	27,910	32,800	33,240	30,430
2538	28,360	28,650	27,930	25,630	27,630	30,450	30,880	38,890	38,130	34,270	34,110	29,130	31,650

หมายเหตุ: 1/ คำนวณจากข้อมูลปริมาณนำเข้าและมูลค่านำเข้าปลาทูน่าคืบเหลืองซึ่งเป็นเงินแข็งห้า H.S.code 0303.420-009
ที่มา : ข้อมูลปริมาณนำเข้าและมูลค่านำเข้าจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 4.9 ราคานำเข้ารายเดือนปลาทูน่า albacore ที่ประเทศไทยนำเข้าในช่วงปี 2531 - 2538^{1/}

หน่วย:บาท/ตัน

ปี	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	เฉลี่ย
2531	63,290	64,660	62,100	62,770	65,270	57,920	64,760	65,340	65,850	54,870	67,970	67,330	63,790
2532	67,450	66,340	65,520	68,330	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	61,730	59,680	64,970	70,010	65,180
2533	69,280	67,980	65,480	68,140	73,100	67,310	69,340	69,090	59,970	66,610	65,060	57,140	67,450
2534	65,820	59,670	65,320	63,540	66,080	60,410	67,890	172,710	67,140	67,900	68,450	60,650	72,880
2535	67,870	68,580	70,330	68,610	67,690	75,360	73,330	74,700	74,350	71,830	76,200	77,090	72,820
2536	72,120	71,410	70,930	70,560	55,660	67,090	60,020	72,570	49,440	68,200	68,110	71,390	65,100
2537	67,900	66,290	55,780	54,590	50,930	57,950	50,880	93,930	57,880	57,740	52,800	48,060	57,560
2538	60,300	53,970	53,960	62,860	51,070	53,050	47,420	41,280	55,040	58,150	60,940	60,350	55,130

หมายเหตุ: 1/ คำนวณจากข้อมูลปริมาณนำเข้าและมูลค่านำเข้าปลาทูน่าที่รับเหลือจกแทเเยนจนเเจงรห้สนำเข้า H.S.code 0303.410-008

ที่มา : ข้อมูลปริมาณนำเข้าและมูลค่านำเข้าจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 4.10 ปริมาณและสัดส่วนการนำเข้าปลาหูฉลามสดแช่แข็งที่ไทยนำเข้าจากประเทศต่าง ๆ ปี 2535 - 2538

ประเทศ	ปริมาณนำเข้า (ตัน)			สัดส่วนนำเข้า (%)				
	2535	2536	2537	2538	2535	2536	2537	2538
ไต้หวัน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ไมโครนีเชีย สหรัฐอเมริกา	95,464	72,934	82,846	92,816	30.01	23.97	27.45	29.05
	37,431	48,432	25,471	42,492	11.77	15.92	8.44	13.30
	47,599	33,990	44,770	29,212	14.97	11.17	14.83	9.14
	.	.	32,159	29,863	.	.	10.65	9.35
	29,067	34,440	12,053	6,310	9.14	11.32	3.99	1.98
ปานามา ฝรั่งเศส เซเชลเลส อื่นๆ	9,641	9,992	5,350	54,033	3.03	3.28	1.77	16.91
	36,868	24,514	11,894	1,381	11.59	8.06	3.94	0.43
	11,276	11,841	30,951	9,605	3.55	3.89	10.25	3.01
	50,620	68,094	56,271	53,685	15.94	22.39	18.68	16.83
รวม	317,966	304,237	301,765	319,397	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา : กรมศุลกากร

ตารางที่ 4.11 ปริมาณและสัดส่วนการนำเข้าปลาพ่นน้ำที่ไทยนำเข้าจากประเทศต่าง ๆ ปี 2535 - 2538

ประเทศ	ปริมาณนำเข้า (ตัน)			สัดส่วนนำเข้า (%)				
	2535	2536	2537	2538	2535	2536	2537	2538
ไต้หวัน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ไมโครนีเชีย	19,957	13,073	11,551	10,371	25.48	17.55	15.71	17.99
	16,406	13,288	10,369	7,382	20.95	17.84	14.10	12.80
	10,260	5,871	6,858	7,608	13.10	7.88	9.33	13.19
	9,398	8,235	2,934	5,479	12.00	11.06	3.99	9.50
	-	-	6,407	4,176	-	-	8.71	7.24
รัสเซีย เชเชลเลส สิงคโปร์ อื่นๆ	650	1,638	5,621	2,587	0.83	2.20	7.65	4.49
	1,591	1,716	4,131	2,958	2.03	2.30	5.62	5.13
	1,715	221	44	2,378	2.19	0.30	0.06	4.12
	18,344	30,432	25,608	14,724	23.42	40.87	34.83	25.54
	รวม	78,321	74,474	73,523	57,663	100.00	100.00	100.00

ที่มา : กรมศุลกากร

ตารางที่ 4.12 ปริมาณและสัดส่วนการนำเข้าปลาทูน่าแอลบาคอร์ที่ไทยนำเข้าจากประเทศต่าง ๆ ปี 2535 - 2538

ประเทศ	ปริมาณนำเข้า (ตัน)				สัดส่วนนำเข้า (%)			
	2535	2536	2537	2538	2535	2536	2537	2538
ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ไต้หวัน นิวซีแลนด์ อินโดนีเซีย อื่นๆ	1,125	2,498	3,934	5,278	9.89	25.26	41.34	36.66
	1,250	222	774	1,763	10.99	2.24	8.13	12.25
	3,607	1,455	1,360	2,585	31.70	14.71	14.29	17.95
	1,319	2,050	1,706	2,324	11.59	20.73	17.93	16.14
	1,135	1,144	255	609	9.98	11.57	2.68	4.23
	2,941	2,522	1,488	1,839	25.85	25.49	15.68	12.77
	รวม	11,377	9,891	9,517	14,398	100.00	100.00	100.00

ที่มา : กรมศุลกากร

นากะรื่องของประเทศไทยดังกล่าวข้างต้น พอสรุปในขั้นนี้ได้ว่าปริมาณวัตถุดิบปลาทูน่านำเข้าไม่
เป็นปัญหาคออดสาหกรรมนี้ในช่วงเวลาที่ผ่านมา

4.1.3 ราคานำเข้าปลาทูน่าสำหรับประเทศไทย

จากการพิจารณาราคานำเข้าปลาทูน่ารายเดือนของปลาทูน่าสคิปแฉัด ครีบเหลือง
และแอลบาคอร์ในตารางที่ 4.7 - 4.9 พบว่าถึงแม้ว่าราคาปลาทูน่าเฉลี่ยรายปีของปลาทูน่าทั้ง 3 ชนิด
จะมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด แต่เมื่อพิจารณาราคานำเข้าเป็นรายเดือนพบว่าราคามีการเคลื่อนไหว
ขึ้นลงค่อนข้างมาก โดยพิสัยหรือความแตกต่างระหว่างราคานำเข้าสูงสุดและราคานำเข้าต่ำสุด
ของปลาทูน่าแอลบาคอร์มีมากที่สุด รองลงมาคือ ปลาทูน่าครีบเหลืองและสคิปแฉัด โดยในปี 2538
พิสัยของราคาดังกล่าวเท่ากับ 21,500 13,260 และ 8,920 บาท/ตัน ตามลำดับ (ตารางที่ 4.13) หรือคิด
เป็นประมาณ 845, 520 และ 350 เหรียญดอลลาร์สหรัฐต่อตัน (1 US\$ ประมาณ 25.5 บาท) แต่ค่า
พิสัยของราคานำเข้าปลาทูน่าทั้ง 3 ชนิดไม่มีทิศทางที่แน่นอน เช่นค่าพิสัยของราคานำเข้าของปลาทู
น่าสคิปแฉัดและครีบเหลืองในปี 2534 เท่ากับ 3,510 และ 5,210 บาท/ตัน ตามลำดับ แต่ในปี 2536
กลับเพิ่มขึ้นอย่างมากเป็น 21,510 และ 21,130 บาท/ตัน ตามลำดับ จากนั้นในปี 2537 กลับมีแนวโน้ม
ลดลง แต่กลับเพิ่มสูงขึ้นอีกในปี 2538 การที่ระดับราคาปลาทูน่านำเข้าในแต่ละเดือนมีการเคลื่อนไหว
ขึ้นลงค่อนข้างมาก ส่วนหนึ่งมาจากปริมาณปลาทูน่าที่จับได้ในแต่ละช่วงเวลา แต่อีกส่วนหนึ่งมาจาก
การบริหารสต็อกปลาทูน่าแช่แข็งของประเทศญี่ปุ่น เช่นในเดือนมิถุนายน ปี 2537 พบว่าญี่ปุ่นไม่ยอม
ส่งออกปลาทูน่าแช่แข็ง เนื่องจากก่อนหน้านี้ราคาปลาทูน่าสคิปแฉัดตกต่ำอย่างมาก (เท่ากับ 680
ดอลลาร์สหรัฐ/ตัน) แต่ญี่ปุ่นยอมเก็บสต็อกดังกล่าวไว้ในห้องเย็น จนทำให้ระดับสต็อกของปลาทูน่า
สคิปแฉัดมีมากกว่าระดับสต็อกของเดือนเดียวกันของปี 2536 ถึงร้อยละ 50 ซึ่งญี่ปุ่นประสบผลสำเร็จ
ในการดำเนินนโยบายบริหารสต็อกดังกล่าว โดยทำให้ระดับราคาปลาทูน่าได้เพิ่มสูงขึ้นเกิน 1,250
ดอลลาร์สหรัฐ/ตันในตลาดกรุงเทพฯในเวลาต่อมา (GLOBEFISH , 1995) อย่างไรก็ตามสัดส่วนปลาทู
น่าแอลบาคอร์และปลาทูน่าครีบเหลืองที่นำเข้าเป็นเพียงร้อยละไม่เกิน 25 ของปลาทูน่าทั้ง 3 ชนิดที่
นำเข้าเท่านั้น

เมื่อพิจารณาราคานำเข้ารายเดือนของปลาทูน่าสคิปแฉัดและครีบเหลือง พบว่ามีการ
ปรับฐานของราคานำเข้าลงอย่างมากในเดือนสิงหาคมปี 2536 (ตารางที่ 4.7 และ 4.8) ราคานำเข้าของ
ปลาทูน่าแอลบาคอร์นั้น การปรับฐานราคาไม่ค่อยเด่นชัดนัก ก่อนปี 2537 การเคลื่อนไหวขึ้นลงของ
ราคาไม่ค่อยมีรูปแบบที่แน่นอน แต่ตั้งแต่ราคาเริ่มปรับฐานในเดือนสิงหาคมปี 2536 การเคลื่อนไหวขึ้น
ลงของราคาโดยเฉพาะอย่างยิ่งราคานำเข้าของปลาทูน่าสคิปแฉัด เริ่มมีรูปแบบที่ชัดเจนโดยเฉพาะ
อย่างยิ่งตั้งแต่มกราคม ปี 2537 เป็นต้นมา กล่าวคือ ราคามีแนวโน้มลดลงในช่วงเดือนมกราคมมาจน
ถึงเดือนมิถุนายน จากนั้นราคาจะเริ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงเดือนพฤศจิกายนและธันวาคม และจะเริ่ม

ตารางที่ 4.13 ราคานำเข้าสูงสุด ราคานำเข้าต่ำสุดและพิสัย (ราคาสูงสุด - ราคาต่ำสุด) ของปลาหมึกนำเข้าสด แช่แข็ง คีบเหลือง และแอลบาคอร์ที่ประเทศไทยนำเข้าในช่วงปี 2531 - 2538

ปี	ราคานำเข้าสดแช่แข็ง			ราคานำเข้าคีบเหลือง			ราคานำเข้าแอลบาคอร์		
	สูงสุด	ต่ำสุด	พิสัย	สูงสุด	ต่ำสุด	พิสัย	สูงสุด	ต่ำสุด	พิสัย
2531	46,980	37,670	9,310	52,070	36,520	15,550	67,970	54,870	13,100
2532	47,280	42,910	4,370	48,190	42,080	6,110	70,010	59,680	10,330
2533	49,980	43,390	6,590	48,110	37,410	10,700	73,100	59,970	13,130
2534	47,630	44,120	3,510	47,000	41,790	5,210	72,880	59,670	13,210
2535	45,090	38,610	6,480	45,600	33,730	11,870	77,090	67,870	9,220
2536	45,880	24,370	21,510	44,500	23,370	21,130	72,570	55,660	16,910
2537	29,450	21,360	8,090	32,800	26,990	5,810	67,900	48,060	19,840
2538	28,060	19,140	8,920	38,890	25,630	13,260	62,860	41,280	21,580

ที่มา : จากตารางที่ 4.7 - 4.9

ตารางที่ 4.14 ปริมาณ มูลค่าและราคาเฉลี่ยส่งออกปลาหมึกกระป๋องของไทย ปี 2532 - 2539

ปี	ปริมาณส่งออก (ตัน)	มูลค่าส่งออก (ล้านบาท)	ราคาส่งออก (บาท/ตัน)
2532	225,123	13,796.82	61,286
2533	232,972	13,716.75	58,877
2534	272,800	16,130.78	59,130
2535	243,587	13,438.14	55,168
2536	229,904	13,062.78	56,818
2537	268,974	15,698.24	58,363
2538	221,183	13,624.53	61,598
2539(ม.ค.-มิ.ย.)	95,078	6,078.77	63,935

ที่มา : กรมศุลกากร

ต้นทุนลดลงอีกในเดือนมกราคม ซึ่งถ้าหากว่าการเคลื่อนไหวขึ้นลงของราคานำเข้ายังคงรูปแบบเช่นนี้เรื่อย ๆ ไปจะเป็นผลดีต่ออุตสาหกรรมปลาทูน่ากระป๋องของไทย เนื่องจากจะสามารถวางแผนเกี่ยวกับการนำเข้าและการผลิตได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการถึงเรื่องการเคลื่อนไหวขึ้นลงของราคานำเข้าและเรื่องพิสัยของราคานำเข้าว่าจะเป็นอุปสรรคต่ออุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทยมากน้อยเพียงใด ซึ่งคำตอบที่ได้ค่อนข้างตรงกันว่า ค่าพิสัยที่มากเกินไปเช่นในปี 2536 จะเป็นอุปสรรคต่อการวางแผนการผลิตคือทำให้เกิดความเสี่ยงในการผลิตทั้งนี้เนื่องจากว่าตลาดที่สำคัญเช่น สหรัฐอเมริกา ใช้ระบบโควตานำเข้า ซึ่งการประมูลโควตาของแต่ละปีจะเต็มในเวลาอันรวดเร็ว คือ เพียง 1-2 วันเท่านั้นของการเปิดประมูล ซึ่งหมายความว่าผู้ผลิตทราบว่าตนจะต้องผลิตเท่าใด แต่สิ่งที่ยังไม่ทราบ คือ ราคาวัตถุดิบที่จะต้องซื้อ ถ้าค่าความแปรปรวนของราคามีมาก ย่อมทำให้เป็นอุปสรรคต่อการวางแผนการผลิตได้ ผู้ประกอบการให้ความเห็นว่าถ้าราคานำเข้าเป็นเช่นเดียวกับปี 2537 หรือ 2538 คืออยู่ในช่วงประมาณ 750 - 1,100 เหรียญดอลลาร์สหรัฐต่อดัน และการเคลื่อนไหวขึ้นลงของราคามีรูปแบบเช่นเดียวกับปี 2537 หรือ 2538 แล้ว ความเสี่ยงในเรื่องการผลิตจะลดลงอย่างมาก.

4.2 ปัจจัยด้านส่งออก

4.2.1 ปริมาณ มูลค่า และราคาส่งออกปลาทูน่ากระป๋องของประเทศไทย

ปริมาณการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องของประเทศไทยในช่วงปี 2532 - 2538 พบว่าอยู่ในช่วงประมาณ 221 - 278 พันตัน/ปี (ตารางที่ 4.15) ซึ่งปริมาณการส่งออกแต่ละปีจะเป็นสัดส่วนโดยตรงกับปริมาณปลาทูน่านำเข้าและปริมาณปลาทูน่าที่ประเทศไทยจับได้ในปีนั้น ๆ ซึ่งถึงแม้ว่าราคาส่งออกปลาทูน่ากระป๋องของประเทศไทยจะมีแนวโน้มที่ลดลงในช่วงปี 2532 - 2535 เพราะเนื่องมาจากการลดลงของราคาปลาทูน่านำเข้า แต่ปริมาณการส่งออกไม่ได้ตอบสนองต่อการลดลงของราคาส่งออกเท่าที่ควร ดังนั้นการลดลงของราคาส่งออกปลาทูน่ากระป๋องเท่ากับเป็นการส่งผ่านผลของการลดลงของราคานำเข้าปลาทูน่าไปสู่ผู้ซื้อต่างประเทศเท่านั้น หรือกล่าวว่า ราคาส่งออกปลาทูน่ากระป๋องของไทยถูกกำหนดขึ้นเป็นสัดส่วนโดยตรงกับราคานำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นจนแข็ง ในช่วงกลางปี 2536 ราคาปลาทูน่านำเข้าได้ปรับฐานลดลงทำให้มีปริมาณการนำเข้าในช่วงปีนั้นมากกว่าปกติ จึงเป็นเหตุให้ปริมาณการส่งออกในปีต่อมา คือปี 2537 มีเพิ่มขึ้น โดยราคาส่งออกปลาทูน่ากระป๋องของปี 2537 จะอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันของปี 2536 คือสูงกว่าราคาส่งออกปี 2536 เพียงร้อยละ 2.7 เท่านั้น สำหรับปี 2538 การส่งออกปลาทูน่าของประเทศไทยไม่ดีเท่าที่ผ่านมาเนื่องจากสาเหตุ 2 ประการคือ เกิดแผ่นดินไหวที่เมืองโอซาก้า ประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นแหล่งนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งที่สำคัญแหล่งหนึ่งของประเทศไทย ทำให้ปริมาณการนำเข้าปลาทูน่าดังกล่าวของไทยลดลงในปีดังกล่าว อีกสาเหตุหนึ่ง คือในตอนต้นๆ ปี 2538 ได้เกิดปัญหากับบริษัทยูนิคคอร์ป ซึ่งเป็นผู้ผลิตปลาทูน่ากระป๋องรายใหญ่ของประเทศไทย จึงทำให้ปริมาณการผลิตของประเทศไทยในปีดังกล่าวลดลง

ตารางที่ 4.15 สถิติการส่งออกทางบกของประเทศไทย แยกตามกลุ่มประเทศปลายทาง

กลุ่มประเทศ	2532		2533		2534		2535		2536		2537		2538	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สหรัฐอเมริกา	101,413	6,053,793	102,955	6,070,280	114,178	6,427,197	101,208	5,507,335	73,012	4,227,423	74,202	4,492,435	53,323	3,264,190
กลุ่มสหภาพยุโรป (EU)	66,040	3,705,441	69,891	3,887,242	78,806	4,619,665	67,272	3,557,589	61,448	3,348,329	67,541	3,890,361	56,014	3,153,143
กลุ่มประเทศสมาคมการค้าเสรียุโรป(EFTA)	14,433	843,409	13,404	787,703	13,909	843,780	17,255	938,972	15,782	825,870	21,079	1,300,069	10,693	623,292
ญี่ปุ่น	3,930	294,671	3,674	245,103	5,728	379,640	8,712	584,050	11,260	744,587	29,557	1,154,469	13,794	1,141,520
แคนาดา	10,716	970,626	8,826	623,446	11,925	817,466	11,472	718,833	16,251	1,072,889	16,688	1,109,786	17,680	1,177,120
ทวีปออสเตรเลีย	7,404	454,827	7,827	454,124	9,408	573,836	9,750	572,535	11,422	620,604	9,467	619,872	11,704	797,500
กลุ่มอาเซียน	9,159	609,688	4,766	291,014	2,703	159,948	1,508	87,251	1,054	61,110	2,218	132,685	1,622	104,584
ไต้หวัน	51	3,094	492	28,644	602	33,705	424	22,427	1,25	55,542	1,114	61,803	1,539	90,134
ประเทศอื่น ๆ	12,978	861,272	21,137	1,329,197	35,541	2,265,540	25,988	1,449,147	38,551	2,106,423	47,108	2,858,218	54,814	3,273,047
รวม	225,123	13,796,821	232,972	13,716,753	272,800	16,130,778	243,588	13,438,139	229,904	13,062,777	268,974	15,619,698	221,183	13,624,530

หมายเหตุ : 1. กลุ่มสหภาพยุโรป (EU) ในที่นี้รวมเฉพาะ 12 ประเทศ คือ เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์ก เดนมาร์ก ฝรั่งเศส เยอรมัน ไอร์แลนด์ อิตาลี สเปน โปรตุเกส กรีซ และ

อังกฤษ

2. กลุ่มประเทศสมาคมการค้าเสรียุโรป (EFTA) ประกอบด้วย 7 ประเทศ คือ ออสเตรเลีย สวิตเซอร์แลนด์ ฟินแลนด์ นอร์เวย์ สวีเดน ไอร์แลนด์ และลิกเตนสไตน์

3. กลุ่มอาเซียน ในที่นี้รวมเฉพาะ 4 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์

4. ทวีปออสเตรเลีย ประกอบด้วย 2 ประเทศ คือ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

ที่มา : กรมศุลกากร

4.2.2 ประเทศคู่ค้าและคู่แข่งที่สำคัญของปลาทูน่ากระป๋องส่งออกของประเทศไทย

ประเทศที่นำเข้าปลาทูน่ากระป๋องจากประเทศไทยในช่วง 8 ปีที่ผ่านมา (2532-2539) พบว่ามี 100 กว่าประเทศ แต่ประเทศที่เป็นคู่ค้าที่สำคัญนั้นมีไม่ถึง 10 ประเทศได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร แคนาดา เยอรมัน เนเธอร์แลนด์ ออสเตรเลียและญี่ปุ่น (ตารางที่ 4.15 และตารางที่ 4.16) โดยปริมาณการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องไปยังสหรัฐอเมริกาในปี 2538 คิดเป็นประมาณร้อยละ 24 ของปริมาณการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องทั้งหมดของประเทศไทย ซึ่งสัดส่วนการส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกาตกลงมาเรื่อยๆตั้งแต่ประมาณร้อยละ 45 ในปี 2532 มาเหลือเพียงประมาณร้อยละ 24 ในปี 2538 (ตารางที่ 4.17) ซึ่งดูเหมือนว่าประเทศไทยกำลังสูญเสียตลาดสหรัฐอเมริกาไป แต่เมื่อพิจารณาถึงส่วนแบ่งตลาดของประเทศไทยในปลาทูน่ากระป๋องนำเข้าทั้งหมดของประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าสหรัฐอเมริกามีแนวโน้มที่จะนำเข้าปลาทูน่ากระป๋องลดลงตั้งแต่ปี 2534 เป็นต้นมา แต่ส่วนแบ่งตลาดของประเทศไทยในปลาทูน่ากระป๋องนำเข้าทั้งหมดของสหรัฐอเมริกาไม่ได้ลดลง ยกเว้นในปี 2536 เท่านั้น (ตารางที่ 4.18) ดังนั้นจึงสรุปได้ในขั้นนี้ว่า สหรัฐอเมริกายังคงเป็นตลาดที่สำคัญของประเทศไทย

สำหรับตลาดสหภาพยุโรปพบว่าประเทศที่เป็นผู้นำเข้าที่สำคัญประกอบด้วย 3 ประเทศ คือ สหราชอาณาจักร เยอรมันและเนเธอร์แลนด์ โดยสัดส่วนการส่งออกไปยัง 3 ประเทศนี้รวมกันได้ประมาณร้อยละ 23 - 24 ของปริมาณการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องรวมของประเทศไทย (ตารางที่ 4.16 และ 4.17) ปริมาณการนำเข้าของทั้ง 3 ประเทศนี้จากประเทศไทยคิดเป็นประมาณร้อยละ 90 ของการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องของประเทศไทยไปยังสหภาพยุโรปเก่า ซึ่งประกอบด้วย 12 ประเทศ คือ เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์ก เดนมาร์ก ฝรั่งเศส เยอรมัน ไอร์แลนด์ อิตาลี สเปน โปรตุเกส กรีซ และสหราชอาณาจักร ซึ่งตลาดสหราชอาณาจักรเป็นตลาดที่สำคัญที่สุดใน 3 ตลาดหลักในสหภาพนี้ ปริมาณการนำเข้าของตลาดนี้จากประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงในขณะที่ปริมาณการนำเข้าของเยอรมันและเนเธอร์แลนด์จากประเทศไทยมีแนวโน้มสูงขึ้นเล็กน้อยและคงที่ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาส่วนแบ่งตลาดของไทยในปลาทูน่ากระป๋องนำเข้าทั้งหมดของสหราชอาณาจักรพบว่าส่วนแบ่งตลาดดังกล่าวก็มีแนวโน้มลดลงเช่นกัน (ตารางที่ 4.19) ทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุ 2 ประการคือ ประการแรกสหราชอาณาจักรนำเข้าปลาทูน่ากระป๋องจากกลุ่มประเทศ ACP มากขึ้น โดยสัดส่วนที่นำเข้าจากกลุ่มประเทศ ACP เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 24.65 ของการนำเข้ารวมทั้งหมดในปี 2532 มาเป็นร้อยละ 36.89 ในปี 2537 (ตารางที่ 4.19) ปลาทูน่าที่นำเข้าจากกลุ่มประเทศ ACP นี้ได้รับยกเว้นการเก็บภาษีนำเข้าเนื่องจากประเทศในกลุ่ม ACP ส่วนใหญ่เคยเป็นประเทศอาณานิคมของประเทศต่างๆในสหภาพยุโรปมาก่อนแต่ปลาทูน่าที่นำเข้าจากประเทศไทยต้องเสียภาษีนำเข้าถึงร้อยละ 24 ประการที่ 2 คือ สหราชอาณาจักรมีทางเลือกในการนำเข้าจากประเทศอื่นนอกกลุ่ม ACP ที่นอกเหนือจากประเทศไทย คือ ประเทศฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย โดยสัดส่วนการนำเข้าปลาทูน่ากระป๋องจากทั้ง 2

ตารางที่ 4.16 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกปลาหมึกกระป๋องของประเทศไทย แยกตามรายประเทศนำเข้าที่สำคัญ ปี 2535 - 2539

ประเทศ	ปริมาณส่งออก (ตัน)					มูลค่าส่งออก (ล้านบาท)				
	2535	2536	2537	2538	2539 ^{1/}	2535	2536	2537	2538	2539 ^{1/}
สหรัฐอเมริกา	101,208	73,012	74,202	53,323	24,214	5,507.33	4,227.42	4,492.44	3,264.19	1,523.47
สหราชอาณาจักร	36,872	33,380	32,257	29,827	11,435	1,954.63	1,777.41	1,899.29	1,698.54	682.13
เยอรมัน	10,989	12,303	18,167	14,955	4,092	513.96	579.41	973.57	795.29	228.69
เนเธอร์แลนด์	10,125	10,380	11,901	7,006	1,797	592.22	710.22	711.79	409.59	102.81
แคนาดา	11,472	16,251	16,688	17,680	7,702	718.83	1,072.89	1,109.79	1,177.12	543.48
ออสเตรเลีย	8,548	10,027	9,466	10,413	5,686	501.95	536.57	619.87	710.43	403.85
ญี่ปุ่น	8,712	11,260	29,557	13,794	5,229	584.05	744.59	1,154.47	1,141.52	429.19
อื่น ๆ	55,661	63,291	76,736	74,185	34,923	3,065.17	3,414.27	4,737.02	4,427.85	2,165.15
รวม	243,587	229,904	268,974	221,183	95,078	13,438.14	13,062.78	15,698.24	13,624.53	6,078.77

หมายเหตุ : 1/ มกราคม - มิถุนายน

ที่มา : กรมศุลกากร

ตารางที่ 4.17 สัดส่วนปริมาณส่งออกปลาทูน่ากระป๋องของประเทศไทย แยกตามรายประเทศนำเข้าที่สำคัญ ปี 2535 - 2539

ประเทศนำเข้า	สัดส่วนปริมาณส่งออก (%)				
	2535	2536	2537	2538	2539
สหรัฐอเมริกา	41.55	31.75	27.58	24.11	25.47
สหราชอาณาจักร	15.14	14.52	11.99	13.48	12.03
เยอรมัน	4.51	5.35	6.75	6.76	4.30
เนเธอร์แลนด์	4.16	4.51	4.42	3.17	1.89
แคนาดา	4.71	7.07	6.20	7.99	8.10
ออสเตรเลีย	3.51	4.36	3.52	4.71	5.98
ญี่ปุ่น	3.58	4.90	10.99	6.24	5.50
อื่น ๆ	22.84	27.54	28.55	33.54	36.73
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา : คำนวณจากตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.18 ส่วนแบ่งตลาดของปลาทูน่ากระป๋องของไทยในปลาทูน่ากระป๋องนำเข้าทั้งหมดของสหรัฐอเมริกา ปี 2532 - 2538

ชนิดปลาทูน่ากระป๋อง	ปริมาณนำเข้า (1,000 ตัน)							สัดส่วนนำเข้า (%)						
	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538 1/	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538 1/
ที่สหรัฐอเมริกาเข้า	26.0	22.5	20.5	10.5	7.8	8.1	7.4	16.48	17.43	12.87	7.17	7.68	7.18	9.31
ปลาทูน่าเนื้อขาว 2/	131.8	106.6	138.8	136.0	93.8	104.7	72.1	83.52	82.57	87.13	92.83	92.32	92.82	90.69
ปลาทูน่าเนื้อเทา 3/														
ประเทศไทย	99.5	79.0	102.9	100.5	59.8	73.7	43.3	63.05	61.19	64.60	68.60	58.85	65.34	54.46
รวม	157.8	129.1	159.3	146.3	101.6	112.8	79.5	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

หมายเหตุ 1/ ปริมาณนำเข้าตั้งแต่ มกราคม - กันยายน

2/ whitemeat

3/ lightmeat

ที่มา : GLOBEFISH Highlights 1/95 และ 4/95

ตารางที่ 4.19 ส่วนแบ่งตลาดของปลาทูน่ากระป๋องของไทยในตลาดปลากระป๋องนำเข้าทั้งหมดของสหราชอาณาจักร ปี 2532 - 2538

ประเทศส่งออก	ปริมาณนำเข้า (1,000 ตัน)						
	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538 1/
ประเทศไทย	38.4 (58.81) 5/	25.7 (46.98)	34.8 (50.22)	36.7 (51.11)	32.1 (46.05)	23.9 (40.44)	22.8 (37.32)
ไอร์แลนด์ 2/	N.A. (-)	3.9 (7.13)	4.1 (5.92)	5.0 (6.96)	4.6 (6.60)	6.3 (10.66)	N.A. (-)
เม็กซิโก 2/	3.7 (5.67)	2.4 (4.39)	4.1 (5.92)	5.3 (7.38)	4.9 (7.03)	5.0 (8.46)	4.5 (7.36)
เดนมาร์ก 2/	0.1 (0.15)	0.8 (1.46)	3.4 (4.91)	1.9 (2.65)	3.7 (5.31)	4.3 (7.28)	3.7 (6.06)
ฟิลิปปินส์ 2/	6.5 (9.95)	6.1 (11.15)	5.8 (8.37)	3.6 (5.01)	3.4 (4.88)	2.6 (4.40)	2.5 (4.09)
มัลดีฟส์ 2/	3.0 (4.59)	3.8 (6.95)	4.2 (6.06)	4.9 (6.82)	4.5 (6.46)	3.5 (5.92)	1.7 (2.78)
โคตดิวัวร์ 2/	2.8 (4.29)	0.8 (1.46)	1.4 (2.02)	2.3 (3.20)	0.3 (0.43)	0.1 (0.17)	N.A. (-)
ฟิลิปปินส์	4.6 (7.04)	5.8 (10.60)	7.0 (10.10)	7.1 (9.89)	6.8 (9.76)	3.9 (6.60)	7.1 (11.62)
อินโดนีเซีย	2.5 (3.83)	3.6 (6.58)	2.1 (3.03)	2.3 (3.20)	4.2 (6.03)	1.4 (2.37)	3.8 (6.22)
รวม 3/	64.0 (98.00)	54.2 (99.09)	68.4 (98.70)	67.8 (94.23)	69.7 (100.00)	59.1 (100.00)	61.1 (100.00)
รวม 4/	65.3 (100.00)	54.7 (100.00)	69.3 (100.00)	71.8 (100.00)	69.7 (100.00)	59.1 (100.00)	61.1 (100.00)

หมายเหตุ : 1/ ปริมาณนำเข้า มกราคม - กันยายน

2/ กลุ่มประเทศ ACP

3/ รวมนำเข้าจากประเทศนอกสหภาพยุโรปเท่านั้น

4/ รวมนำเข้าจากประเทศนอกสหภาพยุโรปและประเทศในสหภาพยุโรป

5/ ตัวเลขในวงเล็บคือร้อยละ

ที่มา : GLOBEFISH Highlights 1995 and 4/95

ประเทศนี้ เคลื่อนไหวขึ้นลงอยู่ในช่วงร้อยละ 10.87 - 17.18 ของปริมาณการนำเข้าทั้งหมดในช่วงปี 2532 - 2537 (ตารางที่ 4.19)

สำหรับตลาดแคนาดา ออสเตรเลียและญี่ปุ่น ถึงแม้ว่าปริมาณการส่งออกไปยังตลาดทั้ง 3 นี้จะน้อยเมื่อเทียบกับตลาดสหรัฐอเมริกาและตลาดสหภาพยุโรป แต่ปริมาณการส่งออกพร้อมทั้งสัดส่วนการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องไปยังตลาดทั้ง 3 นี้ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทั้ง 3 ตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดแคนาดา ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากรัฐบาลไทยและรัฐบาลแคนาดาได้ตกลงทำบันทึกความเข้าใจในเรื่องการตรวจสอบคุณภาพสินค้าที่จะส่งไปยังแคนาดา ทำให้แคนาดายอมรับในคุณภาพของปลาทูน่ากระป๋องของไทยที่ส่งไปยังแคนาดาเพิ่มขึ้น

4.2.3 มาตรการการนำเข้าของประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย

จากแนวโน้มที่ลดลงของปริมาณส่งออกปลาทูน่ากระป๋องไปยังตลาดที่สำคัญเช่น สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปดังกล่าวข้างต้น มีสาเหตุที่สำคัญมาจากมาตรการทางการค้าของตลาดทั้ง 2 ดังนี้ คือ

ก) **สหรัฐอเมริกา** มาตรการนำเข้าปลาทูน่ากระป๋องของสหรัฐอเมริกามีทั้งมาตรการทางด้านภาษีและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี

มาตรการภาษี มาตรการภาษีนำเข้าปลาทูน่ากระป๋องของสหรัฐอเมริกา มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ มาตรการโควตาภาษี (Tariff Quota) และมาตรการภาษีนำเข้า สำหรับมาตรการโควตาภาษีนี้นั้นจะใช้กับปลาทูน่ากระป๋องบรรจุในน้ำเกลือ (Water packed) โดยการพิจารณาปริมาณโควตานำเข้านั้นจะกระทำโดย 2 หน่วยงานของสหรัฐอเมริกา คือ The National Fisheries Services และ US Custom โดยหน่วยงานแรกจะทำการรวบรวมข้อมูลการผลิตปลาทูน่ากระป๋องจากผู้ผลิตในสหรัฐอเมริกา แล้วส่งผ่านข้อมูลดังกล่าวไปให้กับ US Custom ซึ่ง US Custom จะนำข้อมูลนี้ไปพิจารณาปริมาณโควตาที่จะนำเข้าปลาทูน่ากระป๋องบรรจุในน้ำเกลือของปีนั้น ซึ่งปริมาณโควตานำเข้าในแต่ละปีจะเป็นประมาณร้อยละ 20 ของปริมาณการผลิตภายใน เช่นในปี 2536 ปริมาณโควตาเท่ากับ 72.3 ล้านปอนด์หรือประมาณ 32.863 พันตัน ในขณะที่ปริมาณการผลิตภายในมีประมาณ 156.2 พันตัน (GLOBEFISH Highlight 2 / 95) ปริมาณโควตานำเข้ามีแนวโน้มลดลง เริ่มจาก 75.1 ล้านปอนด์ของปี 2534 คงเหลือเพียง 73.7 และ 72.3 ล้านปอนด์ของปี 2535 และ 2536 ตามลำดับ การนำเข้าภายใต้ระบบโควตานี้จะใช้ระบบโควตามาก่อนได้ก่อน โดยจำนวนโควตานี้จะเต็มภายใน 1 - 2 เดือนหลังจากมีการประกาศจำนวนโควตา ในบางปีเช่น ปี 2535 จำนวนโควตาเต็มภายใน 3 นาที หลังจากที่มีการประกาศจำนวนโควตา ซึ่งระบบโควตานี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ระดับราคานำเข้าปลาทูน่าสดสำหรับประเทศไทยมีความแปรปรวนมากในตอนต้น ๆ ปี แต่หลังจากนั้นระดับราคามีความแปรปรวนน้อยลง และการที่จำนวนโควตาเต็มอย่างรวดเร็ว นั้น เนื่องจากปลาทูน่ากระป๋องที่นำเข้าในระบบโควตาภาษีนี้นั้น

จะเสียภาษีเพียง 6% แต่ถ้าเป็นปลาทูน่ากระป๋องที่นำเข้านอกโควตาจะต้องเสียภาษีสูงถึง 12.5% ซึ่งปลาทูน่ากระป๋องส่วนใหญ่ที่ประเทศไทยส่งออกไปสหรัฐอเมริกาเป็นปลาทูน่ากระป๋องในน้ำเกลือ และปลาทูน่ากระป๋องในน้ำเกลือที่ไทยส่งไปสหรัฐอเมริกานี้จะมีมากกว่าปริมาณในโควตาประมาณ 2-3 เท่าตัว

สำหรับปลาทูน่ากระป๋องบรรจุในน้ำมันนั้นไม่มีระบบโควตามีเพียงมาตรการภาษีนำเข้าเพียงอย่างเดียว ซึ่งภาษีนำเข้านั้นเท่ากับ 35% ซึ่งปลาทูน่ากระป๋องชนิดนี้ประเทศไทยส่งออกน้อยกว่าปลาทูน่ากระป๋องชนิดบรรจุในน้ำเกลือ

มาตรการภาษีและโควตาภาษีนี้จะยังคงเหมือนกันไม่ว่าจะเป็นช่วงเวลาก่อนการเจรจา รอบอุรุกวัยหรือหลังการเจรจา รอบอุรุกวัย

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่สหรัฐอเมริกานำมาใช้ควบคุมการนำเข้าปลาทูน่ากระป๋อง มีอยู่หลายลักษณะด้วยกันดังนี้คือ

(1) มาตรการที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้า

สหรัฐอเมริกาเริ่มเข้มงวดในการตรวจสอบคุณภาพปลาทูน่ากระป๋องที่ส่งเข้าไปในสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ปี 2535 การตรวจสอบกระทำโดยสำนักงานอาหารและยาของสหรัฐอเมริกา (United States Food and Drug Administration : USFDA) และวิธีการตรวจสอบกระทำด้วยการดมกลิ่น (Organoleptic Testing) ซึ่งประเทศไทยจะถูกเพ่งเล็งจาก USFDA เป็นพิเศษกว่าประเทศคู่แข่งอื่นเช่น ฟิลิปปินส์ หรืออินโดนีเซีย ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกปลาทูน่ากระป๋องรายใหญ่สุดไปสหรัฐอเมริกา จากสถิติที่สำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. รายงานว่าช่วงตั้งแต่เดือนตุลาคม 2534 - กันยายน

2535 สหรัฐอเมริกามีการกักกันสินค้าปลาทูน่ากระป๋องจากประเทศไทยสูงถึง 236 ครั้ง และระหว่างช่วงเดือนมกราคม-เมษายน 2536 ปรากฏว่ามีการกักกันปลาทูน่ากระป๋องจากประเทศไทยถึง 21 ครั้ง (จุลสารเศรษฐกิจการประมง พฤษภาคม 2538) ซึ่งความเข้มงวดของ USFDA ดังกล่าวนี้อาจมีส่วนทำให้อุปทานนำเข้าลดลงอย่างเห็นได้ชัด เช่นในไตรมาสแรกของปี 2536 อุปทานนำเข้าในตลาดขายส่งลดลงร้อยละ 18 และในตลาดซูเปอร์มาร์เก็ตลดลงร้อยละ 40 (ศูนย์พาณิชย์กรรม ลอสแอนเจลิส, 2536) ซึ่งความเข้มงวดในการตรวจสอบดังกล่าวทำให้การส่งออกปลาทูน่ากระป๋องจากไทยไปสหรัฐอเมริกาในช่วงดังกล่าวลดลงอย่างมาก

(2) มาตรการด้านอนุรักษ์ปลาโลมา (The Marine Mammal Protection Act)

ตั้งแต่เดือนมกราคม 2535 สหรัฐอเมริกาประกาศห้ามนำเข้าปลาทูน่าครีบน้ำเงินทุกรูปแบบ (สด แช่แข็งและกระป๋อง) ที่ได้จากการจับปลาทูน่าที่เป็นอันตรายต่อชีวิตปลาโลมา ทั้งนี้เนื่องจากปลาทูน่าในน้ำนมมหาสมุทรแปซิฟิกตะวันตกจะว่ายน้ำรวมกลุ่มกับปลาโลมา โดย

ปลาโลมาจะว่ายน้ำข้างบนและปลาทุ่นจะว่ายอยู่ในน้ำลึกลงไป ซึ่งเรือจับปลาทุ่นจะสังเกตจากปลาโลมาแล้วจึงตีอวนล้อมจับ ทำให้การจับปลาทุ่นดังกล่าวติดปลาโลมาไปด้วย และปลาโลมาส่วนใหญ่จะตายอยู่ในอวน (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2538) ส่วนปลาโลมาในน่านน้ำอื่นเช่นแปซิฟิกตะวันตก มหาสมุทรอินเดีย และมหาสมุทรแอตแลนติก ไม่มีนิสัยชอบอยู่กับฝูงปลาทุ่น ซึ่งประเทศที่ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากคือ เม็กซิโก ส่วนผู้ผลิตปลาทุ่นการป้องกันของประเทศไทยไม่ได้รับผลกระทบจากมาตรการนี้เนื่องจากสามารถนำเข้าวัตถุดิบปลาทุ่นแช่แข็งจากน่านน้ำอื่นที่ไม่ใช่มหาสมุทรแปซิฟิกตะวันออก

(3) มาตรการเกี่ยวกับการปิดฉลากอาหาร (Nutrition Labelling)

ผลิตภัณฑ์อาหารบรรจุกระป๋องจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการปิดฉลากอาหาร (Nutrition Labelling and Education Act of 1990 หรือ NLEA) กล่าวคืออาหารถ้ามีส่วนผสมที่เมื่อผสมลงไปในการแล้วผู้บริโภคสามารถรู้สึกได้ถึงรสชาติของส่วนผสมนั้นๆ จำเป็นจะต้องระบุชื่อส่วนผสมนั้นๆ เช่น Lemon Flavor เป็นต้น โดยให้ระบุชื่อส่วนผสมนั้นๆ เข้าไปท้ายชื่อสินค้าด้วย เช่น Canned Tuna with Lemon Flavored เป็นต้น

นอกจากนี้สหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้หน่วยงาน 3 หน่วยงานของไทยออกใบรับรองคุณภาพสำหรับปลาทุ่นการป้องกันที่จะส่งไปยังสหรัฐอเมริกาดังนี้ คือ

1. หนังสือรับรองการวิเคราะห์ (Certificate of Analysis หรือ Analysis and Health Certificate) ออกโดยกองวิเคราะห์อาหารส่งออก กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์
2. หนังสือรับรองสุขอนามัย (Sanitary Certificate) ออกโดยกองควบคุมตรวจสอบผลิตและแปรรูปสัตว์น้ำ กรมประมง
3. หนังสือรับรองเรื่องสารปรอท (Mercury Certificate) ออกโดยกองการวัด สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ

ซึ่งในการตรวจสอบเพื่อให้ได้หนังสือรับรองทั้ง 3 จะกินเวลารวมกันประมาณ 1 เดือน (กรมประมง, 2538) ดังนั้นเพื่อย่นระยะเวลาของการตรวจสอบและเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการส่งออก กรมประมงได้ทำการแบ่งเกรดของโรงงานผลิตสินค้าประมงทั้งแช่แข็งและกระป๋องออกเป็น 3 เกรด คือเกรด A B และ C โดยสินค้าจากโรงงานเกรด A ไม่ต้องตรวจสอบสามารถส่งออกได้เลย สำหรับโรงงานเกรด B นั้นจะตรวจสอบ 1 ใน 10 ตัวอย่างสินค้า โดยกรมประมงจะส่งรายชื่อ โรงงานเกรด A และ B ไปให้กับกรมศุลกากร ส่วนโรงงานเกรด C ก่อนการส่งออกทุกครั้งต้องแจ้งให้กรมประมงไปตรวจโรงงาน 15 วัน ก่อนส่งออก และจะใช้เวลา 7 วันในการวิเคราะห์สินค้าที่จะส่งออก และหลังจากได้รับผลการวิเคราะห์แล้ว 3 วัน จึงจะออกใบรับรองต่างๆ ให้ ถ้าพบว่าสินค้าของโรงงานใดมีปัญหาเรื่อง

คุณภาพ การจะได้ใบเขียว (green ticket) อีกครั้งนั้นต่อเมื่อการส่งออก 5 เทียว ติดกันไม่มีปัญหา ต่อจากนั้น การส่งออก 10 เทียวจะสุ่มตรวจ 1 ครั้ง

ข) **สหภาพยุโรป** มาตรการนำเข้าปลาทูน่ากระป๋องของสหภาพยุโรปมีทั้งมาตรการด้านภาษีและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี

มาตรการภาษี ปลาทูน่ากระป๋องของประเทศที่ 3 (ประเทศนอกสหภาพยุโรป) ที่ส่งออกไปยังสหภาพยุโรปจะถูกเก็บภาษีนำเข้าดังนี้คือ

ปลาทูน่ากระป๋องที่ผลิตจากปลาทูน่าและสคิปแจ็ค ที่บรรจุในภาชนะอัดลม ทั้งในรูปแบบ loins และรูปแบบอื่น ๆ จะเสียภาษีนำเข้า 24%

ปลาทูน่ากระป๋องที่ผลิตจากปลาแอตแลนติกโบนิโต้ ที่บรรจุในภาชนะอัดลม จะเสียภาษีนำเข้า 25% ซึ่งก่อนปี 2538 สหภาพยุโรปจะให้สิทธิพิเศษทางภาษี (GSP) กับปลาทูน่ากระป๋องชนิดนี้กับประเทศกำลังพัฒนา โดยเสียภาษีนำเข้าเพียง 18% แต่มาตรการ GSP นี้ได้ยกเลิกในปี 2538

ปลาทูน่ากระป๋องที่นำเข้าจากกลุ่มประเทศ ACP (African Caribbean and Pacific Countries) ซึ่งประกอบด้วยประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนา จำนวน 69 ประเทศ ไม่ต้องเสียภาษีนำเข้า

ปลาทูน่ากระป๋องที่นำเข้าจากกลุ่มประเทศแอนดิน (Andean Pact Countries) ได้แก่ประเทศเอกวาดอร์ เปรู โคลัมเบีย และเวเนซุเอลา ได้รับการยกเว้นภาษีนำเข้าในจำนวนโควต้า 20,000 ตัน ส่วนที่เกินกว่าโควตานั้นจะเสียภาษีปกติ ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยเหลือประเทศดังกล่าวในการต่อต้านการค้ายาเสพติด ซึ่งจำนวนโควต้าที่ให้กับกลุ่ม Andean นี้เป็นประมาณร้อยละ 10 ของปริมาณการนำเข้าปลาทูน่ากระป๋องทั้งหมดของสหภาพยุโรป

นอกจากนี้สหภาพยุโรปยังให้สิทธิพิเศษทางศุลกากร (GSP) กับประเทศฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ซึ่งเริ่มมาเป็นคู่แข่งกับประเทศไทย โดยทั้ง 2 ประเทศเสียภาษีนำเข้าในอัตราร้อยละ 18 ในขณะที่ประเทศไทยไม่ได้รับสิทธิพิเศษดังกล่าวและต้องเสียภาษีในอัตราปกติคือ ร้อยละ 24

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ประกอบด้วย

(1) **มาตรการโควต่านำเข้า**

ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2536 จนถึง 1 มกราคม 2540 ปลาทูน่ากระป๋องที่ผลิตโดยประเทศที่สหภาพยุโรปไม่ได้มีข้อตกลงพิเศษด้วย (preferential agreement) จะต้องนำเข้าภายใต้ระบบโควต้าโดยปริมาณโควต้าของปี 2536, 2537 และ 2538 เท่ากับ 103,693 113,990 และ 151,035 ตัน ทั้งนี้โควต้าของปี 2536 และ 2537 นั้นสำหรับสหภาพยุโรปเก่าซึ่งมีอยู่ 12 ประเทศได้แก่ เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ เดนมาร์ก ลักเซมเบิร์ก ฝรั่งเศส เยอรมัน ไอร์แลนด์ อิตาลี สเปน โปรตุเกส

กรีซ และอังกฤษ ส่วนโควตาในปี 2538 นั้น ได้รวมเอาประเทศสมาชิกใหม่ของสหภาพยุโรปเข้าไปอีก 3 ประเทศ คือ ออสเตรีย ฟินแลนด์และสวีเดน โดยแบ่งเป็นโควตาสำหรับประเทศสมาชิกเดิม 12 ประเทศเท่ากับ 128,380 ตัน หรือร้อยละ 85 ของโควตา รวมที่เหลือ 22,655 ตัน เป็นโควตาสำหรับประเทศสมาชิกใหม่ 3 ประเทศ

การเข้าร่วมเป็นสมาชิกใหม่ของสหภาพยุโรปของประเทศออสเตรีย ฟินแลนด์ และสวีเดน นั้นส่งผลกระทบกับการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องไปยังตลาดทั้ง 3 ทั้งนี้เนื่องจากก่อนการเข้าร่วมเป็นสมาชิกใหม่ของสหภาพยุโรปของประเทศทั้ง 3 นั้น อัตราภาษีนำเข้าของปลาทูน่ากระป๋องของทั้ง 3 ประเทศ คือร้อยละ 15 7.5 และ 0 ตามลำดับ แต่เมื่อเข้าเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรปแล้ว ประเทศทั้ง 3 ต้องปรับอัตราภาษีนำเข้าเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 24 ตามข้อกำหนดของสหภาพยุโรป ซึ่งการปรับขึ้นของอัตราภาษีนำเข้าดังกล่าวทำให้ปริมาณการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องของไทยไปยังประเทศทั้ง 3 ลดลงจากเดิม กล่าวคือ ปริมาณการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องของไทยไปยังประเทศทั้ง 3 ในปี 2538 มีรวมเท่ากับ 7,440.64 ตัน ในขณะที่การส่งออกของปี 2536 และ 2537 มีเท่ากับ 11,909 และ 17,474 ตัน ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามตามข้อตกลง cd99N รอบอุรุกวัยระบบโควตานี้จะต้องยกเลิกแล้วเปลี่ยนมาใช้ระบบภาษีแทน ซึ่งสหภาพยุโรปได้ผูกพันไว้กับ WTO ณ ระดับเดิมคือร้อยละ 24 ซึ่งการยกเลิกระบบโควตาดังกล่าวไม่ได้ส่งผลกระทบในทางบวกให้กับประเทศไทยแต่อย่างใด ทั้งนี้เนื่องจากระดับอัตราภาษีนำเข้ายังคงสูงอยู่เปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งในกลุ่ม ACP นี้

(2) มาตรการด้านสุขอนามัย

สหภาพยุโรปกำหนดเงื่อนไขพิเศษในการนำเข้าผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำรวมทั้งปลาทูน่ากระป๋องจากประเทศไทย โดยเริ่มมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2537 เป็นต้นไป เงื่อนไขดังกล่าวกำหนดว่าผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำทุกชนิดของประเทศไทยที่ส่งเข้าตลาดสหภาพยุโรปจะต้องมีใบรับรองสุขอนามัยกำกับผลิตภัณฑ์ทุกเที่ยว ซึ่งใบรับรองดังกล่าวอย่างน้อยต้องเป็นภาษา 1 ใน 9 ของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปและต้องมีใบรับรองจากกรมประมง ซึ่งสหภาพยุโรปให้เป็นหน่วยงานตัวแทน (Competent Authority) และบนบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำนั้นต้องระบุคำว่า "Thailand" และหมายเลขโรงงานที่ได้รับการรับรอง ซึ่งกรมประมงดำเนินการเช่นเดียวกับกรณีของสหรัฐอเมริกา

ค) แคนาดา มาตรการนำเข้าปลาทูน่ากระป๋องของแคนาดามีทั้งมาตรการด้านภาษีและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ดังนี้คือ

มาตรการภาษี แคนาดาได้นำอัตราภาษีนำเข้าของสินค้าปลาทูน่ากระป๋องไปผูกพันไว้กับ WTO โดยก่อนข้อตกลงแกตต์รอบอุรุกวัยอัตราภาษีนำเข้าอยู่ที่ระดับร้อยละ 14 ซึ่ง หลังข้อ

ตกลงแกตต์ อัตราภาษีดังกล่าวจะลดลงเหลือเพียงร้อยละ 9.1 ภายในระยะเวลา 6 ปี (จาก 1 มกราคม 2538 - 31 ธันวาคม 2543)

และตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2539 เป็นต้นไป กระทรวงการคลังของแคนาดาได้ออกประกาศลดอัตราภาษีศุลกากรภายใต้การให้สิทธิพิเศษเป็นการทั่วไป (GSP) แก่สินค้ารวม 3,200 รายการ ซึ่งในจำนวนนี้มีสินค้าที่ได้รับ GSP ใหม่ 200 รายการ โดยสินค้าปลาทุ่นำกระป๋องที่ผลิตจากพลาสติกแข็ง ตามพิกัดศุลกากร 1604.14.11 เป็นหนึ่งในสินค้านั้นด้วย ซึ่งจะได้รับการลดหย่อนภาษีศุลกากรให้เหลือเพียงร้อยละ 8 ส่วนสินค้าปลากระป๋องที่ผลิตจากปลาแอตแลนติกโบนิโต จะไม่ได้รับสิทธิพิเศษนี้

การให้ GSP ดังกล่าวจะเป็นประโยชน์กับประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจากแคนาดามีแนวโน้มที่จะนำเข้าปลาทุ่นำกระป๋องจากประเทศไทยเพิ่มขึ้น ปัญหาอยู่ตรงที่ว่า สิทธิพิเศษดังกล่าวนี้ให้กับเฉพาะปลาทุ่นำกระป๋องที่ผลิตจากพลาสติกแข็งเท่านั้น ซึ่งสำหรับประเทศไทยแล้วปลาทุ่นำกระป๋องที่ผลิตจากพลาสติกแข็งและแอตแลนติกโบนิโตจะใช้รหัสส่งออกเดียวกันคือ 1604.140.100 ซึ่งการใช้รหัสเดียวกันดังกล่าวเคยก่อให้เกิดปัญหากับสหภาพยุโรปมาครั้งหนึ่งแล้วในเรื่องการออกหนังสือรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า (Form - A) โดยทางประชาคมยุโรป (ในสมัยนั้น) ระบุว่าไทยระบุแหล่งกำเนิดของปลาไม่ตรงกับชนิดที่ประชาคมฯ ให้ GSP กล่าวคือประชาคมฯ ให้ GSP กับปลาทุ่นำกระป๋องที่ผลิตจากปลาโบนิโตเท่านั้น โดยเสียภาษีนำเข้าเพียงร้อยละ 18 จากเดิมที่ต้องเสียร้อยละ 25 ซึ่งรหัสส่งออกของกรมศุลกากรของไทยนั้นได้รวมเอาปลาทุ่นำกระป๋องที่ผลิตจากพลาสติกแข็งและโบนิโตไว้ด้วยกัน จึงทำให้ประชาคมฯ กล่าวหาว่าการออกหนังสือรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าของไทยเป็นการกระทำที่ไม่สุจริตใจทั้งนี้เนื่องจากว่าวัตถุดิบนำเข้าส่วนใหญ่เป็นพลาสติกแข็ง ดังนั้นเพื่อที่จะไม่ให้เกิดประวัติศาสตร์ซ้ำรอยอีก การออกหนังสือรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าต้องตรงกับความเป็นจริง หรือไม่ก็ต้องพิจารณาปรับปรุงรหัสส่งออกใหม่ให้สอดคล้องกับรหัสสากลเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะไม่ว่าจะเป็นการให้สิทธิพิเศษทางการค้าหรือโควตานำเข้าของประเทศลูกค้าที่สำคัญเช่นสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป หรือแคนาดา ก็ตาม จะระบุประเภทของพลาสติกแข็งแตกต่างหากจากปลาโบนิโต

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา การส่งออกปลาทุ่นำกระป๋องไปยังแคนาดาจะต้องมีใบรับรองคุณภาพและมาตรฐานสินค้า

ง) ญี่ปุ่น

มาตรการภาษี ญี่ปุ่นได้นำสินค้าปลาทุ่นำกระป๋องนำเข้าไปผูกพันไว้กับ WTO โดยก่อนข้อตกลงแกตต์รอบอุรุกวัย อัตราภาษีนำเข้าจะอยู่ที่ระดับร้อยละ 15 ซึ่งหลังข้อตกลงแกตต์แล้ว อัตราภาษีนำเข้าดังกล่าวจะลดลงเหลือร้อยละ 9.6 ภายใน 6 ปี

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ปลาทุ่นำกระป๋องที่จะส่งเข้าญี่ปุ่นจะต้องมีใบรับรองคุณภาพและมาตรฐานสินค้าจากหน่วยงานรับผิดชอบของไทย และต้องผ่านการตรวจสอบของหน่วยงานรับผิดชอบของญี่ปุ่น

จากมาตรการด้านภาษีของประเทศคู่ค้าดังกล่าวข้างต้นพบว่าสำหรับตลาดสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นนั้น ประเทศไทยไม่ได้เสียเปรียบประเทศคู่แข่งเช่น ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย แต่สำหรับตลาดสหภาพยุโรปนั้นมีแนวโน้มว่าประเทศไทยกำลังสูญเสียตลาดนี้ไปให้กับกลุ่มประเทศ ACP กลุ่มประเทศ ANDEAN และประเทศคู่แข่งเช่นฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย และสูญเสียตลาดในประเทศออสเตรเลีย ฟินแลนด์ และสวีเดนที่เนื่องมาจากการเข้าเป็นสมาชิกใหม่ของสหภาพยุโรปของทั้ง 3 ประเทศ

4.3 ปัจจัยที่เกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า

เนื่องจากอุตสาหกรรมปลาทุ่นำกระป๋องสำหรับประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมเพิ่มมูลค่า (Value added industry) ให้กับสินค้าอย่างแท้จริงเพราะวัตถุดิบส่วนใหญ่คือปลาทุ่นำสดแช่แข็งนั้นประมาณร้อยละ 80 ของความต้องการของอุตสาหกรรมนี้มาจากการนำเข้า ดังนั้นปัจจัยที่น่าจะมีผลกระทบโดยตรงต่อความสามารถในการเป็นอุตสาหกรรมเพิ่มมูลค่าได้นั้น คือ โครงสร้างของผู้ผลิตและโครงสร้างต้นทุนการผลิต

4.3.1 โครงสร้างผู้ผลิตของอุตสาหกรรมปลาทุ่นำกระป๋อง

ตามข้อกำหนดของกระทรวงพาณิชย์ระบุว่าผู้ส่งออกปลาทุ่นำกระป๋องได้ต้องเป็นสมาชิกของสมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูป (ดูขั้นตอนการส่งออกปลาทุ่นำกระป๋องได้จากภาคผนวกที่ 4.1) ซึ่งในปี 2539 ผู้ส่งออกหรือผู้ผลิตปลาทุ่นำกระป๋องของไทยที่เป็นสมาชิกของสมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูปนั้นมีจำนวนทั้งสิ้นเท่ากับ 22 ราย แต่พบว่าผู้ผลิตรายใหญ่ 2 รายคือ บริษัทไทยยูเนียน ไพรเซ่นโปรดักส์ จำกัด (มหาชน) และบริษัทณรงค์แคนนิ่ง จำกัด มีกำลังการผลิตรวมประมาณร้อยละ 70 ของกำลังผลผลิตของทั้งอุตสาหกรรมในปี 2538 - 39 (กำลังการผลิตรวมของทั้งอุตสาหกรรมในปี 2538 - 39 มีประมาณ 1,400 - 1,500 ตันต่อวัน เป็นกำลังการผลิตของบริษัททั้ง 2 ประมาณ 600 และ 400 ตันต่อวัน หรือเท่ากับประมาณร้อยละ 40 และ 27 ของกำลังการผลิตรวมของทั้งอุตสาหกรรม) แต่จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการปลาทุ่นำกระป๋องได้ผลสรุปตรงกันว่า ถึงแม้ว่าจะมีผู้ผลิตรายใหญ่เพียง 2 ราย แต่ในการปฏิบัติแล้วจำนวนผู้ประกอบการที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดความเคลื่อนไหวของอุตสาหกรรมนี้อยู่รวมทั้งสิ้น 7 ราย ซึ่งถึงแม้ว่าโครงสร้างผู้ผลิตจะระบุว่าโครงสร้างตลาดของอุตสาหกรรมนี้ของประเทศไทยจะเป็นแบบผู้ผลิตน้อยราย แต่การแข่งขันกันของผู้ผลิตในอุตสาหกรรมนี้ก็มิพอสสมควรรซึ่งโครงสร้างของตลาดดังกล่าวก่อให้เกิด

(1) การแข่งขันกันซื้อวัตถุดิบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปลาหมึกแช่แข็งนำเข้า ซึ่งจากที่ผ่านมา พบว่าราคาปลาหมึกนำเข้าในช่วงต้น ๆ ปีจะมีการเคลื่อนไหวขึ้นลงอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงก่อนปี 2537 ซึ่งระบบโควตานำเข้าของสหรัฐอเมริกา บวกกับโครงสร้างผู้ผลิตของอุตสาหกรรมปลาหมึกกระป๋องของไทย ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของราคานำเข้าดังกล่าว

(2) โครงสร้างตลาดที่มีผู้ผลิตรายเล็กเป็นจำนวนมาก (ประมาณร้อยละ 70 ของจำนวนผู้ผลิตทั้งหมด) ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องคุณภาพของสินค้าที่ผลิต ซึ่งถึงแม้ว่ากรมประมงจะแบ่งเกรดของโรงงานออกเป็นเกรด ๆ แล้วก็ตาม แต่จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ระดับอาวุโสของกรมประมงพบว่าจำนวนโรงงานเกรด A มีเพียงประมาณร้อยละ 15 ของจำนวนโรงงานสัตว์น้ำแช่แข็งและอาหารทะเลกระป๋อง ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยมาก การที่จำนวนโรงงานเกรด B และ C เป็นจำนวนมากทำให้ต้องทำการวิเคราะห์สินค้าประมงที่จะส่งออกเป็นจำนวนมากในแต่ละวันเฉลี่ยได้วันละ 150 ตัวอย่าง ซึ่งรายการที่จะตรวจสอบมีมากกว่า 30 รายการ ทั้งนี้จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ออกเก็บตัวอย่างมีเพียง 25 คนเท่านั้น ซึ่งในปัจจุบันประเทศคู่ค้าที่สำคัญไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป แคนาดา และญี่ปุ่น ต้องการใบรับรองโรงงานจากกรมประมงทั้งนั้น โดยผู้ส่งออกต้องแจ้งให้กรมประมงไปดำเนินการตรวจโรงงาน 15 วันก่อนส่งสินค้าออก และการวิเคราะห์ตัวอย่างจะใช้เวลาไม่เกิน 7 วัน ก่อนที่จะออกใบรับรองให้ ซึ่งบ่อยครั้งที่สินค้าได้ส่งออกก่อนที่จะได้รับใบรับรองจากกรมประมง แต่ไม่สามารถนำเข้าไปยังประเทศคู่ค้าได้ ทำให้สินค้าต้องค้างอยู่ที่ท่าเรือของประเทศนำเข้า จึงทำให้เกิดกรณีการปลอมใบรับรองขึ้น ซึ่งจากการที่มีโรงงานในระดับ B และ C จำนวนมากนี้ทำให้สหรัฐอเมริกาเริ่มเข้มงวดกับการตรวจสอบคุณภาพของสินค้าปลาหมึกกระป๋องมากขึ้น

และเนื่องจากตลาดสหรัฐอเมริกาเป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดของปลาหมึกกระป๋องของประเทศไทย และปริมาณการนำเข้าเริ่มมีแนวโน้มลดลงโดยรวม ดังนั้นสิ่งที่ผู้ผลิตและผู้ส่งออกปลาหมึกกระป๋องของประเทศไทยจะต้องทำต่อไปในอนาคต คือ การรักษาตลาดนี้ไว้และอย่างน้อยที่สุด คือ การรักษาส่วนแบ่งตลาดไว้ไม่ให้น้อยกว่าเดิม และที่สำคัญ คือไม่มีมาตรการทางด้านภาษีใดที่ทำให้ประเทศไทยอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบทางการค้ากับประเทศคู่แข่ง เช่น ฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย ดังนั้นการจะรักษาตลาดนี้ไว้ได้ในระยะยาวจึงขึ้นอยู่กับผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้านี้โดยตรงที่ต้องผลิตและส่งออกสินค้าที่ได้มาตรฐานของตลาดนี้เท่านั้น

4.3.2 โครงสร้างต้นทุนการผลิตปลาหมึกกระป๋องของประเทศไทย

ถ้าพิจารณาโครงสร้างต้นทุนการผลิตปลาหมึกกระป๋อง (ไม่รวมค่าวัตถุดิบปลาหมึก) ทั้งในน้ำเกลือและน้ำมันพบว่ามากกว่าร้อยละ 75 เป็นต้นทุนผันแปร (ตารางที่ 4.20 และ 4.21) รายการต้นทุนผันแปรที่คิดเป็นสัดส่วนที่มากได้แก่ค่าบรรจุภัณฑ์และค่าแรงงาน ซึ่งสำหรับโรงงานขนาดใหญ่สัดส่วนของค่าแรงงานจะสูงกว่าของโรงงานขนาดกลางและขนาดเล็ก เหตุผลส่วนหนึ่ง คือโรง

ตารางที่ 4.20 โครงสร้างต้นทุนการผลิตปลาเทโพในน้ำเกลือ ของโรงงานขนาดเล็ก ขนาด
กลางและขนาดใหญ่ 1/

รายการต้นทุน	สัดส่วนของต้นทุน (%)		
	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
ต้นทุนผันแปร	75.89	74.34	74.51
แรงงาน	12.48	13.30	18.72
ไฟฟ้าและน้ำมัน	7.56	7.65	10.27
บรรจุภัณฑ์	37.24	43.98	27.68
อื่น ๆ ^{2/}	18.61	9.41	17.84
ต้นทุนคงที่ ^{3/}	24.11	25.66	25.49
รวม	100.00	100.00	100.00

หมายเหตุ ; 1/ โรงงานขนาดเล็ก กลางและใหญ่ใช้วัตถุดิบปลาเทโพปีละไม่เกิน 10,000 ตัน อยู่
ระหว่าง 10,000 - 30,000 ตัน และมากกว่า 30,000 ตัน ตามลำดับ

2/ สารเคมีต่าง ๆ ค่าดอกเบี้ยและค่าซ่อมบำรุง

3/ ค่าก่อสร้างโรงเรือนและค่าเครื่องจักรอุปกรณ์

ที่มา : สุทัศน์ ผดุน้อย, 2537

ตารางที่ 4.21 โครงสร้างต้นทุนการผลิตปลาเทโพในน้ำมัน ของโรงงานขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ 1/

รายการต้นทุน	สัดส่วนของต้นทุน (%)		
	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
ต้นทุนผันแปร	76.12	77.84	76.44
แรงงาน	13.31	14.31	18.40
ไฟฟ้าและน้ำมัน	8.25	8.23	5.78
บรรจุภัณฑ์	39.16	34.45	32.38
อื่น ๆ ^{2/}	19.20	20.85	12.88
ต้นทุนคงที่ ^{3/}	23.88	22.16	23.56
รวม	100.00	100.00	100.00

หมายเหตุ : 1/ โรงงานขนาดเล็ก กลางและใหญ่ใช้วัตถุดิบปลาทูน่าปีละไม่เกิน 10,000 ตัน

อยู่ระหว่าง 10,000 - 30,000 ตันและมากกว่า 30,000 ตัน ตามลำดับ

2/ สารเคมีต่าง ๆ ค่าดอกเบี้ยและค่าซ่อมบำรุง

3/ ค่าก่อสร้างโรงงานและค่าเครื่องจักรอุปกรณ์

ที่มา : สุทัศน์ ผดุน้อย, 2537

งานขนาดใหญ่มักจะได้รับการเพ่งเล็งในเรื่องค่าจ้างแรงงานชิ้นต่ำมากกว่าโรงงานขนาดอื่นๆ แต่ในทางกลับกันโรงงานขนาดใหญ่จะมีต้นทุนค่าบรรจุภัณฑ์เป็นสัดส่วนที่ต่ำกว่าโรงงานขนาดกลางและเล็ก ทั้งนี้เนื่องจากโรงงานขนาดใหญ่มักจะมีโรงงานผลิตบรรจุภัณฑ์เอง เช่นกระป๋องซึ่งช่วยลดต้นทุนในด้านนี้ได้อย่างมาก

ถ้าพิจารณาเพียงต้นทุนผันแปรในการผลิตปลาทุ่นำกระป๋องนั้น จะเห็นได้ว่าค่าบรรจุภัณฑ์และค่าแรงงานจะมากกว่าร้อยละ 60 ของต้นทุนผันแปรทั้งหมด ดังนั้นราคาของปลาทุ่นำกระป๋องส่งออกนอกจากจะขึ้นอยู่กับราคาวัตถุดิบปลาทุ่นำ (ทั้งภายในประเทศและนำเข้า) แล้ว ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงงานไม่ว่าจะเป็นค่าแรงงานหรือความเพียงพอของแรงงาน สำหรับอุตสาหกรรมนี้และตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับบรรจุภัณฑ์ เช่น ตัวแปรที่กำหนดการนำเข้าวัตถุดิบที่นำมาผลิตบรรจุภัณฑ์ก็มีความสำคัญต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ผู้ประกอบการรายใหญ่ของอุตสาหกรรมปลาทุ่นำกระป๋องนี้ให้ความเห็นในเรื่องแรงงานนี้ว่า ในปัจจุบันปัญหาการขาดแคลนแรงงานส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมนี้มากกว่าปัญหาเรื่องค่าจ้างแรงงาน ทั้งนี้เนื่องจากว่าแรงงานคนไทยไม่นิยมที่จะทำงานในโรงงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเกษตรเท่าใดนักโดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมประมง ทั้งนี้เพราะเป็นอุตสาหกรรมที่สภาพแวดล้อมในการทำงานเบียดขื่น นอกจากนี้แรงงานคนไทยมีทางเลือกที่จะไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมอื่น เช่น อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ผู้ประกอบการยังให้ความเห็นเพิ่มเติมอีกว่าถ้าไม่มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนแรงงานอุตสาหกรรมนี้สามารถเพิ่มปริมาณการผลิตได้ไปต่ำกว่าปีละร้อยละ 20 ของปริมาณการผลิตในปัจจุบัน

4.4 ข้อสังเกตเรื่องกองเรือประมงน้ำลึกของประเทศไทย

จากข้อเท็จจริงที่ว่าวัตถุดิบปลาทุ่นำสดที่อยู่ในอุตสาหกรรมปลาทุ่นำกระป๋องของประเทศไทยนั้นประมาณร้อยละ 70 - 80 มาจากการนำเข้า ที่เหลืออีกร้อยละ 20 - 30 นั้นได้มาจากการจับของเรือประมงไทย แต่ปลาที่กองเรือประมงไทยจับได้ส่วนใหญ่เป็นปลาโอดำและโอลาย จะมีปลาทุ่นำสดที่จับได้มาบ้างเล็กน้อย ซึ่งตลาดต่างประเทศที่เป็นคู่ค้าที่สำคัญของประเทศไทยนั้นไม่ค่อยนิยมปลาโอดำและโอลาย แต่นิยมบริโภคปลาทุ่นำแท้มากกว่าซึ่งได้แก่ปลาสดที่จับได้ ครีบเหลืองและแอลบาคอร์ ซึ่งปลาทุ่นำเหล่านี้ต้องนำเข้าเกือบทั้งหมด ดังนั้นผู้ผลิตรายใหญ่บางรายจึงใช้แต่ปลาทุ่นำนำเข้าทั้งหมดในการผลิตปลาทุ่นำกระป๋อง ทำให้หลายฝ่ายมีความเห็นว่าการที่ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกปลาทุ่นำกระป๋องรายใหญ่สุดของโลก แต่วัตถุดิบปลาทุ่นำสดต้องพึ่งพิงการนำเข้าเกือบร้อยละ 100 จึงมีแนวความคิดว่าประเทศไทยน่าจะมีกองเรือประมงน้ำลึกของตนเองเพื่อทำประมงปลาทุ่นำนอกน่านน้ำไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทะเลลึกที่เป็นแหล่งสำคัญของปลาทุ่นำ ซึ่งกรมประมงได้ใช้งบประมาณถึง 400 ล้านบาทในการต่อเรือทดลองจับปลาทุ่นำชื่อเรือทดลอง “มณฑล” เพื่อให้ชาวประมงทดลองจับปลาทุ่นำ ซึ่งให้ผลเป็นที่พอใจกับชาวประมง

ดังนั้นชาวประมงกลุ่มหนึ่งนำโดย นายครรชิต ตัมพานุวัตร ประธานหอการค้าจังหวัดภูเก็ต และที่ม้นักธุรกิจประมงจากจังหวัดภูเก็ต ปัตตานีและระนอง จำนวนรวมทั้งสิ้น 23 คน ได้ริเริ่มที่จะจัดตั้ง "สหกรณ์ไทยทูน่าน้ำลึก" ขึ้น โดยเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2539 นี้ คณะกรรมการบริหารสหกรณ์ได้มีมติให้เพิ่มทุนสหกรณ์ไทยทูน่าน้ำลึก จำกัด ซึ่งทำให้สหกรณ์มีทุนเบื้องต้นในการซื้อเรือเท่ากับ 20 ล้านบาท แต่เรือขนาดที่เหมาะสมสำหรับการจับปลาทูน่าในน้ำลึก ควรมีขนาด 700 ตันกรอสขึ้นไป และเรือลำหนึ่งจะมีมูลค่าไม่ต่ำกว่า 300 ล้านบาท ดังนั้นสหกรณ์ดังกล่าวจึงรวมตัวกันขึ้นเพื่อขอการสนับสนุนจากรัฐบาลในเรื่องเงินทุนในการซื้อเรือ

แต่จากการศึกษาถึงการนำเข้าวัตถุดิบทั้งปริมาณนำเข้า ราคานำเข้าและแหล่งนำเข้าข้างต้น พร้อมกับการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการปลาทูน่ากระป๋องประกอบ จึงขอตั้งข้อสังเกตในเรื่องกองเรือประมงน้ำลึกไว้ดังนี้ คือ

1) คณะกรรมการบริหารสหกรณ์ไทยทูน่าน้ำลึก คือ กลุ่มนักธุรกิจประมง ซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับผู้ผลิตปลาทูน่ากระป๋อง ดังนั้นผู้ผลิตปลาทูน่ากระป๋องในประเทศมีสิทธิ์ที่จะเลือกซื้อวัตถุดิบจากสหกรณ์นี้ หรือกองเรือประมงของประเทศใดก็ได้เช่น ไต้หวัน ญี่ปุ่นหรือแม้แต่อินโดนีเซีย เป็นต้น

2) ปัจจัยที่จะกำหนดการรับซื้อปลาทูน่าสด หรือแช่แข็งจากที่ใดนั้น คือระดับราคาและความสม่ำเสมอของปริมาณอุปทานปลา นอกเหนือจากคุณภาพของปลา ซึ่งจากช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาพบว่าราคาปลาทูน่าแช่แข็งที่ไทยนำเข้าจากแหล่งต่าง ๆ นั้น มีแนวโน้มที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ทั้งราคานำเข้าปลาทูน่าสดคิปปี้ แจ็ค ครีบลีซิ่งและแอลบาคอร์ ซึ่งการลดลงของราคานำเข้าดังกล่าวจะเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อกองเรือประมงน้ำลึกที่ไทยจะจัดตั้งขึ้น เนื่องจากการลงทุนจัดตั้งกองเรือดังกล่าวในเบื้องต้นต้องใช้เงินจำนวนมาก

3) ถ้าวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองเรือประมงน้ำลึกของไทย คือเพื่อเป็นหลักประกันเรื่องวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมปลาทูน่ากระป๋องของประเทศแล้ว คงจะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ยาก เนื่องจากผู้ผลิตปลาทูน่ากระป๋องไม่ได้เป็นผู้ร่วมลงทุนด้วย แต่ถ้าวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองเรือประมงน้ำลึกของไทย คือ เพื่อพัฒนาการประมงนอกน่านน้ำ เพื่อฟื้นฟูทะเลไทยและเพื่อขยายฐาน

ธุรกิจประมงได้ในลักษณะอื่นนอกเหนือจากการนำปลาทูน่ามาผลิตปลาทูน่ากระป๋องแล้ว วัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้น่าจะเป็นไปได้มากกว่า เพราะปัจจุบันประเทศไทยมีการส่งออกปลาทูน่าสดแช่แข็งแช่แข็งพอสมควร และมาตรการการนำเข้าปลาทูน่าแช่แข็งเพื่อเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรม

ปลาทูน่ากระป๋องของประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศนำเข้าที่สำคัญนั้นยังไม่มีกีดกัน และหลายประเทศ เช่น สหภาพยุโรปนั้นจะยกเว้นภาษีนำเข้าสำหรับปลาทูน่าแช่แข็งที่ใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมปลาทูน่ากระป๋องในสหภาพยุโรป แต่สำหรับการนำเข้าปลาทูน่าต้มสุก (loins) จะถูกเก็บภาษีเช่นเดียวกับปลาทูน่ากระป๋องคือร้อยละ 24 ในปี 2538 มูลค่าโดยรวมของการส่งออกปลา

ทูน่าแช่เย็นและแช่เย็นจนแข็งมีประมาณ 134.3 ล้านบาท

ภาคผนวกที่ 4.1
ขั้นตอนการติดต่อกับส่วนราชการของการประกอบ
การผลิตและส่งออกปลาทูน่ากระป๋อง

ขั้นตอน	หน่วยงานที่ติดต่อ
1.จดทะเบียนเป็นบริษัท	กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์
2.ขอรับสิทธิประโยชน์ในการลงทุน	คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
3.การขออนุญาตปลูกสร้างอาคาร และการขออนุญาตตั้งโรงงาน	กรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย กรมโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม
4.ขออนุญาตตั้งโรงงานผลิตอาหาร	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข
5.ขออนุญาตผลิตอาหาร นำเข้าวัตถุดิบ ขึ้นทะเบียนค้ารับอาหาร	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข
6.ขออนุญาตเป็นโรงงานอุตสาหกรรม ประเภทประมง	กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กองควบคุมตรวจสอบผลิตภัณฑ์และการแปรรูปสัตว์ น้ำ
7.สมัครเป็นสมาชิกสมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูป	สมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูป
8.ขอเป็นผู้ส่งออก	กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์
9.ขอหนังสือรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า	กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้า
10.ขอหนังสือรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ (ตามข้อกำหนดของประเทศลูกค้า)	กรมประมง(กรณีของสัตว์น้ำ) กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ หน่วยงานตรวจวิเคราะห์อื่นๆ
11.ผ่านพิธีศุลกากร	กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง
12.ติดต่อเรื่องเอกสารการขนส่ง	การทำเรือแห่งประเทศไทย
13.ติดต่อเรื่องเอกสารด้านการเงิน	ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์
14.ส่งออก	
15.การเสียภาษีและการคืนภาษี	กรมสรรพากรและกรมศุลกากร กระทรวงการคลัง

ที่มา : สมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูป

บทที่ 5

โครงสร้างตลาดไก่เนื้อส่งออกของไทย

จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกด้วยแบบจำลองส่วนแบ่งการตลาดคงที่พบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกไก่สดแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทยในช่วงเวลาที่ผ่านมา คือ ผลกระทบด้านการแข่งขันที่แท้จริง ผลกระทบดังกล่าวถูกกำหนดโดยปัจจัยภายในประเทศเป็นสำคัญซึ่งประกอบกันขึ้นเป็นโครงสร้างตลาดของสินค้าชนิดนี้

สำหรับการศึกษาโครงสร้างตลาดไก่เนื้อเพื่อการส่งออกในบทนี้ จะเริ่มด้วยข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการส่งออกไก่สดแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทยและของโลก ตามด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับโครงสร้างตลาดไก่เนื้อเพื่อการส่งออกของประเทศไทย โดยเนื้อหาในโครงสร้างตลาดจะพยายามเน้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มขีดความสามารถในการส่งออกไก่สดแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทย

5.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการส่งออกไก่สดแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทยและของโลก

เพื่อให้เห็นภาพเกี่ยวกับการค้าไก่สดแช่เย็นแช่แข็งในตลาดโลกเท่าที่ผ่านมา และเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาโครงสร้างตลาดไก่เนื้อเพื่อการส่งออกของประเทศไทยต่อไป จึงขอนำข้อมูลพื้นฐานของตลาดไก่เนื้อของโลกมาพิจารณาก่อน

5.1.1 การผลิตไก่เนื้อของโลก

ประเทศผู้ผลิตไก่เนื้อที่สำคัญของโลกกระจ่ายกันอยู่ในทวีปต่างๆทั่วโลก เช่นทวีปอเมริกา ประกอบด้วยประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นผู้ผลิตรายใหญ่สุดของโลกด้วย โดย ปริมาณการผลิตในปี 2538 มีเท่ากับ 11,262 เมตริกตัน คิดเป็นร้อยละ 34.89 ของปริมาณการผลิตเนื้อไก่ของโลก (ตารางที่ 5.1) ส่วนทวีปอเมริกาใต้มีประเทศบราซิล ซึ่งเป็นผู้ผลิตรายใหญ่เป็นอันดับ 2 ในปี 2538 (12.55 %) สำหรับประเทศในสหภาพยุโรปที่สำคัญได้แก่ ฝรั่งเศส และ อังกฤษ โดยปริมาณการผลิตเนื้อไก่ในปี 2538 คิดเป็นร้อยละ 3.47 และ 3.02 ของปริมาณการผลิตเนื้อไก่ของโลก ตามลำดับ สำหรับทวีปเอเชีย มีประเทศ จีน ญี่ปุ่น และไทย โดยปริมาณการผลิตในปี 2538 คิดเป็นร้อยละ 10.53 3.62 และ 2.42 ของปริมาณการผลิตไก่เนื้อของโลก ตามลำดับ

และจากการพิจารณาปริมาณการผลิตเนื้อไก่ในช่วงระหว่างปี 2534 - 2538 ของโลก พบว่า มีแนวโน้มสูงขึ้นในอัตราเฉลี่ยประมาณร้อยละ 5.46 ต่อปี โดยอัตราการเจริญเติบโตของการผลิตเนื้อไก่ของสหรัฐอเมริกา บราซิล ฝรั่งเศส จีน และไทย เฉลี่ยต่อปีในช่วงเวลาดังกล่าว เท่ากับ ร้อยละประมาณ 6.11 11.50 3.01 13.97 และ 5.66 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.1 ปริมาณการผลิตเนื้อไก่ของโลก เป็นรายประเทศที่สำคัญปี 2534-2538

ประเทศ	ปริมาณการผลิต (1,000 เมตริกตัน)					
	2534	2535	2536	2537	2538 ^{1/}	2539 ^{2/}
เม็กซิโก	790	940	1,030	1,140	1,030	1,050
สหรัฐอเมริกา	8,886	9,482	9,986	10,735	11,262	11,993
บราซิล	2,628	2,872	3,143	3,411	4,050	4,530
ฝรั่งเศส	995	1,020	1,046	1,070	1,120	1,100
เยอรมัน	316	344	349	362	355	350
อิตาลี	615	628	635	653	679	665
เนเธอร์แลนด์	454	478	487	521	544	554
สเปน	810	798	764	884	820	820
อังกฤษ	835	941	971	970	976	976
สาธารณรัฐโซเวียต	978	785	550	450	420	420
จีน	2,030	2,310	2,800	3,300	3,400	4,000
ญี่ปุ่น	1,243	1,252	1,252	1,145	1,170	1,150
ไทย	630	680	650	700	780	850
อื่นๆ	4,879	4,977	5,243	5,433	5,669	5,830
รวม	26,089	27,507	28,906	30,774	32,775	34,288

หมายเหตุ 1/ ตัวเลขเบื้องต้น

2/ ตัวเลขประมาณการ

ที่มา : World Poultry Situation , USDA 1996

5.1.2 การส่งออกเนื้อไก่ของโลก

ในช่วงปี 2534-2538 พบว่าประเทศผู้ส่งออกเนื้อไก่ที่สำคัญของโลก ประกอบด้วย ประเทศสหรัฐอเมริกา บราซิล ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ จีนและประเทศไทย (ตารางที่ 5.2) โดย ปริมาณ การส่งออกเนื้อไก่ในปี 2538 ของประเทศดังกล่าวข้างต้น คิดเป็นร้อยละ 37.81 9.08 11.35 9.10 7.49 และ 3.96 ของปริมาณการส่งออกเนื้อไก่ของโลก ตามลำดับ ทั้งนี้ปริมาณการส่งออกเนื้อไก่ของทุก ประเทศ ยกเว้นประเทศไทยมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น โดยอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยของทั้งโลกเท่ากับร้อยละ 4.96 ต่อปี ในขณะที่อัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยของประเทศข้างต้น ยกเว้นประเทศไทย เท่ากับร้อยละ 32.95 8.67 7.30 7.65 40.78 และ 3.39 ตามลำดับ ส่วนปริมาณการส่งออกเนื้อไก่ของประเทศไทยมี แนวโน้มลดลงตั้งแต่ปี 2535 เป็นต้นมา โดยลดลงในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 10.0 ต่อปี

5.1.3 การนำเข้าเนื้อไก่ของโลก

ในช่วงปี 2534-2538 พบว่า ประเทศที่นำเข้าเนื้อไก่ที่สำคัญได้กระจายกันอยู่ในทวีป ต่างๆ บางประเทศถึงแม้ว่าจะเป็นผู้ผลิตและผู้ส่งออกที่สำคัญ แต่ก็กลับเป็นประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญ เช่นกัน เช่น ประเทศฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ และจีน เป็นต้น บางประเทศถึงแม้จะเป็นผู้ผลิตที่สำคัญ แต่ปริมาณการผลิตมีไม่เพียงพอ เช่น ญี่ปุ่น เป็นต้น ซึ่งเมื่อพิจารณาประเทศนำเข้ารายใหญ่ที่สำคัญ โดยปริมาณนำเข้าในปี 2538 มีเท่ากับ 532 พันเมตริกตัน คิดเป็นร้อยละ 13.36 ของปริมาณนำเข้าทั้งหมดของโลก (ตารางที่ 5.3) ประเทศนำเข้าอื่นที่สำคัญได้แก่ ฮองกง และซาอุดีอาระเบีย ส่วนเยอรมัน และเนเธอร์แลนด์นั้น ถึงแม้ปริมาณการนำเข้าจะสูง แต่ไม่ได้หมายความว่า เป็นการนำเข้าเพื่อการ บริโภคของทั้ง 2 ประเทศนี้เท่านั้น แต่เป็นการนำเข้าเพื่อส่งออกไปจำหน่ายยังประเทศต่างๆ ในสห ภาพยุโรปหรือทวีปยุโรปอีกทอดหนึ่ง

เมื่อพิจารณาอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยของการนำเข้าเนื้อไก่ของทั้งโลกพบว่ามีอัตรา เฉลี่ยเพิ่มขึ้น ร้อยละ 21.61 ต่อปี โดยมีญี่ปุ่น ฮองกง และซาอุดีอาระเบีย นำเข้าเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ย ร้อยละ 11.74 27.13 และ 10.15 ต่อปี ตามลำดับ

5.1.4 การส่งออกไก่สดแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทย

การส่งออกเนื้อไก่ของประเทศไทยนอกจากจะเพิ่มขึ้นทั้งในแง่ปริมาณแล้ว สัดส่วน ของการส่งออกต่อปริมาณการผลิตยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีกด้วย จากตารางที่ 5.4 พบว่าปริมาณการ ผลิตไก่เนื้อของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงเกือบ 20 ปีที่ผ่านมาจาก 158.52 ล้านตัว ในปี 2520 มาเป็นประมาณ 680.0 ล้านตัวในปี 2538 โดยปริมาณการผลิตไก่เนื้อสูงสุดเกิดขึ้นในปี 2535 เท่ากับ 725.64 ล้านตัว ซึ่งการผลิตไก่เนื้อในช่วงแรกๆเป็นการผลิตเพื่อการบริโภคภายในเป็นสำคัญ โดยในปี 2520 ร้อยละ 95.22 ของปริมาณการผลิตไก่เนื้อใช้บริโภคภายในประเทศ และส่งออกเพียง

ตารางที่ 5.2 ปริมาณการส่งออกเนื้อไก่ของโลก เป็นรายประเทศที่สำคัญ ปี 2534-2538

ประเทศ	ปริมาณการส่งออก (1,000 เมตริกตัน)					
	2534	2535	2536	2537	2538 ^{1/}	2539 ^{2/}
สหรัฐอเมริกา	572	675	892	1,305	1,766	1,846
บราซิล	322	378	509	481	424	415
ฝรั่งเศส	401	429	475	480	530	535
เนเธอร์แลนด์	317	355	373	408	425	438
จีน	93	132	145	240	350	480
ไทย	164	175	157	168	185	200
อื่นๆ	523	550	658	816	991	1028
รวม	2,392	2,694	3,209	3,898	4,671	4,942

หมายเหตุ 1/ ตัวเลขเบื้องต้น

2/ ตัวเลขประมาณการ

ที่มา : World Poultry Situation , USDA 1996

ตารางที่ 5.3 ปริมาณการนำเข้าเนื้อไก่ของโลก เป็นรายประเทศที่สำคัญ ปี 2534-2538

ประเทศ	ปริมาณการนำเข้า ^{1/} (1,000 เมตริกตัน)					
	2534	2535	2536	2537	2538 ^{2/}	2539 ^{3/}
แคนาดา	51	57	57	62	72	78
เม็กซิโก	60	74	87	102	95	100
ฝรั่งเศส	45	68	63	75	82	89
เยอรมัน	281	292	281	295	305	330
เนเธอร์แลนด์	65	86	94	117	121	125
อังกฤษ	90	100	142	177	181	182
ซาอุดีอาระเบีย	204	249	262	274	298	298
จีน	123	165	224	323	425	650
ฮ่องกง	246	300	373	498	641	710
ญี่ปุ่น	347	396	390	444	535	532
สิงคโปร์	51	52	56	68	62	60
อื่นๆ	275	321	479	819	1188	1148
รวม	1,838	2,160	2,508	3,254	4,005	4,302

หมายเหตุ 1/ ปริมาณการนำเข้าในตารางที่ 5.3 น้อยกว่าปริมาณการส่งออกในตารางที่ 5.2

เนื่องจากปริมาณการส่งออกมีส่วนที่เป็น re-export

2/ ตัวเลขเบื้องต้น

3/ ตัวเลขประมาณการ

ที่มา : World Poultry Situation , USDA 1996

ตารางที่ 5.4 ปริมาณการผลิตและความต้องการไก่เนื้อภายในและส่งออก ปี 2520-2538

หน่วย : ล้านตัว

ปี	ปริมาณการผลิต	ปริมาณบริโภคในประเทศ		ปริมาณส่งออก 1/	
		ปริมาณ	%	ปริมาณ	%
2520	158.52	150.94	95.22	7.58	4.78
2521	186.67	170.12	91.13	16.55	8.87
2522	184.85	159.61	86.35	25.24	13.65
2523	366.65	333.67	91.01	32.98	8.99
2524	340.42	292.70	85.98	47.72	14.02
2525	416.86	357.65	85.80	59.21	14.20
2526	416.00	375.13	90.18	40.87	9.82
2527	425.55	364.56	85.67	60.99	14.33
2528	482.26	414.81	86.01	67.45	13.99
2529	499.28	383.78	76.87	115.50	23.13
2530	446.31	300.31	67.29	146.00	32.71
2531	458.06	287.32	62.73	170.74	37.27
2532	451.85	259.18	57.36	192.67	42.64
2533	488.85	241.33	49.37	247.52	50.63
2534	567.98	275.19	48.45	292.79	51.55
2535	725.64	414.00	57.05	310.79	42.95
2536	717.84	437.98	61.01	279.86	38.99
2537*	668.00	397.06	59.44	270.94	40.56
2538*	680.00	421.53	61.99	258.47	38.01

หมายเหตุ 1/ ไก่มีชีวิต 1 ตัว สามารถส่งออกเป็นไก่เนื้อแช่เย็นแช่แข็งได้ประมาณ 0.561 กก.

* ประมาณการ

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ร้อยละ 4.78 เท่านั้น แต่หลังจากนั้นปริมาณการส่งออกเนื้อไก่ได้มีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ โดยในช่วงปี 2534-2538 สัดส่วนดังกล่าวอยู่ในช่วงประมาณร้อยละ 38 - 55 ของปริมาณการผลิตไก่เนื้อทั้งหมด

และเมื่อพิจารณาประเทศลูกค้าที่สำคัญของประเทศไทยในสินค้าไก่สดแช่เย็นแช่แข็ง ในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมามีพบว่า ญี่ปุ่น เป็นประเทศลูกค้าที่สำคัญของไทย โดยสัดส่วนการส่งออกอยู่ในช่วงร้อยละประมาณ 78-84 ของปริมาณการส่งออกไก่สดแช่เย็นแช่แข็งของไทย (ตารางที่ 5.5 และ 5.6) ลูกค้าอันดับรองลงมาได้แก่ เยอรมัน สิงคโปร์ ฮังการี เนเธอร์แลนด์ ตามลำดับ

ถึงแม้ว่า ญี่ปุ่นจะเป็นตลาดไก่สดแช่เย็นแช่แข็งที่สำคัญของประเทศไทย แต่พบว่า ญี่ปุ่นได้มีการนำเข้าสินค้านี้จากอีกหลายประเทศ ที่สำคัญได้แก่ สหรัฐอเมริกา จีน และบราซิล โดยช่วงก่อนปี 2533 สหรัฐอเมริกามีส่วนแบ่งตลาดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ ประเทศไทย (ตารางที่ 5.7) แต่หลังจากนั้นส่วนแบ่งตลาดของประเทศไทยในตลาดญี่ปุ่นกลับมีเพิ่มขึ้นจนมากกว่าส่วนแบ่งตลาดของสหรัฐอเมริกา

และเมื่อพิจารณาประเภทของเนื้อไก่สดแช่เย็นแช่แข็งที่ญี่ปุ่นนำเข้าจากประเทศต่างๆ พบว่าเกือบทั้งหมดเป็นการนำเข้าเนื้อไก่ติดกระดูกและเนื้อไก่ถอดกระดูก โดยปริมาณการนำเข้าเนื้อไก่ติดกระดูกเป็นประมาณร้อยละ 20 - 30 ของปริมาณการนำเข้าของไก่ทั้ง 2 ประเภท (ตารางที่ 5.8) ซึ่งประเทศไทยส่งออกเนื้อไก่ถอดกระดูกไปญี่ปุ่นในสัดส่วนที่มากกว่าเนื้อไก่ติดกระดูกมาก และประเทศไทยได้ครองส่วนแบ่งตลาดสินค้าเนื้อไก่ถอดกระดูกในญี่ปุ่นนี้เป็นอันดับหนึ่งจนในปี 2537 ไทยเริ่มสูญเสียตลาดส่วนนี้ให้กับประเทศจีนไป เนื่องจากต้นทุนการผลิตของจีนต่ำกว่า (รายละเอียดจะปรากฏในตอนต่อไป)

5.2 โครงสร้างตลาดไก่เนื้อเพื่อการส่งออกของประเทศไทย

จากภาพการส่งออกไก่สดแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทยข้างต้น พบว่าการส่งออกสินค้านี้ได้พัฒนาไปอย่างมากในช่วงเวลาที่ผ่านมา แต่การส่งออกดังกล่าวเริ่มประสบปัญหาตั้งแต่ว่าปี 2535 เป็นต้นมา ปริมาณการส่งออกมีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัด คำอธิบายที่พอจะหาได้จากข้อมูลพื้นฐานข้างต้นนี้ คือ ตลาดไก่สดแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทยมุ่งเน้นไปที่ตลาดญี่ปุ่นเพียงตลาดเดียว และเน้นที่การส่งออกเนื้อไก่ถอดกระดูกเป็นสำคัญ ซึ่งคงมีคำถามมากมายว่าทำไมประเทศไทยไม่พยายามกระจายตลาดให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ทั้งในแง่จำนวนประเทศนำเข้าและประเภทของไก่สดแช่เย็นแช่แข็งที่จะส่งออก คำตอบสำหรับคำถามข้างต้นนี้สามารถอธิบายได้ด้วยโครงสร้างตลาดไก่เนื้อเพื่อการส่งออกของประเทศไทย

โครงสร้างตลาดไก่เนื้อเพื่อการส่งออกของประเทศไทยที่จะศึกษานี้ จะพิจารณาจากจำนวนผู้ประกอบการพร้อมสัดส่วนการผลิต ลักษณะการเลี้ยงไก่เนื้อ พร้อมโครงสร้างต้นทุนการผลิต

ตารางที่ 5.5 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกไก่สดแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทยไปยังประเทศคู่ค้า
ที่สำคัญ ปี 2534-2538

ปริมาณ : ตัน
(มูลค่า : ล้านบาท)

ประเทศคู่ค้า	การส่งออก				
	2534	2535	2536	2537	2538
ญี่ปุ่น	137,396 (8,541)	145,557 (8,551)	123,984 (6,877)	119,730 (7,572)	115,235 (7,574)
เยอรมัน	11,227 (980)	12,581 (1,135)	10,970 (1,034)	12,054 (1,183)	9,675 (846)
สิงคโปร์	4,532 (264)	4,214 (196)	5,181 (246)	5,453 (290)	6,015 (334)
เนเธอร์แลนด์	2,178 (173)	2,240 (169)	3,731 (316)	3,520 (371)	3,217 (265)
ฮ่องกง	4,446 (105)	5,123 (116)	5,152 (97)	3,662 (70)	4,316 (98)
อื่นๆ	4,397 (213)	5,114 (232)	8,063 (316)	8,327 (352)	11,477 (545)
รวม	164,178 (10,276)	174,829 (10,399)	157,081 (8,886)	152,746 (9,838)	149,935 (9,662)

ที่มา : กรมศุลกากร

ตารางที่ 5.6 ร้อยละของปริมาณการส่งออกไก่สดแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทยไปยังประเทศ
คู่ค้าที่สำคัญ ปี 2534-2538

ประเทศคู่ค้า	ร้อยละของปริมาณการส่งออก (%)				
	2534	2535	2536	2537	2538
ญี่ปุ่น	83.67	83.25	78.93	78.38	76.85
เยอรมัน	6.84	7.2	6.98	7.89	6.45
สิงคโปร์	2.76	2.41	3.3	3.57	4.01
เนเธอร์แลนด์	1.33	1.28	2.38	2.3	2.15
ฮ่องกง	2.71	2.94	3.28	2.4	2.88
อื่นๆ	2.69	2.92	5.13	5.46	7.66
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา : คำนวณจากตารางที่ 5.5

ตารางที่ 5.7 ปริมาณการนำเข้าไก่สดแช่เย็นแช่แข็งของญี่ปุ่นจากประเทศต่างๆ ปี 2527-2536

หน่วย : ตัน

ปี	สหรัฐ	จีน	บราซิล	ไทย	อื่นๆ	รวม
2527	50,827 (49.00)	12,109 (11.67)	8,966 (9.64)	29,969 (28.89)	1,855 (0.80)	103,726 (100.00)
2528	46,566 (46.36)	3,332 (3.32)	9,157 (9.12)	35,308 (35.15)	15,249 (6.05)	100,455 (100.00)
2529	75,472 (43.27)	14,233 (8.16)	17,258 (9.89)	63,598 (36.46)	3,868 (2.22)	174,429 (100.00)
2530	78,100 (39.98)	11,319 (5.79)	20,760 (10.63)	81,581 (41.77)	3,570 (1.83)	195,329 (100.00)
2531	118,050 (45.25)	21,087 (8.08)	24,971 (9.57)	80,955 (31.03)	40,776 (6.07)	260,868 (100.00)
2532	103,962 (38.41)	25,584 (9.45)	33,902 (12.53)	90,157 (33.31)	17,033 (6.30)	291,006 (100.00)
2533	100,003 (34.36)	34,680 (11.92)	40,578 (13.94)	104,750 (35.99)	10,033 (3.79)	291,006 (100.00)
2534	117,841 (33.92)	31,940 (9.19)	52,534 (15.12)	128,974 (37.12)	16,138 (4.65)	347,427 (100.00)
2535	111,711 (28.30)	59,467 (15.06)	68,481 (17.35)	142,481 (36.09)	12,636 (3.20)	394,776 (100.00)
2536	117,064 (29.96)	83,115 (21.27)	61,767 (15.81)	123,051 (31.49)	5,711 (1.47)	390,708 (100.00)

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บคือร้อยละ

ที่มา : JETRO

ตารางที่ 5.8 ปริมาณการนำเข้าไก่แช่เย็นแช่แข็งเฉพาะประเภทน่องไก่ติดกระดูกและเนื้อไก่
ถอดกระดูกของญี่ปุ่นจากประเทศผู้ส่งออกที่สำคัญ ปี 2534-2537

ประเทศส่งออกไก่ ประเภทต่างๆ	ปริมาณนำเข้า (ตัน)			
	2534	2535	2536	2537
1. น่องไก่ติดกระดูก	101,805	88,656	92,130	86,946
	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100.00)
สหรัฐอเมริกา	85,277	73,363	78,439	73,744
	(83.76)	(82.75)	(85.14)	(84.82)
ไทย	7,924	7,376	7,359	4,631
	(7.78)	(8.32)	(7.99)	(5.33)
บราซิล	8,299	7,530	6,080	5,973
	(8.15)	(8.49)	(6.66)	(6.87)
อื่นๆ	305	387	252	2,598
	(0.31)	(0.44)	(0.27)	(2.98)
2. เนื้อไก่ถอดกระดูก	240,289	302,765	292,122	351,066
	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100.00)
ไทย	120,958	134,766	115,447	109,986
	(50.34)	(44.51)	(39.52)	(31.33)
บราซิล	40,838	59,737	51,130	65,470
	(16.99)	(19.73)	(17.50)	(18.65)
จีน	31,761	58,811	82,263	125,196
	(13.22)	(19.42)	(28.17)	(35.66)
สหรัฐอเมริกา	31,742	37,754	38,167	46,040
	(13.21)	(12.47)	(13.06)	(13.11)
อื่นๆ	14,990	11,697	5,085	4,374
	(6.24)	(7.11)	(1.75)	(1.25)
รวม	342,094	391,421	384,252	438,012

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บคือร้อยละ

ที่มา : JETRO

ทั้งของประเทศไทยและของประเทศคู่แข่ง และมาตรการของประเทศไทย ประเทศคู่ค้า และ/หรือ คู่แข่ง ที่มีผลกระทบต่อการส่งออกเนื้อไก่สดแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทย นอกจากนี้ยังจะพิจารณาผลกระทบที่เกิดจากมาตรการเหล่านี้ด้วย

5.2.1 จำนวนผู้ประกอบการผลิตไก่เนื้อเพื่อการส่งออกพร้อมสัดส่วนการผลิต

จำนวนผู้ประกอบการผลิตไก่เนื้อเพื่อการส่งออกของประเทศไทย สํารวจโดยสมาคมผู้ผลิตไก่เพื่อส่งออกไทย เมื่อปี 2537 พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 13 บริษัท แต่จำนวนโรงเชือดของทั้ง 13 บริษัทนี้มีรวมทั้งสิ้น 17 โรง (ตารางที่ 5.9) โดย 3 บริษัทใหญ่ คือ สหฟาร์ม ซีพี และ เบทาโกร มีจำนวนโรงเชือดมากกว่า 1 โรง เมื่อพิจารณากําลังการผลิตหรือจำนวนไก่ที่เชือดต่อวันในปี 2537 พบว่า กําลังการผลิตรวมมีเท่ากับ 1,648,000 ตัวต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 91.81 ของกําลังการผลิตของปีเริ่มการผลิต โดยกําลังการผลิตของบริษัทสหฟาร์มมีสูงสุด คือ ร้อยละ 29.73 ของกําลังการผลิตรวมปี 2537 ตามมาด้วยกําลังการผลิตของซีพี และเบทาโกร คือ ร้อยละ 21.24 และ 10.92 ตามลำดับ รวมกําลังการผลิตของทั้ง 3 บริษัทข้างต้นเท่ากับร้อยละ 61.89 สำหรับอีก 10 บริษัทที่เหลือนั้นมีกําลังการผลิตต่อวันอยู่ในช่วงร้อยละ 6.67-2.43 ของกําลังการผลิตรวมของปี 2537

5.2.2 ลักษณะการเลี้ยงไก่เนื้อเพื่อส่งออกและโครงสร้างต้นทุนการผลิต

การเลี้ยงไก่เนื้อเพื่อส่งออกในปัจจุบันเป็นธุรกิจแบบครบวงจร(สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร,2538) กล่าวคือผู้ประกอบการนอกจากจะมีโรงเชือดแล้ว ยังดำเนินธุรกิจด้านการค้าพันธุ์สัตว์ อาหารและเวชภัณฑ์สัตว์ พร้อมเครื่องมือและอุปกรณ์การเลี้ยงสัตว์ ธุรกิจโรงฆ่าไก่และแปรรูปเนื้อไก่ ธุรกิจส่งออกเนื้อไก่แช่แข็งและผลิตภัณฑ์ ส่วนการเลี้ยงไก่นั้นนอกจากผู้ประกอบการจะมีฟาร์มเลี้ยงของตนเองแล้ว ผู้ประกอบการยังมีลูกเล้าในโครงการประกันราคาและรับจ้างเลี้ยงอีกด้วย โดยปริมาณการผลิตไก่เนื้อที่ได้จากการเลี้ยงลักษณะข้างต้นรวมกันจะเป็นประมาณร้อยละ 90 ของผลผลิตทั้งหมด ที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 10 จะเป็นผลผลิตของผู้เลี้ยงอิสระ และการที่มีผู้เลี้ยงอิสระจำนวนน้อยก็เนื่องจากว่าธุรกิจการเลี้ยงไก่มีความเสี่ยงสูง ซึ่งความเสี่ยงดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากราคาของวัตถุดิบอาหารสัตว์ ลูกไก่ ตลอดจน ราคาไก่เนื้อที่ผู้เลี้ยงได้รับนั้นมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงรวดเร็วในแต่ละปี เช่นในปี 2537 พบว่าราคาข้าวโพดเคลื่อนไหวขึ้นลงอยู่ในช่วง 125.63-144.50 บาท/หาบ หรือ ราคาลูกไก่และไก่เนื้อหน้าโรงฆ่า เคลื่อนไหวขึ้นลงอยู่ในช่วง 2.50-10.85 บาท/ตัว และ 23.10-27.00 บาท/กก. ตามลำดับ เป็นต้น(ตารางที่ 5.10) การที่ผู้ประกอบการมีฟาร์มเลี้ยงไก่เป็นของตนเอง หรือ มีลูกเล้าในลักษณะโครงการประกันราคาและรับจ้างเลี้ยงนั้นเรียกว่าโครงสร้างตลาดของธุรกิจเลี้ยงไก่เพื่อส่งออกมีการรวมตัวกันในแนวดิ่งซึ่งการรวมตัวดังกล่าวเอื้ออำนวยให้การดำเนินมาตร

ตารางที่ 5.9 ผู้ประกอบการไก่เนื้อเพื่อการส่งออกของประเทศไทย ปี 2537

ผู้ประกอบการ	โรงเชือด(ปีเริ่มผลิต)	กำลังการผลิต (ตัว/วัน)			
		ปีเริ่มผลิต	%	2537	%
1. สหฟาร์ม	1. สหฟาร์ม(2521)	150,000	8.36	190,000	11.53
	2. สหฟาร์ม(2535)	300,000	16.71	300,000	18.2
	รวม	450,000	25.07	490,000	29.73
2. ซีพี	3. กรุงเทพค้าสัตว์(2523)	150,000	8.36	125,000	7.58
	4. กรุงเทพค้าสัตว์(2529)	80,000	4.46	55,000	3.34
	5. กรุงเทพค้าสัตว์(2532)	170,000	9.47	170,000	10.32
	รวม	400,000	22.29	350,000	21.24
3. เบทาโกร	6. อาหารเบทาโกร(2524)	80,000	4.46	60,000	3.64
	7. บี.ฟู้ดโปรดักส์อินเตอร์เนชันแนล(2536)	120,000	6.68	120,000	7.28
	รวม	200,000	11.14	180,000	10.92
4. ป.เจริญพันธ์	8. จี เอฟ ที ที (2526)	150,000	8.36	110,000	6.67
5. ศรีไทย	9. ไก่สดศรีไทย(2521)	80,000	4.46	60,000	3.64
6. ทีเจ ฟู้ดส์	10. ทีเจ ฟู้ดส์ อุตสาหกรรม(2531)	80,000	4.46	41,000	2.49
7. ชัลเวลเลย์	11. ชัลเวลเลย์(ไทยแลนด์)(2534)	80,000	4.46	72,000	4.37
8. ยูเนียนโพลทรี	12. ยูเนียนโพลทรี(2534)	75,000	4.18	70,000	4.25
9. แลมทอง	13. แลมทองผลิตอาหาร(2527)	60,000	3.34	55,000	3.34
10. โกลเด็นโพลทรี	14. โกลเด็นโพลทรี(2536)	60,000	3.34	60,000	3.34
11. บุ่งสูง	15. บุ่งสูง(2538)	60,000	3.34	60,000	3.34
12. เซนทาโก	16. ไก่สดเซนทาโก(2524)	60,000	3.34	60,000	3.34
13. ก้าวหน้า	17. ก้าวหน้า(2538)	40,000	2.22	40,000	2.43
รวม		1,795,000	100.00	1,648,000	100.00

ที่มา สมาคมผู้ผลิตไก่เนื้อเพื่อส่งออกไทย

ตารางที่ 5.10 ภาวะราคาสินค้าเกษตร ปี 2537

สินค้าเกษตร	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวโพด(บาท/หาบ)	131.37	135.00	139.00	140.60	143.00	144.50	143.30	130.00	128.80	125.63	128.50	138.20
ถั่วเหลืองกาก(ในบาท/กก.)	9.75	9.93	9.48	8.64	8.68	8.61	8.76	8.47	7.73	8.51	8.34	7.96
ปลาป่นเกรด 1-2 (บาท/กก.)	14.55	13.60	13.24	13.16	12.57	13.15	13.90	15.20	14.58	14.20	14.18	13.60
ปลายข้าว(บาท/หาบ)	216.25	225.00	223.50	221.50	229.25	235.00	250.60	278.20	291.50	306.00	302.50	316.50
ไก่เนื้อหน้าโรงฆ่า(บาท/กก.)	23.25	26.00	24.00	23.10	24.37	26.50	27.00	27.00	25.20	24.00	24.00	25.60
ลูกไก่(บาท/กก.)	10.50	10.25	5.50	2.50	6.25	8.50	8.50	9.50	9.50	9.50	9.50	10.85

ที่มา : ฝ่ายสารนิเทศ สำนักงานกิจการสัมพันธ์ เครือเจริญโภคภัณฑ์

การคืนภาษีนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์ มีความยุ่งยากน้อยลง(รายละเอียดของมาตรการนี้จะได้กล่าวในตอนต่อไป)

5.2.3 โครงสร้างต้นทุนการผลิตไก่เนื้อของประเทศไทย และ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

โครงสร้างต้นทุนผันแปรในการผลิตไก่เนื้อประเภทประกันราคาประกอบด้วย ค่าพันธุ์ (ลูกไก่) อาหารสัตว์ แรงงาน ยารักษาและป้องกันโรค น้ำ ไฟฟ้า และค่าเสียโอกาสเงินทุน(ค่าดอกเบี้ยยร้อยละ 10.5 ของเงินทุน) โดยมีค่าอาหารสัตว์เป็นรายการต้นทุนใหญ่สุดในต้นทุนผันแปรและต้นทุนการผลิตรวมทั้งหมด โดยในช่วงปี 2534-2538 ค่าอาหารสัตว์เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 74.20 ของต้นทุนการผลิตรวมทั้งหมด (คำนวณแบบถ่วงน้ำหนักจากตารางที่ 5.11) รายการต้นทุนใหญ่เป็นอันดับที่ 2 คือค่าพันธุ์สัตว์หรือค่าลูกไก่ ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว ค่าลูกไก่เฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ 16.34 ของต้นทุนการผลิตรวม ถ้าพิจารณาในแง่ต้นทุนการผลิตต่อกิโลกรัม พบว่าในช่วงปี 2534-2538 นั้น ต้นทุนการผลิตรวมต่อกิโลกรัมอยู่ในช่วง 19.29-20.41 บาท/กก. (ตารางที่ 5.12) ซึ่งต้นทุนผันแปรคิดเป็นประมาณร้อยละ 98 ของต้นทุนการผลิตรวมทั้งหมด

เมื่อนำต้นทุนการผลิตไก่เนื้อของประเทศไทยไปเปรียบเทียบกับต้นทุนการผลิตไก่เนื้อของสาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่าในปี 2536 ต้นทุนการผลิตรวมของจีน เป็นประมาณร้อยละ 73 ของต้นทุนการผลิตรวมของไทย(เฉลี่ยแบบประกันราคา) โดยรายการต้นทุนที่สำคัญที่ทำให้ต้นทุนการผลิตไก่เนื้อของประเทศไทยสูงกว่า คือ ค่าอาหารสัตว์และค่าพันธุ์(ลูกไก่) ซึ่งค่าอาหารสัตว์และค่าลูกไก่ของจีนเป็นประมาณร้อยละ 72 และ 66 ของค่าอาหารสัตว์และค่าลูกไก่ของประเทศไทย ตามลำดับ

5.2.4 มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกเนื้อไก่ของประเทศไทย

สำหรับมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกเนื้อไก่ของประเทศไทยจะแบ่งการพิจารณาออกเป็น 2 ลักษณะของมาตรการ คือ กลุ่มมาตรการที่เกี่ยวข้องกับวัตถุดิบอาหารสัตว์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นมาตรการทางอ้อม และกลุ่มมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกเนื้อไก่ของประเทศไทยโดยตรง ซึ่งในการพิจารณาแต่ละกลุ่มของมาตรการนั้นจะพิจารณาทั้งมาตรการของประเทศไทย มาตรการของประเทศคู่ค้าและคู่แข่ง

1) มาตรการที่เกี่ยวข้องกับวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่สำคัญ คือ ข้าวโพด กากถั่วเหลือง และปลาป่น

1.1) ประเทศไทย วัตถุดิบอาหารสัตว์ที่สำคัญสำหรับการเลี้ยงไก่เนื้อ คือ ข้าวโพด กากถั่วเหลือง และ ปลาป่น โดยข้าวโพดและปลาป่นนั้นเป็นสินค้าที่ประเทศไทยสามารถผลิตได้เพียงพอและมีเหลือส่งออก

ตารางที่ 5.11 ต้นทุนการผลิตไก่เนื้อต่อตัวประเภทประกันราคา ปี 2534-2538

หน่วย : บาท/ตัว

รายการต้นทุน	2534	2535	2536	2537	2538
ต้นทุนผันแปร	35.07	37.37	37.37	36.99	37.19
ค่าพันธุ์สัตว์(ลูกไก่)	6.15	6.21	6.14	6.06	6.01
ค่าอาหารสัตว์	26.04	28.33	28.31	27.98	28.24
ค่าแรงงาน	0.38	0.38	0.38	0.44	0.47
ค่ายา	1.07	1.15	1.26	1.19	1.19
ค่าน้ำ-ไฟฟ้า	0.57	0.54	0.52	0.50	0.52
ค่าอุปกรณ์,ค่าน้ำมันงาน	0.13	0.12	0.12	0.12	0.12
ค่าเสียโอกาสเงินทุน	0.73	0.64	0.64	0.64	0.64
ต้นทุนคงที่	0.61	0.59	0.60	0.61	0.65
ค่าใช้ที่ดิน	0.01	0.01	0.02	0.03	0.03
ค่าเสื่อมโรงเรือน	0.60	0.58	0.58	0.58	0.62
รวมต้นทุนทั้งหมด	35.68	37.96	37.97	37.60	37.84
ต้นทุนผันแปรต่อ 1 กก.(บาท/กก.)	18.96	20.09	19.88	19.57	19.68
ต้นทุนทั้งหมดต่อ 1 กก.(บาท/กก.)	19.29	20.41	20.20	19.89	20.02
น้ำหนักเฉลี่ย(กก./ตัว)	1.85	1.86	1.88	1.89	1.89

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ตารางที่ 5.12 ต้นทุนการผลิตไก่เนื้อต่อกิโลกรัม ประเภทประกันราคา ปี 2534-2538

หน่วย : บาท/กก

รายการต้นทุน	2534	2535	2536	2537	2538
ต้นทุนผันแปร	18.96	20.09	19.88	19.57	19.68
ค่าพันธุ์สัตว์(ลูกไก่)	3.32	3.34	3.27	3.22	3.18
ค่าอาหารสัตว์	14.08	15.23	15.06	14.81	14.94
ค่าแรงงาน	0.21	0.21	0.2	0.23	0.24
ค่ายา	0.58	0.62	0.67	0.63	0.63
ค่าน้ำ-ไฟฟ้า	0.31	0.29	0.28	0.27	0.28
ค่าอุปกรณ์,ดำเนินงาน	0.07	0.06	0.06	0.07	0.07
ค่าเสียโอกาสเงินทุน	0.39	0.34	0.34	0.34	0.34
ต้นทุนคงที่	0.325	0.315	0.32	0.32	0.34
ค่าใช้ที่ดิน	0.005	0.005	0.01	0.01	0.01
ค่าเสื่อมโรงเรือน	0.32	0.31	0.31	0.31	0.33
รวมต้นทุนทั้งหมด	19.285	20.405	20.20	19.89	20.02

ที่มา : คำนวณจากตารางที่ 5.11

ตารางที่ 5.13 โครงสร้างต้นทุนการผลิตไก่เนื้อของประเทศไทยและจีน ปี 2536

โครงสร้างต้นทุนการผลิต	ต้นทุนการผลิต(บาท/กก.)		
	ไทย ^{1/}	ไทย ^{2/}	จีน ^{2/}
ต้นทุนผันแปร			
ค่าลูกไก่	3.27	3.80	2.16
ค่าอาหารสัตว์	15.06	13.94	10.89
ค่ายาและวัคซีน	0.67	1.00	0.48
ค่าแรงงาน	0.20	0.50	0.27
ค่าน้ำ-ไฟฟ้า	0.28	1.50	0.78
ค่าเสียโอกาสเงินทุน	0.34	1.50	0.06
ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	0.06	0.40	0.15
รวมต้นทุนผันแปร	19.88	22.64	14.79
ต้นทุนคงที่			
ค่าเสื่อมโรงเรือน	0.31	1.50	0.06
ค่าที่ดิน	0.01		
รวมต้นทุนคงที่	0.32	1.50	0.06
รวมต้นทุนทั้งหมด	20.20	24.14	14.85

ที่มา : 1/ คำนวณจากตารางที่ 5.11

2/ เครือเจริญโภคภัณฑ์

สำหรับข้าวโพดนั้นประเทศไทยเคยเป็นผู้ส่งออกรายสำคัญของโลก แต่เนื่องจากในช่วงเวลาที่ผ่านมาธุรกิจการเลี้ยงไก่เนื้อและกึ่งกลาดำเพื่อส่งออกได้มีการขยายตัวอย่างมาก ทำให้ปริมาณความต้องการข้าวโพดในประเทศเพื่อใช้ผลิตเป็นอาหารสัตว์นั้นมีเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งจากการศึกษาของกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ถึงปริมาณความต้องการวัตถุดิบอาหารสัตว์ในการเลี้ยงสัตว์ในช่วงปี 2533-2537 พบว่าความต้องการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีของข้าวโพดเท่ากับประมาณร้อยละ 8.95 ต่อปี (ตารางที่ 5.14) ซึ่งทำให้ระดับราคาข้าวโพดในประเทศได้ปรับฐานสูงขึ้นตั้งแต่ปี 2531 เป็นต้นมา (ตารางที่ 5.15) ซึ่งในการเลี้ยงไก่เนื้อ 1 ตัว น้ำหนักประมาณ 1.8 กิโลกรัม จะต้องใช้ข้าวโพด กากถั่วเหลือง และ ปลาป่น ประมาณ 2.34 0.54 และ 0.36 กิโลกรัม ตามลำดับ หรือปริมาณการใช้ข้าวโพด กากถั่วเหลืองและปลาป่น ดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 72.2 16.7 และ 11.1 ของน้ำหนักวัตถุดิบอาหารสัตว์ ทั้ง 3 ชนิดข้างต้น ตามลำดับ ดังนั้นการปรับฐานของระดับราคาของข้าวโพดเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์สูงขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อต้นทุนการเลี้ยงไก่เนื้ออย่างมาก

มาตรการของรัฐที่มีผลต่อราคาข้าวโพดจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มมาตรการ คือ มาตรการที่ระดับเกษตรกร และ มาตรการที่ระดับนำเข้า สำหรับมาตรการที่ระดับเกษตรกรนั้นส่วนใหญ่จะเป็นมาตรการแทรกแซงตลาดโดยองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร(อตก.) มาตรการนี้อาจกล่าวได้ว่าไม่มีผลกระทบรุนแรงต่อระดับราคาข้าวโพดที่เกษตรกรได้รับ ซึ่งจากการศึกษาของศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2534) ถึงผลกระทบของมาตรการนี้ต่อระดับราคาข้าวโพดที่เกษตรกรได้รับนั้น มีน้อยมากคือไม่ถึงร้อยละ 5 ของระดับราคาที่เกษตรกรได้รับ เหตุผลหลักที่ทำให้ผลกระทบดังกล่าวมีน้อย คืองบประมาณที่ใช้ในการแทรกแซงตลาดข้าวโพดมีน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าของข้าวโพดที่ผลิตได้ทั้งหมด ดังนั้นการที่ระดับราคาข้าวโพดได้ปรับฐานสูงขึ้นจึงสามารถกล่าวได้ว่ามาจากความต้องการใช้ข้าวโพดในธุรกิจอาหารสัตว์มีมากขึ้นเนื่องจากการขยายตัวของธุรกิจดังกล่าว

ส่วนมาตรการที่ระดับนำเข้านั้น พบว่า ประเทศไทยเริ่มนำเข้าข้าวโพด ตั้งแต่ปี 2534 โดยในปีดังกล่าว มีการนำเข้าข้าวโพดจำนวน 876 ตัน มูลค่า 14.4 ล้านบาท แต่ในปีต่อมา คือ ปี 2535 มีการนำเข้าถึง 445,217 ตัน มูลค่า 1,779 ล้านบาท ซึ่งการนำเข้าดังกล่าวอาจมีผลกระทบต่อราคาข้าวโพดที่เกษตรกรได้รับได้ ดังนั้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบดังกล่าว รัฐจึงกำหนดมาตรการจัดเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ (surcharge) สำหรับข้าวโพดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 ก.ค. 2536 โดยค่าธรรมเนียมพิเศษดังกล่าวเท่ากับ 380 บาท/กก. (ตารางที่ 5.16) การจัดเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษนี้พิจารณาจากราคาขั้นต่ำ-ขั้นสูงของข้าวโพดที่รัฐกำหนดไว้ คือในช่วงปี 2532-2536 ราคาขั้นต่ำ-ขั้นสูงของข้าวโพดเท่ากับ 3.10 - 3.80 บาท/กก. ซึ่งหลังจากปี 2536 รัฐได้ปรับระดับราคาขั้นต่ำ-ขั้นสูงของข้าวโพดขึ้นเป็น 3.41 - 4.11 บาท/กก. ซึ่งการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษดังกล่าวก็เพื่อป้องกันไม่ให้ระดับราคาข้าวโพดในประเทศลดลงต่ำกว่าราคาขั้นต่ำ ซึ่งส่งผลให้ราคาอาหารสัตว์ก็จะไม่ลดลงเช่นกัน

ตารางที่ 5.14 ปริมาณความต้องการวัตถุดิบอาหารสัตว์ในการเลี้ยงสัตว์ ปี 2533-2537

หน่วย : พันตัน

วัตถุดิบอาหารสัตว์	2533	2534	2535	2536	2537	%เพิ่มเฉลี่ยต่อปี
1.ปลายข้าว	771	792	838	1,317	1,335	16.76
2.รำละเอียด	1,077	1,199	1,316	1,428	1,427	7.40
3.รำหยาบ	335	363	401	445	454	7.96
4.กากรำ	40	40	43	70	71	17.57
5.กากถั่วเหลือง	399	445	513	640	626	12.34
6.ข้าวโพด	2,166	2,377	2,609	3,045	3,033	8.95
7.ข้าวฟ่าง	391	410	431	614	626	13.60
8.มันสำปะหลัง	95	95	117	161	177	17.68
9.ปลาป่น	373	407	455	540	534	9.62
10.อื่นๆ	613	659	765	1,006	1,010	13.87

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

ตารางที่ 5.15 ราคาข้าวโพดที่เกษตรกรได้รับและราคาขายส่งข้าวโพดป่น (อาหารสัตว์)
ปี 2528-2538

หน่วย : บาท/กก.

ปีเพาะปลูก(ปี)	ราคาข้าวโพดที่เกษตรกรได้รับ 1/	ราคาขายส่งข้าวโพดป่น 2/
2528/29 (2529)	1.82	2.48
2529/30 (2530)	1.60	2.71
2530/31 (2531)	2.48	3.55
2531/32 (2532)	2.62	4.12
2532/33 (2533)	2.93	3.53
2533/34 (2534)	2.45	3.43
2534/35 (2535)	2.75	3.89
2535/36 (2536)	2.73	3.36
2536/37 (2537)	2.81	3.77
2537/38 (2538)	2.94	5.07

ที่มา : 1/ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2/ กองระดับราคา กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

ตารางที่ 5.16 ค่าธรรมเนียมพิเศษที่เรียกเก็บจากการนำเข้าข้าวโพด กากถั่วเหลือง และปลาป่น

เวลา	ค่าธรรมเนียมพิเศษ (บาท/ตัน)		
	ข้าวโพด	กากถั่วเหลือง	ปลาป่น
21 มี.ค. 2533	-	1,585	904
25 พ.ค. 2533	-	1,975	2,917
17 ก.ค. 2533	-	1,475	2,403
24 พ.ค. 2534	-	1,730	2,403
10 ส.ค. 2534	-	1,430	1,229
10 ต.ค. 2534	-	1,031	886
17 ก.พ. 2535	-	811	886
21 ก.ค. 2535	-	811	1,786
14 ธ.ค. 2535	-	1,150	1,072
11 พ.ค. 2536	-	1,150	1,786
1 ก.ค. 2536	380	1,390	2,200
21 ก.ค. 2536	380	925	2,200

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

การที่วัตถุดิบอาหารสัตว์มีราคาสูงขึ้นเนื่องมาจากมาตรการจัดเก็บค่าธรรมเนียมดังกล่าวข้างต้น มีผลกระทบต่อการส่งออกเนื้อไก่ของประเทศไทยอย่างมาก ทำให้การส่งออกในปี 2536 ต่ำกว่าเป้าหมายอย่างมาก กล่าวคือ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ร่วมกับสมาคมผู้ผลิตไก่เนื้อเพื่อส่งออกได้ตั้งเป้าหมายในการส่งออกไก่เนื้อไว้ 200,000 ตัน แต่ปรากฏว่าส่งออกได้จริงเพียง 157,081 ตัน เท่านั้น ต่ำกว่าเป้าหมายประมาณร้อยละ 27.3 ดังนั้นในวันที่ 6 ธันวาคม 2536 กระทรวงพาณิชย์ได้ออกระเบียบกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการคืนเงินค่าธรรมเนียมพิเศษวัตถุดิบอาหารสัตว์สำหรับการส่งออกเนื้อไก่ขึ้น (ดูภาคผนวกที่ 5.1) โดยให้คืนเงินค่าธรรมเนียมดังกล่าวในอัตราตันละ 684 บาท สำหรับการส่งออกเนื้อไก่ในช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม 2537 (ดูวิธีการคำนวณอัตราลดหย่อนการส่งออกเนื้อไก่ได้จากภาคผนวกที่ 5.2) ซึ่งอัตราการจ่ายคืนค่าธรรมเนียมพิเศษในงวดต่อไปกระทรวงพาณิชย์จะประกาศทุกๆ 3 เดือน

แต่การจ่ายคืนค่าธรรมเนียมพิเศษดังกล่าวในปี 2537 ถึงแม้ว่าจะช่วยลดต้นทุนการส่งออกให้กับผู้ส่งออก แต่ไม่ได้ทำให้การส่งออกไก่สดแช่เย็นแช่แข็งเพิ่มขึ้นอย่างที่เคยได้ ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากสาเหตุหลายประการดังนี้ คือ

1. การจ่ายคืนค่าธรรมเนียมพิเศษจำนวน 684 บาทสำหรับการส่งออกเนื้อไก่ 1 ตัน นั้น น้อยกว่าต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้นจากการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษดังกล่าว ทั้งนี้จากการคำนวณของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ถึงต้นทุนที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษสำหรับการผลิตไก่สดแช่แข็งส่งออก พบว่า ตั้งแต่ปี 2533-2536 ต้นทุนเพิ่มขึ้นเท่ากับ 787.75 บาทต่อตันของเนื้อไก่สดแช่แข็งส่งออก (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2537) แต่ค่าธรรมเนียมพิเศษที่จ่ายคืนให้ 684 บาทต่อตันของไก่สดแช่แข็งส่งออกนั้น เป็นการศึกษาเฉพาะค่าธรรมเนียมของปี 2536 เท่านั้น ซึ่งเป็นเพียงร้อยละ 86.83 ของต้นทุนที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ ซึ่งการจ่ายคืนค่าธรรมเนียมพิเศษดังกล่าวเป็นการช่วยลดภาระในเรื่องต้นทุนการผลิตให้บางส่วน แต่ไม่ทั้งหมด

2. จากการที่ต้นทุนค่าอาหารสัตว์ได้เพิ่มสูงขึ้นจากมาตรการการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ จนทำให้ต้นทุนการผลิตโดยรวมของไทยสูงกว่าของคู่แข่ง เช่น จีน ดังนั้นในปี 2536 ผู้ผลิตไก่เนื้อเพื่อการส่งออกจึงจำเป็นต้องปรับตัวเองด้วยการลดขนาดของการผลิตไก่เนื้อลง ด้วยการนำเข้าลูกไก่ที่เป็นปู-ย่าพันธุ์และพ่อ-แม่พันธุ์ลง ซึ่งการลดลงของการนำเข้าพันธุ์ไก่ดังกล่าวทำให้ปริมาณเนื้อไก่ที่จะส่งออกลดลงเนื่องจากการเลี้ยงไก่ปู-ย่าพันธุ์และพ่อ-แม่พันธุ์จนได้มาเป็นไก่เนื้อเพื่อส่งออกนั้น ต้องกินเวลาไม่น้อยกว่า 12 เดือน ดังนั้นปริมาณไก่เนื้อเพื่อส่งออกในปี 2537 จึงลดลง แต่ในปี 2537 นี้ การนำเข้าไก่พันธุ์มีเพิ่มขึ้น จึงคาดว่าปี 2538 ปริมาณเนื้อไก่ส่งออกนั้นจะมีเพิ่มขึ้น แต่ปริมาณการนำเข้ายังน้อยกว่าปริมาณการนำเข้าในช่วงก่อนปี 2536 จึงคาดว่า การส่งออกเนื้อไก่คงจะไม่มากเท่าที่เคยผ่านมา

มาตรการจ่ายคืนค่าธรรมเนียมพิเศษวัตถุดิบอาหารสัตว์ได้รับการปรับปรุงใหม่โดยกรมศุลกากรในเรื่องปริมาณวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ใช้สำหรับเนื้อไก่ส่งออกแต่ละประเภทดังนี้คือ

1. ไก่ทั้งตัวชนิดสดแช่เย็นหรือแช่เย็นจนแข็ง เทียบปริมาณวัตถุดิบที่ใช้จริงต่อน้ำหนักสุทธิของสินค้า 1,000 กก. แยกเป็นการใช้ข้าวโพด 2,137 กก. กากถั่วเหลือง 905 กก. และปลาป่น 181 กก.

2. เนื้อไก่ติดกระดูกชนิดสดแช่เย็นหรือแช่เย็นจนแข็ง ต้องมีปริมาณวัตถุดิบที่ใช้จริงเทียบต่อน้ำหนักสุทธิของสินค้า 1,000 กก. แยกเป็นใช้ข้าวโพด 2,403 กก. กากถั่วเหลือง 1,010 กก. และปลาป่น 203 กก.

3. เนื้อไก่ถอดกระดูกชนิดแช่เย็นหรือแช่เย็นจนแข็ง เทียบปริมาณจากการใช้วัตถุดิบจริงต่อน้ำหนักสุทธิของสินค้า 1,000 กก. แยกเป็นใช้ข้าวโพด 3,716 กก. กากถั่วเหลือง 1,578 กก. ปลาป่น 315 กก.

4. เป็ดทั้งตัวชนิดสดแช่เย็นหรือแช่เย็นจนแข็ง เทียบปริมาณวัตถุดิบที่ใช้จริงต่อน้ำหนักสุทธิ 1,000 กก. เป็นการใช้ข้าวโพด 1,020 กก. กากถั่วเหลือง 1,122 กก. และปลาป่น 1,275 กก.

5. เนื้อเป็ดติดกระดูกชนิดสด แช่เย็นหรือแช่เย็นจนแข็ง เทียบปริมาณวัตถุดิบที่ใช้จริงต่อน้ำหนักสุทธิ 1,000 กก. เป็นการใช้ข้าวโพด 1,116 กก. กากถั่วเหลือง 1,227 กก. และปลาป่น 279 กก. ข้าวฟ่าง 1,395 กก.

6. สินค้าเนื้อเป็ดถอดกระดูกชนิดสดแช่เย็นหรือแช่เย็นจนแข็ง เทียบปริมาณวัตถุดิบที่ใช้จริงต่อน้ำหนักสุทธิ 1,000 กก. เป็นการใช้ข้าวโพด 1,860 กก. กากถั่วเหลือง 2,046 กก. และปลาป่น 465 กก. ข้าวฟ่าง 2,325 กก.

ซึ่งทำให้การคำนวณเงินที่จะจ่ายคืนนั้นใกล้เคียงกับจำนวนจริงที่รัฐเรียกเก็บจากการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์ได้ดียิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามในปี 2538 ไทยต้องปฏิบัติตามข้อตกลงแถมลดเรื่องการเปิดตลาดสำหรับสินค้าเกษตรที่ไทยผูกพันไว้กับ WTO ซึ่งสำหรับการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในปี 2538 นั้น เกือบภาษี 7.5 % สำหรับปริมาณในโควตา และเกือบภาษี 80.2 % สำหรับปริมาณนอกโควตาและต้องเสียค่าธรรมเนียมพิเศษสำหรับปริมาณนอกโควตาดังกล่าวอีกตันละ 180 บาท โดยกำหนดช่วงเวลานำเข้าคือ 16 พ.ค.-15 ส.ค.2538 ปริมาณในโควตาที่กำหนดคือ 400,000 ตัน ผลปรากฏว่ามีผู้ยื่นขอนำเข้าเพียง 382,000 ตัน เท่านั้น อย่างไรก็ตาม อัตราภาษี 7.5 % และปริมาณในโควตานั้นจะใช้ได้กับเฉพาะข้าวโพดที่นำเข้าจากประเทศสมาชิก WTO เท่านั้น แต่สำหรับประเทศไทยแล้ว ข้าวโพดส่วนหนึ่งได้นำเข้าจากจีน ซึ่งยังไม่ได้เป็นสมาชิกของ WTO ซึ่งต้องเสียภาษีนำเข้าร้อยละ 80.2 และเสียค่าธรรมเนียมพิเศษอีกตันละ 180 บาท อย่างไรก็ตามการนำเข้าจากประเทศที่ไม่ใช่สมาชิกของ WTO นี้ก็สามารถเรียกคืนค่าธรรมเนียม

นิยมพิเศษของการนำเข้าตามสูตรใหม่ได้ การเปิดตลาดและการจ่ายคืนค่าธรรมเนียมพิเศษดังกล่าว จะทำให้ต้นทุนอาหารสัตว์ถูกลง และจะเป็นผลดีต่อธุรกิจไก่เนื้อเพื่อส่งออกต่อไป

สำหรับกากถั่วเหลืองนั้นพบว่าในการเลี้ยงไก่เนื้อ 1 ตัว น้ำหนักประมาณ 1.8 กิโลกรัมจะต้องใช้กากถั่วเหลือง 0.54 กิโลกรัม หรือคิดเป็นร้อยละ 16.7 ของน้ำหนักวัตถุดิบอาหารสัตว์ (ข้าวโพด+กากถั่วเหลือง+ปลาป่น) ซึ่งถึงแม้ว่าน้ำหนักจะเป็นร้อยละที่น้อยกว่าของข้าวโพดในอาหารสัตว์ แต่การผลิตถั่วเหลืองของไทยยังไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ในประเทศ จึงต้องนำเข้า แต่ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาเกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลืองจะได้รับความช่วยเหลือและความคุ้มครองจากรัฐลดมา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการประกันราคาซื้อขายเมล็ดถั่วเหลืองในระดับราคาที่สูงกว่าราคาตลาดโลกมาก หรือการกำหนดโควตานำเข้าซึ่งเปลี่ยนมาเป็นการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษสำหรับการนำเข้าในปี 2533 ซึ่งค่าธรรมเนียมพิเศษดังกล่าวอยู่ในระดับที่สูงกว่าค่าธรรมเนียมพิเศษสำหรับการนำเข้าข้าวโพด ประมาณ 3 เท่า (ตารางที่ 5.16) ดังนั้นถึงแม้ว่าอัตราส่วนผสมของกากถั่วเหลืองจะเป็นเพียงร้อยละ 16.7 ของน้ำหนักวัตถุดิบอาหารสัตว์ แต่ระดับของการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษของกากถั่วเหลืองสูงกว่าของข้าวโพด จึงทำให้ผลกระทบที่มีต่อต้นทุนอาหารสัตว์คงไม่น้อยกว่าข้าวโพดเท่าใดนัก

สำหรับปี 2538 ที่ประเทศไทยต้องเปิดตลาดสำหรับการนำเข้าเมล็ดถั่วเหลืองและกากถั่วเหลือง โดยอัตราภาชนำเข้าในโควตาเท่ากับร้อยละ 5 และ 15 ตามลำดับ ปริมาณในโควตาเท่ากับ 167,000 และ 550,000 เมตริกตัน ตามลำดับ และมีโควตาเพิ่มเติมสำหรับกากถั่วเหลืองอีก 100,000 ตันสำหรับการนำเข้าในช่วง 1 พ.ย.- 31 ธ.ค. 2538 ผลปรากฏว่าปริมาณการนำเข้าจริงมีมากกว่าปริมาณในโควตาที่กำหนด ซึ่งถ้าเป็นการนำเข้าจากประเทศที่ไม่ใช่สมาชิก WTO จะต้องเสียค่าธรรมเนียมพิเศษตันละ 2,519 บาท ซึ่งสามารถขอคืนค่าธรรมเนียมพิเศษดังกล่าวได้

ในกรณีของปลาป่นนี้พบว่าในการเลี้ยงไก่เนื้อ 1 ตัวน้ำหนักประมาณ 1.8 กิโลกรัม จะต้องใช้ปลาป่น 0.36 กิโลกรัม หรือคิดเป็นร้อยละ 11.1 ของน้ำหนักวัตถุดิบอาหารสัตว์ (ข้าวโพด+กากถั่วเหลือง+ปลาป่น) และก็เช่นเดียวกับกรณีของกากถั่วเหลือง คือ ค่าธรรมเนียมพิเศษสำหรับการนำเข้าปลาป่นโดยส่วนใหญ่จะสูงกว่าของกากถั่วเหลือง โดยในปี 2536 จะสูงกว่าของกากถั่วเหลือง ประมาณ 1.6-2.4 เท่า (ตารางที่ 15.6) การนำเข้าปลาป่นเริ่มมีเพิ่มขึ้นอย่างมากตั้งแต่ปี 2532 โดยนำเข้าเท่ากับ 10,101 ตัน มูลค่าประมาณ 170.3 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นตลอดเป็น 189,964 ตัน มูลค่า 2,791.4 ล้านบาทในปี 2537 ซึ่งการจัดเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษสำหรับการนำเข้าปลาป่นดังกล่าวส่งผลกระทบต่อ การเพิ่มขึ้นของต้นทุนการผลิตไก่เนื้อไม่น้อยไปกว่าข้าวโพดและกากถั่วเหลือง ดังนั้นการคืนค่าธรรมเนียมพิเศษสำหรับการนำเข้าปลาป่นจะช่วยลดต้นทุนการผลิตอาหารสัตว์และต้นทุนการผลิตไก่เนื้อเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นการคืนเต็มจำนวนที่เรียกเก็บสำหรับเนื้อไก่ส่งออก ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยไม่ได้นำสินค้าปลาป่นไปผูกพันไว้กับ WTO เหมือนกับกรณีของข้าวโพดและกากถั่วเหลือง

1.2) **สหภาพยุโรป** นโยบายที่เกี่ยวกับวัตถุดิบอาหารสัตว์ของสหภาพยุโรป (ประชาคมยุโรปเมื่อก่อนนั้น) ที่อาจจะมีผลต่อการส่งออกเนื้อไก่ของประเทศไทยไปสหภาพยุโรปได้ คือ นโยบายปฏิรูปเกษตรกรรม (Common Agricultural Policy : CAP) ซึ่งได้เริ่มขึ้นในปี 1992 โดยช่วงของการปฏิรูปได้ครอบคลุมช่วงปี 1992/1993 ถึง 1994/1995 โดยจะครอบคลุมการปฏิรูปสำหรับสินค้าเกษตร 5 ชนิด คือ ธัญพืช เนื้อวัว นมและเนย เนื้อแกะ และ ยาสูบ แต่จะเน้นหนักที่การปฏิรูปธัญพืช มาตรการที่ได้รับการปฏิรูปที่เกี่ยวข้องกับธัญพืช(ซึ่งรวมถึงวัตถุดิบอาหารสัตว์ เช่นข้าวโพด เป็นต้น) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มมาตรการ คือ มาตรการด้านราคา และมาตรการลดพื้นที่เพาะปลูก

มาตรการด้านราคา ประกอบด้วย การปฏิรูปราคา 2 ราคา คือ

ราคาเป้าหมาย (target price) ซึ่งปรับลดลงจาก 130 ECU/ตันในปี 1992/1993 มาเป็น 120 และ 110 ECU/ตัน ในปี 1993/1994 และ 1994/1995 ตามลำดับ หรือปรับลดเฉลี่ยร้อยละ 8 ต่อปี

ราคาแทรกแซง (intervention price) จาก 117 ECU/ตันในปี 1992/1993 มาเป็น 108 และ 100 ECU/ตันในปี 1993/1994 และ 1994/1995 ตามลำดับ หรือลดลงร้อยละ 7.5 ต่อปี

นอกจากนี้ยังมีมาตรการที่เกี่ยวข้องกับราคาอีกมาตรการหนึ่ง ได้แก่ มาตรการจ่ายเงินชดเชย (deficiency payment) ซึ่งเงินชดเชยที่จ่ายให้กับเกษตรกรนี้จะเท่ากับผลต่างระหว่างราคาเป้าหมายและราคาตลาดในสหภาพยุโรปภายหลังการปฏิรูป ซึ่งราคาตลาดดังกล่าวนี้ได้รับอิทธิพลจากราคานำเข้าหรือราคาในตลาดโลก เงินชดเชยดังกล่าวได้ปรับเพิ่มขึ้นจาก 25 ECU/ตันในปี 1992/1993 มาเป็น 35 และ 45 ECU/ตันในปี 1993/1994 และ 1994/1995 ตามลำดับ หรือเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 34 ต่อปี การเพิ่มขึ้นของเงินชดเชยดังกล่าวนี้เนื่องมาจากการคาดการณ์ว่าราคาธัญพืชในตลาดโลกมีแนวโน้มลดลง การจ่ายเงินชดเชยที่เพิ่มขึ้นนี้สหภาพยุโรปสามารถกระทำได้ เนื่องจากมาตรการการจ่ายเงินชดเชยนี้ได้รับการยกเว้นจากข้อตกลงแกตต์

มาตรการลดพื้นที่เพาะปลูก จะแบ่งพื้นที่เพาะปลูกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ non-rotational set aside และ rotational set aside ซึ่งพื้นที่เพาะปลูกลักษณะแรกหมายถึงพื้นที่ที่จะลดลงนั้นสามารถเปลี่ยนทำเลได้ ส่วนพื้นที่เพาะปลูกลักษณะหลังนั้น ทั้งทำเลและจำนวนที่จะต้องลดลงจะถูกกำหนดไว้ตายตัว โดยพื้นที่ลักษณะหลังนั้นได้ถูกกำหนดให้เท่ากับร้อยละ 15 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดของเกษตรกรแต่ละคน สำหรับพื้นที่เพาะปลูกลักษณะแรกนั้นจะเป็นสัดส่วนที่สูงกว่า แต่ยังไม่กำหนดตายตัวลงไป เกษตรกรที่มีสิทธิจะขอรับเงินชดเชยได้ต่อเมื่อเกษตรกรนั้นต้องปฏิบัติตามมาตรการลดพื้นที่เพาะปลูก

จากการปฏิรูปนโยบายเกษตรกรรมของสหภาพยุโรปข้างต้น พอจะนำมาวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับการส่งออกเนื้อไก่ของประเทศไทยไปยังสหภาพยุโรปได้บ้าง ดังนี้คือ การปฏิรูปนโยบายเกษตรกรรมดังกล่าวนี้จะมีผลโดยตรงต่อการผลิตธัญพืชในสหภาพยุโรป โดยตัวแปรที่จะ

มีผลต่อการผลิตดังกล่าวได้แก่ ราคาที่เกษตรกรได้รับ ซึ่งจะมีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับราคาตลาดในสหภาพยุโรป แต่ราคาตลาดดังกล่าวมีแนวโน้มลดลงซึ่งได้รับการชดเชยจากมาตรการจ่ายเงินชดเชย ซึ่งเท่ากับว่าราคาที่เกษตรกรได้รับสุทธินั้นค่อนข้างคงที่ ดังนั้นถ้าไม่นำมาตรการลดพื้นที่เข้ามาพิจารณาด้วย ก็พอจะสรุปในขั้นนี้ได้ว่า การปฏิรูปนโยบายเกษตรร่วมในส่วนของมาตรการราคานี้ไม่น่าจะทำให้การผลิตธัญพืชในสหภาพยุโรปลดลงได้อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามเมื่อนำมาตรการลดพื้นที่เพาะปลูกมาพิจารณาร่วมด้วยก็พบว่า ร้อยละของพื้นที่ที่เป็น non-rotational set-aside นั้นมีเพียงร้อยละ 15 ของพื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกรแต่ละคน ในขณะที่พื้นที่เพาะปลูกที่เป็น rotational set-aside นั้นจะเป็นร้อยละที่สูงกว่า นั้นหมายความว่า พื้นที่เพาะปลูกธัญพืช (ทั้งธัญพืชที่เป็นธัญพืชอาหารสัตว์ เช่น ข้าวโพด ข้าวบาร์เลย์ และธัญพืชที่เป็นอาหาร เช่น ข้าว ข้าวสาลี เป็นต้น) ต้องลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 (เมื่อคิดพื้นที่ที่เป็น rotational set-aside ไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 ของพื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกรแต่ละคน) ซึ่งเป็นการลดลงของพื้นที่เพาะปลูกธัญพืชในร้อยละที่สูงพอสมควร แต่ธัญพืชอาหารสัตว์จะลดลงเล็กน้อยเพียงได้นั้น ในขั้นนี้ไม่อาจจะประเมินได้เนื่องจากในการปฏิรูปนโยบายเกษตรร่วมดังกล่าวไม่ได้แยกธัญพืชอาหารสัตว์ออกจากธัญพืชอาหาร อย่างไรก็ตามการปฏิรูปในส่วนของมาตรการลดพื้นที่เพาะปลูกนี้น่าจะมีผลทำให้การผลิตธัญพืชอาหารสัตว์ลดลงไม่มากนัก ซึ่งการลดลงของการผลิตธัญพืชอาหารสัตว์ดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อการผลิตปศุสัตว์ รวมถึงการผลิตไก่เนื้อของสหภาพยุโรปด้วย ดังนั้นในภาพรวมของการปฏิรูปนโยบายเกษตรร่วมในส่วนที่เกี่ยวกับวัตถุดิบอาหารสัตว์นี้น่าจะมีผลทำให้สหภาพยุโรปนำเข้าเนื้อไก่เพิ่มขึ้น แต่สหภาพมีทางเลือกว่าจะนำเข้าเนื้อไก่จากประเทศใดก็ได้ เช่น ประเทศไทย จีน และบราซิล เป็นต้น ซึ่งการที่สหภาพจะนำเข้าจากประเทศใดมาน้อยเพียงได้นั้น ก็ขึ้นอยู่กับราคาเนื้อไก่ที่ประเทศต่างๆ ส่งออกไปยังสหภาพ ซึ่งในระยะหลังๆนี้สหภาพเริ่มนำเข้าจากประเทศจีนมากขึ้นเนื่องจากราคาเนื้อไก่จากจีนนั้นต่ำกว่าราคาเนื้อไก่จากประเทศไทยและบราซิล

2) มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกเนื้อไก่ของประเทศไทย

มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกเนื้อไก่ของประเทศไทยจะเป็นมาตรการทางการค้าของประเทศคู่ค้าและคู่แข่ง และเนื่องจากในปัจจุบันมาตรการการค้าของประเทศคู่ค้าและคู่แข่งต้องปรับเปลี่ยนให้เป็นไปตามข้อตกลงการค้า ดังนั้นในการวิเคราะห์ถึงแนวโน้มของผลกระทบที่จะมีต่อการส่งออกเนื้อไก่ของประเทศไทยในอนาคต จึงจะขอเสนอมาตรการที่เกี่ยวข้องในลักษณะของมาตรการก่อนและหลังข้อตกลงการค้ารอบอุรุกวัย โดยจะแยกพิจารณาเป็นรายประเทศที่สำคัญดังนี้คือ

2.1 ญี่ปุ่น เป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญที่สุดของการส่งออกเนื้อไก่ของประเทศไทย แต่มาตรการทางการค้าที่มีผลต่อการส่งออกเนื้อไก่ของประเทศไทยมีเพียงมาตรการภาษีนำเข้าเท่านั้น

ซึ่งภาษีก่อนข้อตกลงแกตต์รอบอุรุกวัยสำหรับการนำเข้าไก่ทอดกระดูกและไก่ติดกระดูก คือ ร้อยละ 12 และ 10 ตามลำดับ และลดลงเหลือร้อยละ 11.9 และ 8.5 ตามลำดับ หลังข้อตกลงแกตต์รอบอุรุกวัย

ถ้าพิจารณาสัดส่วนของเนื้อไก่ทอดกระดูกและน่องไก่ติดกระดูกที่ญี่ปุ่นนำเข้าจากประเทศต่างๆทั่วโลก พบว่าปริมาณเนื้อไก่ทอดกระดูกนำเข้าจะเป็นประมาณ 3 - 4 เท่าของน่องไก่ติดกระดูก (ตารางที่ 5.8) และแนวโน้มของการนำเข้าเนื้อไก่ทอดกระดูกนั้นมีเพิ่มขึ้น ในขณะที่แนวโน้มของการนำเข้าน่องไก่ติดกระดูกนั้นลดลง ดังนั้นการลดลงของภาษีนำเข้าสำหรับไก่ติดกระดูกจึงไม่ส่งผลในทางบวกให้กับประเทศไทยเนื่องจากประเทศไทยส่งออกเนื้อไก่ทอดกระดูกไปยังญี่ปุ่นเป็นส่วนใหญ่ แต่การลดลงของภาษีนำเข้าสำหรับไก่ติดกระดูกอาจทำให้ญี่ปุ่นนำเข้าสินค้าประเภทนี้มากขึ้น ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้น สหรัฐอเมริกาจะเป็นประเทศที่ได้รับประโยชน์มากกว่าประเทศอื่นจากการลดภาษีนี้อย่างไรก็ตามจากการพิจารณาพฤติกรรมของการนำเข้าของประเทศญี่ปุ่นสำหรับเนื้อไก่ทอดกระดูกและน่องไก่ติดกระดูกที่ผ่านมาพบว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของการนำเข้าเฉลี่ยต่อปีของญี่ปุ่นในสินค้า 2 ชนิดนี้เท่ากับประมาณร้อยละ 14 และ -4.9(ลดลง) ต่อปี ตามลำดับ กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือคนญี่ปุ่นหันมาบริโภคเนื้อไก่ทอดกระดูกแทนการบริโภคน่องไก่ติดกระดูก ดังนั้นการที่ญี่ปุ่นลดภาษีนำเข้าไก่ติดกระดูกมากกว่าไก่ทอดกระดูกนั้น อาจส่งผลไม่มากต่อการนำเข้าของญี่ปุ่นในเนื้อไก่ทอดกระดูกโดยรวม

2.2 สหภาพยุโรป มาตรการหลายมาตรการของสหภาพยุโรปมีผลต่อการส่งออกเนื้อไก่ของประเทศไทยไปสหภาพยุโรป ซึ่งมาตรการเหล่านั้นเป็นมาตรการที่มีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ผลกระทบทางอ้อมเกิดจากการปฏิรูปนโยบายเกษตรร่วม(Common Agricultural Policy Reform : CAP Reform) ในเรื่องเกี่ยวกับธัญพืช ดังที่กล่าวไว้ในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรการที่เกี่ยวข้องกับวัตถุดิบอาหารสัตว์ข้างต้น ส่วนผลกระทบทางตรงนั้นได้แก่ มาตรการการเก็บค่าธรรมเนียมปกติ (Normal Levy) สำหรับการนำเข้าสัตว์ปีกจากประเทศที่ 3 (ประเทศนอกสหภาพยุโรป ซึ่งได้แก่ ประเทศไทย จีน และบราซิล) ซึ่งค่าธรรมเนียมปกติดังกล่าวคำนวณจากความแตกต่างระหว่างราคาตลาดโลกกับราคาภายในสหภาพยุโรป ค่าธรรมเนียมปกตินี้จะทำการปรับทุกๆ 3 เดือน นอกจากนี้ยังมีการเก็บค่าธรรมเนียมนำเข้าเพิ่มเติม(Additional Levy)ถ้าราคานำเข้าต่ำกว่าราคานำเข้าขั้นต่ำ (Sluice-gate price) ซึ่งหลังข้อตกลงแกตต์รอบอุรุกวัย การเก็บค่าธรรมเนียมปกติและค่าธรรมเนียมเพิ่มเติมดังกล่าวได้รับการปรับเปลี่ยนมาเป็นระบบภาษีแทน และมีแนวโน้มลดลงทุกปีจาก 1,504 ECU/ตัน (1 ECU ประมาณได้เท่ากับ 30 บาท) ในปี 2538 มาเป็น 1,024 ECU/ตันในปี 2543 (ตารางที่ 5.17)

นอกจากมาตรการทางด้านภาษีนำเข้าแล้ว สหภาพยุโรปยังเปิดตลาดโควตาภาษี 0 % จำนวน 15,500 ตัน โดยแบ่งให้ประเทศบราซิล ไทยและอื่นๆ เท่ากับ 7,100 5,100 และ 3,300 ตัน ตามลำดับ โควตาภาษี 0% นี้จะใช้ในช่วงปี 2538 - 2543 โดยไม่มีการเพิ่มขึ้น ซึ่งถ้าวิเคราะห์ผลกระทบจากมาตรการหลังข้อตกลงแกตต์รอบอุรุกวัย พบว่าเนื้อไก่ที่ประเทศไทยส่งไปยังสหภาพยุโรปนั้น

ตารางที่ 5.17 มาตรการที่มีผลต่อการส่งออกเนื้อไก่ของประเทศไทย

ประเทศ	ก่อนข้อตกลงแกดส์รอบอุรุกวัย			หลังข้อตกลงแกดส์รอบอุรุกวัย	
	มาตรการภาษี		มาตรการอื่น	มาตรการภาษี	มาตรการอื่น
	ภาษีปกติ	ภาษีเพิ่ม			
ญี่ปุ่น					
-ไก่ทอดกระดุก	12 %	-	-	11.9	-
-ไก่ติดกระดูก	10 %	-	-	8.5	-
สหภาพยุโรป					
-ไก่ทอดกระดุก					
แซนวิช					
2538(ก.พ.)					
	1,079.0 ECU/ตัน	300.0 ECU/ตัน	-การนำเข้าเนื้อไก่		
	1,034.4 ECU/ตัน	416.7 ECU/ตัน	จากประเทศนอกสห		
	970.2 ECU/ตัน	275.0 ECU/ตัน	ภาพ(ไทย จีน		
	816.6 ECU/ตัน	408.3 ECU/ตัน	บราซิล) จะถูกเก็บ		
	830.8 ECU/ตัน	800.0 ECU/ตัน	Normal Levy และ		
			Additional Levy เมื่อ	-สหภาพฯได้ปรับ	
			ราคานำเข้าต่ำกว่า	เปลี่ยนระบบ Normal	
			ราคานำเข้าขั้นต่ำ	Levy และ Additional	
			(Sluice gate price) ที่	Levy เป็นระบบภาษี	
			กำหนดไว้ ซึ่งจะมี	และได้ลดลงในอัตรา	
			การเปลี่ยนแปลงทุก	เท่ากันภายในระยะ 6	
			3 เดือน	ปี	
			-กำหนดโควตา	ปี ภาษีเพิ่ม	
			ปลอดภาษีนำเข้า	2538 1504 ECU/ตัน	
			เนื้อไก่จำนวน	2539 1408 ECU/ตัน	
			15,500 ตัน เพื่อลด	2540 1312 ECU/ตัน	
			เจ็บให้กับประเทศ	2541 1216 ECU/ตัน	-สหภาพฯเปิดตลาด
			ภาคเกษตรที่ได้รับ	2542 1120 ECU/ตัน	โควตาภาษี 0 %
			ผลกระทบจากข้อ	2543 1024 ECU/ตัน	จำนวน 15,500 ตัน
			ตกลงระหว่างสห		บราซิล 7,100 ตัน
			ภาพกับสหรัฐใน		ไทย 5,100 ตัน
			เรื่องความช่วยเหลือ		อื่นๆ 3,300 ตัน
			ต่อการผลิตเมล็ดพืช		-สหภาพฯจะนำมาตร
			น้ำมันของสหภาพ		การคุ้มกัน (Safeguard)
			IOI Compensation		เข้ามาใช้เพื่อยับยั้ง
			ซึ่งได้จัดสรรไป		การนำเข้าสินค้าเข้ามา
			บราซิล 7,100 ตัน		เพิ่มขึ้นกว่าเท่า ก่อให้เกิด
			ไทย 5,100 ตัน ขึ้นๆ		เกิดความเสียหายต่อผู้
			3,300 ตัน		ผลิตภายใน

คือไก่ทอดกระดุกแช่แข็ง ซึ่งในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมา (2533-2538) ปริมาณการส่งออกจะอยู่ในช่วงประมาณ 13,000-16,000 ตันต่อปี แต่ประเทศไทยได้รับโควตาภาษี 0% เพียง 5,100 ตัน หรือประมาณ 1 ใน 3 ของเนื้อไก่ที่ส่งไปสหภาพยุโรป ดังนั้นปริมาณส่งออกที่เกินกว่านี้จะต้องเสียภาษีนำเข้าในอัตราที่สูงเช่น 1,504 ECU/ตัน สำหรับปี 2538 เป็นต้น ซึ่งถ้าคิดเป็นภาษีโดยเฉลี่ยสำหรับเนื้อไก่ทั้งหมดที่ประเทศไทยส่งออกไปสหภาพยุโรป จะได้ว่าภาษีนำเข้าดังกล่าวจะลดลงประมาณ 1 / 3 ของภาษีที่เรียกเก็บเพิ่มสำหรับไก่ส่งออกนอกโควตา ซึ่งถ้าพิจารณาเปรียบเทียบกับมาตรการภาษีก่อนข้อตกลงเขตการค้าเสรีรอบอุรุกวัยคือมาตรการภาษีปกติ และภาษีเพิ่มแล้วพบว่า ระดับภาษีหลังข้อตกลงเขตการค้าเสรีรอบอุรุกวัย(ภาษี 0%ในโควตา+ภาษีเพิ่มนอกโควตา) จะอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับหรือต่ำกว่าเล็กน้อยกว่าภาษีก่อนข้อตกลงเขตการค้าเสรีรอบอุรุกวัย(ภาษีปกติ+ภาษีเพิ่ม) ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้การปรับเปลี่ยนจากมาตรการภาษีปกติ+ภาษีเพิ่ม มาเป็นมาตรการโควตา+ภาษีเพิ่ม จะไม่ส่งผลกระทบมากมายต่อการส่งออกเนื้อไก่ของไทยไปสหภาพยุโรป

อย่างไรก็ตามสหภาพยุโรปสามารถนำมาตราการคุ้มครองผู้ผลิตภายในที่อาจจะได้รับความเสียหายจากการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยสหภาพยุโรปได้ยื่นระดับราคา "trigger price" สำหรับเนื้อไก่ที่นำเข้าจากประเทศไทยไว้ที่ระดับราคา 3,335 ECU/ตัน (กรมการค้าต่างประเทศ 2537) ซึ่งเป็นระดับราคานำเข้าที่สูงมาก และถ้าเมื่อราคานำเข้าเนื้อไก่จากประเทศไทยต่ำกว่าระดับราคา "trigger price" นี้ สหภาพยุโรปมีสิทธิ์เรียกเก็บภาษีเพิ่มจากเนื้อไก่ที่นำเข้าจากประเทศไทยได้

ถ้าพิจารณาเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศไทย บราซิล และจีน ในการส่งออกเนื้อไก่ไปตลาดสหภาพยุโรป พบว่า ทั้ง 3 ประเทศไม่น่าจะอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบหรือเสียเปรียบกันมากนัก ทั้งนี้เพราะสหภาพยุโรปได้กำหนดอัตราภาษีนำเข้าเพิ่มที่เรียกเก็บจากเนื้อไก่ที่นำเข้าจากทั้ง 3 ประเทศในอัตราที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ถ้าราคานำเข้าอยู่ในระดับที่สูง เช่น ราคานำเข้าจากประเทศไทยในช่วง 4 เดือนแรกของปี 2538 อยู่ในช่วง 3,000-3,100 ดอลลาร์สหรัฐ/ตัน อัตราภาษีนำเข้าเพิ่มที่เรียกเก็บจากเนื้อไก่นำเข้าของไทยคือ 22 ECU/ตัน ในขณะที่ราคานำเข้าเนื้อไก่จากประเทศจีนในช่วงเวลาเดียวกันอยู่ในช่วง 2,000-2,100 ดอลลาร์สหรัฐ/ตัน อัตราภาษีนำเข้าเพิ่มที่เรียกเก็บคือ 44 ECU/ตัน เป็นต้น (ตารางที่ 5.18)

2.3 สหรัฐอเมริกาและบราซิล เป็นผู้ผลิตและส่งออกเนื้อไก่รายใหญ่ที่สุดของโลกและเป็นหนึ่งในคู่แข่งสำคัญของประเทศไทยในการส่งออกเนื้อไก่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตลาดญี่ปุ่น แต่ประเทศไทยหลีกเลี่ยงที่จะแข่งขันกับสหรัฐอเมริกา ด้วยการส่งออกเนื้อไก่ทอดกระดุกไปยังตลาดญี่ปุ่นในขณะที่สหรัฐอเมริกาส่งออกไก่ติดกระดูกไปญี่ปุ่นมากกว่า ซึ่งเนื้อไก่ทอดกระดุกดังกล่าวถือว่าเป็นผลิตภัณฑ์เพิ่มมูลค่า (value - added product) ซึ่งไทยยังได้เปรียบสหรัฐอเมริกาในด้านค่าจ้างแรงงาน ส่วนต้นทุนการผลิตไก่ทั้งตัวรวมทั้งไก่ติดกระดูกของสหรัฐอเมริกายังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าไทย

ตารางที่ 5.18 ราคาเนื้อไก่แช่แข็งเข้าสหภาพยุโรป ในช่วง 4 เดือนแรกของปี 2538 และ ภาษีนำเข้า
เข้าเพิ่มที่เรียกเก็บ

ประเทศ	ราคานำเข้า (\$/ตัน)	ภาษีนำเข้าเพิ่ม (ECU/100 กก.)
ไทย	3,000-3,100	22
บราซิล	2,400-2,500	28
จีน	2,000-2,100	44

ที่มา : ปริทรรศน์ กรมการค้าต่างประเทศ ฉบับวันที่ 1-15 ธันวาคม 2538

ตารางที่ 5.19 ปริมาณการอุดหนุนและมูลค่าการอุดหนุนของสัตว์ปีกที่ต้องลดลง สำหรับสหรัฐ
อเมริกาและบราซิล

ปริมาณ : 1,000 ตัน

มูลค่า : 1,000 US \$

ประเทศ	2538		2543		2547	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สหรัฐอเมริกา	34.2	21,377	28.0	14,555	-	-
บราซิล	96.6	4,805.2	89.7	4,214.4	84.2	3,741.7

ที่มา : กองวิจัยสินค้าและการตลาด 2 กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

(สำนักที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจ เครือเจริญโภคภัณฑ์, 2538) อย่างไรก็ตาม ต้นทุนการผลิตสัตว์ปีกที่ต่ำของสหรัฐอเมริกาส่วนหนึ่งมาจากการที่สหรัฐอเมริกาให้การอุดหนุนผู้ผลิตสัตว์ปีก โดยค่าเฉลี่ยของการอุดหนุนการผลิตสัตว์ปีกในช่วงปี 1986-1988 ของสหรัฐอเมริกาคิดเป็นร้อยละ 14 ของมูลค่าผลผลิตสัตว์ปีก (พิบูลย์ เจียมอนุกุลกิจ, 2538) นอกจากนี้การที่สหรัฐอเมริกาและแม้แต่กระทั่งบราซิลสามารถส่งออกเนื้อไก่ไปในตลาดโลกได้มาก ส่วนหนึ่งมาจากต้นทุนการผลิตที่ต่ำ แต่อีกส่วนหนึ่งที่สำคัญคือ ทั้งสหรัฐอเมริกาและบราซิล ได้ให้การอุดหนุนการส่งออกในระดับที่สูงมาก ซึ่งหลังข้อตกลงแกตต์รอบอุรุกวัยแล้ว สหรัฐอเมริกา(ประเทศพัฒนา)จะต้องลดการอุดหนุนดังกล่าวลง โดยลดปริมาณการอุดหนุนลงร้อยละ 21 และลดมูลค่าการอุดหนุนลงร้อยละ 36 ของการอุดหนุนในปฏิฐาน 1988-1990 ภายในระยะเวลา 6 ปี (1995-2000) ส่วนบราซิล(ประเทศกำลังพัฒนา) จะต้องลดปริมาณการอุดหนุนและมูลค่าการอุดหนุนลงร้อยละ 14 และ 24 ของการอุดหนุนในปฏิฐานข้างต้น ภายในระยะเวลา 10 ปี (1995-2004) (ดูการอุดหนุนสัตว์ปีกที่ต้องลดลงได้จากตารางที่ 5.19) ในขณะที่การอุดหนุนการส่งออกเนื้อไก่ของประเทศไทยในช่วงปฏิฐานข้างต้นอยู่ในระดับที่ต่ำมากคือ ร้อยละ 0.2 ของมูลค่าผลผลิตไก่เนื้อทั้งหมดที่เกษตรกรได้รับ(ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2534) ดังนั้นประเทศไทยจึงไม่ได้นำเข้าเนื้อไก่ส่งออกไปผูกพันไว้กับ WTO ซึ่งเมื่อนำปริมาณและมูลค่าการอุดหนุนสัตว์ปีกของสหรัฐอเมริกาและบราซิลไปเปรียบเทียบกับปริมาณการส่งออกของสหรัฐอเมริกาและบราซิลแล้วพบว่า ปริมาณการอุดหนุนที่สหรัฐอเมริกาคงต้องลดลงนั้นเป็นสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับปริมาณการส่งออกเนื้อไก่ของสหรัฐอเมริกาทั้งหมด คือไม่เกินร้อยละ 5.0 ในขณะที่ปริมาณการอุดหนุนที่บราซิลจะต้องลดลงนั้นเป็นถึงร้อยละประมาณ 30 ของปริมาณการส่งออกเนื้อไก่ของบราซิลเอง ดังนั้นผลกระทบจากการที่ประเทศทั้ง 2 ต้องปฏิบัติตามข้อตกลงแกตต์ดังกล่าวคงไม่ส่งผลกระทบในทางบวกมากมายต่อการส่งออกเนื้อไก่ของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตลาดญี่ปุ่น ทั้งนี้เพราะบราซิลเป็นผู้ส่งออกรายเล็กในตลาดญี่ปุ่นเมื่อเปรียบเทียบกับไทยและสหรัฐอเมริกา ในขณะที่ปริมาณการอุดหนุนที่สหรัฐอเมริกาคงต้องลดลงเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น

5.3 การปรับตัวของผู้ผลิตไก่เนื้อเพื่อส่งออกของประเทศไทย และ อนาคตของตลาดไก่เนื้อของประเทศไทย

จากปัญหาด้านทุนการผลิตที่สูงขึ้นเนื่องจากมาตรการต่างๆของรัฐเท่าที่ผ่านมา จนทำให้ความสามารถในการแข่งขันส่งออกเนื้อไก่สดแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทยลดลงเป็นลำดับ ผู้ผลิตไก่เนื้อเพื่อส่งออกจึงต้องปรับตัวในหลายๆทางด้วยกัน ดังต่อไปนี้คือ

1. การหันมาส่งออกเนื้อไก่ประเภทผลิตภัณฑ์เพิ่มมูลค่ามากขึ้น ซึ่งเท่าที่เห็นได้ชัดเจนคือ เน้นที่การส่งออกเนื้อไก่ถอดกระดูกเพื่อแข่งกับสหรัฐอเมริกาในตลาดญี่ปุ่น ด้วยการอาศัยความได้เปรียบในเรื่องต้นทุนค่าแรงงานที่ต่ำกว่า แต่การส่งออกเนื้อไก่ถอดกระดูกไปญี่ปุ่นอยู่ในฐานะที่เสีย

เปรียบจีนที่ต้นทุนการผลิตนั้นต่ำกว่าของไทย ซึ่งผู้ผลิตแก้ปัญหานี้ด้วยการหันมาส่งออกผลิตภัณฑ์ไก่ที่ใช้เทคโนโลยีสูงขึ้น เช่น ส่งออกในรูปของผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปและกึ่งสำเร็จรูปต่างๆ ซึ่งจากการสัมภาษณ์บริษัทผู้ผลิตไก่เพื่อส่งออกหลายบริษัทถึงการส่งออกผลิตภัณฑ์ไก่ในรูปอาหารสำเร็จรูปและกึ่งสำเร็จรูปได้ความตรงกันว่า ถึงแม้ปริมาณการส่งออกจะมีน้อยกว่าการส่งออกเนื้อไก่ถนอมกระดุก แต่มูลค่าของการส่งออกสามารถเพิ่มได้เป็น 2 เท่าของมูลค่าการส่งออกเนื้อไก่ถนอมกระดุก ในปริมาณส่งออกที่เท่ากัน อย่างไรก็ตามข้อเสียของการส่งออกผลิตภัณฑ์ไกดังกล่าวอยู่ตรงที่ว่า ตลาดแคบคือมีเพียงตลาดญี่ปุ่นเพียงตลาดเดียวเท่านั้น

2. การหันมาขยายตลาดภายในประเทศ ตั้งแต่ปี 2534 เป็นต้นมา ตลาดภายในสำหรับไก่เนื้อได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นหลังจากที่การส่งออกเนื้อไก่แช่แข็งเริ่มมีปัญหาในเรื่องการแข่งขัน โดยสัดส่วนของไก่เนื้อที่บริโภคในประเทศได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 44.78 ของปริมาณการผลิตทั้งหมดในปี 2533 มาเป็นร้อยละ 48 ในปี 2534 และประมาณว่าจะเป็นร้อยละ 62 ในปี 2538 (ตารางที่ 5.4) การขยายตัวของความต้องการบริโภคไก่เนื้อในประเทศมีสาเหตุที่สำคัญ 2 ประการคือ

ประการแรก ไก่เนื้อเป็นสินค้าที่ผู้บริโภคใช้ทดแทนเนื้อสุกรได้ เมื่อราคาของเนื้อสุกรสูงขึ้น ซึ่งในช่วง 4-5 ปี ที่ผ่านมาราคาเนื้อสุกรขายปลีกมีแนวโน้มสูงขึ้น จึงดึงราคาให้เนื้อไก่ที่ระดับขายปลีกสูงตามไปด้วย (ตารางที่ 5.20) ผู้ผลิตเนื้อไก่เพื่อส่งออกจึงหันมาให้ความสนใจตลาดภายในเพิ่มขึ้น อัตราการบริโภคไก่เนื้อในประเทศขยายตัวจาก 8 กิโลกรัมต่อคนต่อปี มาเป็น 10 กิโลกรัมต่อคนต่อปี (ธนาคารกสิกรไทย, 2538)

ประการที่สอง การขยายตัวของตลาดฟาสต์ฟู้ดไก่ขยายตัวอย่างต่อเนื่องถึงแม้ว่าเนื้อไก่ที่บริโภคในตลาดฟาสต์ฟู้ดจะเป็นเพียงร้อยละ 5 ของเนื้อไก่สดรวมภายในประเทศ แต่อัตราการเจริญเติบโตเป็นไปอย่างรวดเร็ว กล่าวคือในปี 2534-2535 ส่วนแบ่งตลาดของไก่ในธุรกิจฟาสต์ฟู้ดเป็นเพียงร้อยละ 20 ของมูลค่าธุรกิจฟาสต์ฟู้ดทั้งหมด แต่ในปี 2537-2538 ส่วนแบ่งตลาดดังกล่าวขยายเพิ่มเป็นร้อยละ 34 (ธนาคารกสิกรไทย, 2538) ดูรายละเอียดเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของผู้ประกอบธุรกิจไก่เนื้อในประเทศในธุรกิจฟาสต์ฟู้ดได้ในภาคผนวกที่ 5.3

ตารางที่ 5.20 ราคาขายปลีกไก่ทั้งตัว

หน่วย : บาท/กก.

ปี	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	เฉลี่ย
2531	25.60	27.14	27.06	25.65	25.67	26.19	29.92	30.32	30.89	30.35	27.92	26.92	27.80
2532	26.92	27.07	28.86	28.53	29.83	29.69	30.00	30.22	30.86	30.81	30.60	29.24	28.94
2533	32.99	34.44	34.33	34.72	34.67	34.67	34.62	35.08	35.85	35.53	35.33	35.61	34.82
2534	35.61	35.86	35.78	35.89	36.00	37.01	37.85	40.83	41.00	39.78	38.65	37.33	37.63
2535	36.99	36.07	36.28	36.33	36.28	36.25	36.54	37.26	36.64	35.95	36.17	36.11	36.41
2536	36.44	35.54	24.70	34.49	35.88	37.77	38.91	39.23	38.41	37.88	38.32	39.50	37.26
2537	40.68	41.30	39.92	39.68	40.10	41.34	42.62	43.21	43.25	41.60	41.77	42.06	41.46
2538	42.58	43.19	43.12	43.62	45.67	47.25	48.07	50.02	49.48	49.83	50.17	50.19	46.93

ที่มา : กองระดับราคา กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

ภาคผนวกที่ 5-1

ระเบียบกระทรวงพาณิชย์
ว่าด้วยการคืนเงินค่าธรรมเนียมพิเศษวัตถุดิบอาหารสัตว์
สำหรับการส่งออกเนื้อไก่
(ฉบับที่ 1) พ.ศ.2536

ตามที่คณะกรรมการการบริหารกองทุนส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ได้มีมติเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2536 อนุมัติให้ใช้เงินจากกองทุนส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศในส่วนของค่าธรรมเนียมพิเศษ วัตถุดิบอาหารสัตว์จ่ายคืนให้แก่ผู้ส่งออกเนื้อไก่ ประกอบกับมติคณะกรรมการนโยบายอาหาร เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2536 ได้กำหนดขั้นตอนคืนเงินค่าธรรมเนียมพิเศษแก่ผู้ส่งออกเนื้อไคนั้น

เพื่อให้การจ่ายเงินค่าธรรมเนียมพิเศษวัตถุดิบอาหารให้แก่ผู้ส่งออกเนื้อไก่ตามมติดังกล่าว เป็นไปด้วยความถูกต้องรัดกุม กระทรวงพาณิชย์จึงออกระเบียบไว้ดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการคืนเงินค่าธรรมเนียมพิเศษวัตถุดิบอาหารสัตว์สำหรับการส่งออกเนื้อไก่ พ.ศ.2536”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2537 เป็นต้นไป

ข้อ 3 ในระเบียบนี้

3.1 “เงินค่าธรรมเนียม” หมายความว่า เงินค่าธรรมเนียมพิเศษวัตถุดิบอาหารสัตว์สำหรับจ่ายคืนให้กับผู้ส่งออกเนื้อไก่ ตามอัตราที่คณะกรรมการนโยบายอาหารกำหนด

3.2 “งวด” หมายความว่า ช่วงเวลาที่กำหนดอัตราเงินจ่ายคืน โดยกำหนดเป็นงวดๆ ละ 3 เดือน ทั้งนี้ให้ถือว่าการจ่ายเงินคืนให้แก่ผู้ส่งออกเนื้อไก่งวดที่ 1 เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม-มีนาคม 2537

ข้อ 4 คุณสมบัติของผู้ส่งออกเนื้อไก่

ผู้ส่งออกเนื้อไก่ไปนอกราชอาณาจักรจะต้องเป็นนิติบุคคล หรือผู้ที่จดทะเบียนพาณิชย์โดยมีวัตถุประสงค์หรือประกอบพาณิชย์เป็นผู้ค้าสัตว์ปีก หรือสินค้าเกษตรส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ

ข้อ 5 การตรวจสอบหลักฐานการส่งออก

5.1 ให้ผู้ส่งออกเนื้อไก่ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 4 และมีความประสงค์จะขอคืนเงินค่าธรรมเนียมยื่นหลักฐานการส่งออกต่อกรมการค้าต่างประเทศตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กรมการค้าต่างประเทศประกาศกำหนด

5.2 ให้กรมการค้าต่างประเทศดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นตรวจสอบหลักฐานการส่งออก ตาม ข้อ 5.1 แล้วแจ้งให้กรมการค้าภายในทราบเพื่อจ่ายเงินค่าธรรมเนียมคืนแก่ผู้ส่งออก

ข้อ 6 การจ่ายเงินค่าธรรมเนียม

6.1 ให้กรรมการค้าภายในจ่ายเงินค่าธรรมเนียมแก่ผู้ส่งออกเนื้อไก่ตามอัตราที่กระทรวงพาณิชย์ประกาศกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการนโยบายอาหาร

6.2 ให้จ่ายเงินค่าธรรมเนียมพิเศษฯ แก่ผู้ส่งออกเนื้อไก่ที่ส่งออก ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2537 เป็นต้นไป จนกว่าคณะกรรมการนโยบายอาหารจะมีมติเปลี่ยนแปลงโดยในงวดที่ 1 ให้จ่ายเงินในอัตราเมตริกตันละ 684 บาท

6.3 สำหรับอัตราการจ่ายเงินในงวดต่อไป ให้คณะกรรมการนโยบายอาหารพิจารณากำหนดและออกประกาศกระทรวงพาณิชย์ ทุกๆ 3 เดือน

ข้อ 7 การเรียกเงินคืนกรณีสินค้าถูกส่งกลับ

7.1 ในกรณีที่มีการส่งเนื้อไก่คืนและต้องคืนเงินให้แก่ผู้ซื้อ ถ้าผู้ส่งออกได้รับเงินค่าธรรมเนียมพิเศษคืนไปแล้วต้องคืนเงินค่าธรรมเนียมพิเศษ เป็นจำนวนตามส่วนของสินค้าที่รับคืนให้กรรมการค้าภายใน ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่นำสินค้าเข้ามา

7.2 ในกรณีที่ผู้ได้รับเงินค่าธรรมเนียมพิเศษไม่ชำระคืนตามข้อ 7.1 ผู้ได้รับเงินค่าธรรมเนียมพิเศษต้องเสียเงินอีกร้อยละสามต่อเดือน หรือเศษของเดือนของเงินค่าธรรมเนียมที่ต้องชำระคืน จนกว่าจะชำระคืนครบถ้วน

ข้อ 8 การลงโทษ

ผู้ส่งออกที่ได้ปฏิบัติตามระเบียบนี้ หรือไม่แจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการส่งสินค้ากลับคืนตามกำหนด หรือแสดงหลักฐานเท็จ ให้นำบทลงโทษตามมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติชดเชยค่าภาษีสินค้าส่งออกที่ผลิตในราชอาณาจักร พ.ศ. 2534 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

นายอุทัย พิมพ์ใจชน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

หมายเหตุ

พระราชบัญญัติชดเชยค่าภาษีอากรสินค้าส่งออกที่ผลิตในราชอาณาจักร พ.ศ. 2534 มาตรา 31 “ผู้ใดแจ้งความเท็จให้ด้วยคำเท็จ หรือตอบคำถามด้วยคำอันเป็นเท็จ หรือนำพยานหลักฐานเท็จมาแสดงกับคณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อให้มีการประกาศกำหนดอัตราเงินชดเชย หรือเพื่อให้มีการจ่ายเงินชดเชยให้แก่ตนเอง หรือผู้ยื่นตามข้อความด้วยคำหรือพยาน หลักฐานเป็นเท็จนั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือไม่เกินสี่เท่าของเงินชดเชยที่ขอหรือที่จ่ายให้ แล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่า หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ภาคผนวกที่ 5.2 วิธีการคำนวณอัตราขาดหายการส่งออกเนื้อไก่ สำหรับการเลี้ยงไก่เนื้อ
น้ำหนัก 1 ตัน

วัตถุดิบอาหารสัตว์ 1/	จำนวนวัตถุดิบที่ใช้ 2/ (กก.)	ค่าธรรมเนียมนำเข้า 3/ (บาท/ตัน)
ข้าวโพด (65 %)	$1,782.5 \times 2.34 = 4,171.05$	$4.171 \times 380 \times 0.05 = 79.24$
ปลาป่น (10 %)	$1,782.5 \times 0.36 = 641.70$	$0.6417 \times 2,200 \times 0.05 = 70.587$
กากถั่วเหลือง (15 %)	$1,782.5 \times 0.54 = 962.55$	$0.96255 \times 925 \times 0.6 = 534.215$
รวมค่าธรรมเนียมที่สามารถขอคืนได้ (บาท/ตัน)		684.051

หมายเหตุ 1/ ตัวเลขในวงเล็บ คือ ร้อยละของวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ใช้ในการผสมเป็นอาหารสัตว์

2/ เนื้อไก่ 1 ตัว ใช้ข้าวโพด 2.34 กก. ปลาป่น 0.36 กก. และกากถั่วเหลือง 0.54 กก.

3/ อัตราค่าธรรมเนียมนำเข้าพิเศษเฉลี่ยตั้งแต่ ต.ค.-ธ.ค. 2536

ข้าวโพด = 380 บาท/ตัน

ปลาป่น = 2,200 บาท/ตัน

กากถั่วเหลือง = 925 บาท/ตัน

สัดส่วนการใช้ข้าวโพดนำเข้าร้อยละ 5 ปลาป่นนำเข้าร้อยละ 5 และกากถั่วเหลือง

นำเข้าร้อยละ 60 ของปริมาณการใช้

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาคผนวกที่ 3 รายละเอียดความเคลื่อนไหวของผู้ประกอบธุรกิจไก่เนื้อในประเทศในช่วงปี 2537

ชื่อบริษัท	ลักษณะธุรกิจ	กลยุทธ์/นโยบาย
1) บริษัทซีพี เคเอฟ ซีดีเวลลอปเม้นท์ (ประเทศไทย)จำกัด	ฟาสต์ฟู้ดไก่ทอด "KFC"	-สิ้นปี 2537 มีจำนวนสาขา 74 แห่ง ตั้งเป้า หมายปี 2538 ขยายสาขาให้ครบ 100 สาขา โดยเน้นเปิดสาขาใหม่ในจังหวัดใหญ่ๆ ได้ แก่กาญจนบุรี นครศรีธรรมราช ภูเก็ต โดย งบประมาณการลงทุนแต่ละสาขาคงไว้ 2-4 ล้านบาท(ขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่) KFC นับ เป็นฟาสต์ฟู้ดที่ขยายตลาดในต่างจังหวัดได้ มากกว่าคู่แข่ง -ยอดขายปี 2537 ประมาณ 900 ล้านบาท อัตราการขยายตัวร้อยละ 20 ต่อปี -ปี 2539 จะเริ่มเปิดบริการจัดส่งนอกสถานที่ ที่ ระหว่างนี้เตรียมความพร้อมของระบบ การจัดส่งและบุคลากร
2) บริษัท เอ แอนด์ดับ บลิวดิสทริบิวชั่น จำกัด	ฟาสต์ฟู้ดไก่ทอด "A&W"	-ใช้วัตถุดิบไก่จากเครือเจริญโภคภัณฑ์และ เซนต์หลุยส์ ปัจจุบันมีสาขา 12 แห่ง ยอดขาย เพิ่มขึ้นร้อยละ 12 ในแต่ละปี -นโยบายที่จะเปิดร้านอิงห้างสรรพสินค้าจะ เน้นห้างสรรพสินค้าที่เปิดดำเนินการไปแล้ว ครึ่งปีถึงหนึ่งปีเพื่อลดความเสี่ยงจากความ ไม่พร้อมในการเปิดดำเนินการและจำนวน ลูกค้าที่มาใช้บริการน้อย -พยายามหาพื้นที่ใหม่หลีกเลี่ยงคู่แข่ง เช่น สถานที่ท่องเที่ยว สวนสัตว์ สถานศึกษา อาคารสำนักงาน ซึ่งประหยัดการลงทุนต่อ สาขาระยะต้นทุนสั้น โดยใช้งบลงทุนไม่เกิน 1 ล้านบาทต่อจุด เทียบกับร้านในห้างสรรพ สินค้าลงทุน 10 ล้านบาทขึ้นไป ในระยะต่อ

		ไปเน้นการลงทุนขยายสาขาขนาดเล็กพื้นที่ไม่เกิน 300 ตารางเมตร -ขยายซัพแฟรนไชส์ไปต่างจังหวัดโดยเฉพาะจังหวัดใหญ่ๆ เช่น เชียงใหม่ ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี เป้าหมายต่อไปคือ ระยอง จันทบุรี ลพบุรี โดยร่วมมือกับนักธุรกิจภูธร แต่ละครายที่ได้รับแฟรนไชส์มีสิทธิขยายสาขาในจังหวัดนั้น -ขยายตลาดต่างประเทศในแถบอินโดจีน ซึ่งเป็นการติดต่อของบริษัทแม่ ซึ่งกำลังดำเนินการเจรจากับเวียดนาม และเป้าหมายต่อไป คือ จีน
3) บริษัท ปิ๊อปไทย อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด	ฟาสต์ฟู้ดไก่ทอด “ปิ๊อปอายส์”	-กลยุทธ์หลัก 3 ประการ คือ รสชาติ ความหลากหลายของอาหารและการตกแต่งร้านที่ไม่ซ้ำแบบใคร -ช่วงปีแรกวางเป้าหมายขยายร้านสาขาขนาดใหญ่(พื้นที่ 250-400 ตารางเมตร) ให้ได้อย่างน้อย 5 สาขา งบลงทุนประมาณสาขาละ 30 ล้านบาท ภายใน 5 ปี จะต้องขยายให้ครบ 20 สาขา ตามที่บริษัทแม่กำหนดโดยจะครอบคลุมกรุงเทพฯ และหัวเมืองใหญ่ๆ ปัจจุบันเริ่มบริการส่งถึงบ้านหรือสำนักงาน และบริการร้านแบบคือออส ซึ่งลงทุนจุดละ 3-5 แสนบาท โดยเน้นเปิดบริการในย่านชุมชนและภายในห้างสรรพสินค้า -กำหนดเป้าหมายยอดขายวันละ 70,000-100,000 บาท คาดว่าจะมีจำนวนผู้เข้าใช้บริการวันละ 1,800-2,000 คนอัตราการเติบโตของธุรกิจร้อยละ 20 ต่อปี คาดว่าภายใน 5-8 ปี

		จะถึงจุดคุ้มทุน ภายใน 3 ปี จะขึ้นครองส่วนแบ่งตลาดเป็นอันดับสองรองจาก KFC -วัตถุดิบสำคัญใช้ในประเทศร้อยละ 60 โดยใช้ไก่จากบริษัท GFPT ส่วนวัตถุดิบอีกร้อยละ 40 นำเข้าโดยเฉพาะเครื่องเทศและมันฝรั่ง
4) บริษัท บีเคกรุ๊ป จำกัด	ฟาสต์ฟู้ดไก่ทอดพิชชา	-ถ้าบีเคกรุ๊ป ขยายสาขาในไทยได้ตามเป้าหมายจะได้รับสิทธิเป็นผู้ดำเนินการขยายสาขาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยกำหนดว่าภายใน 3 ปี ต้องเปิดสาขาให้ได้อย่างน้อย 50 สาขา ยอดขาย 100 ล้านบาท และภายใน 6 ปีจะต้องเปิดสาขาให้ครบอย่างน้อย 80-100 สาขา โดยมียอดขายประมาณ 960 ล้านบาท -นโยบายการขยายสาขามี 3 รูปแบบคือ บริษัท บีเคกรุ๊ปลงทุนของทั้งหมด บริษัท ร่วมทุนกับผู้สนใจโดยบริษัทลงทุนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 และผู้ประกอบการภายนอกลงทุนของทั้งหมด โดยช่วงปีแรกบริษัทจะจูงใจโดยยกเว้นค่าธรรมเนียมแฟรนไชส์และค่าลิขสิทธิ์ -การเปิดสาขานั่นแหล่งชุมชน กระจายสู่พื้นที่ร้านเดี่ยวนอกห้างสรรพสินค้า ซึ่งการลงทุนน้อยกว่า 4-5 เท่าตัว และในปี 2538 จะขยายสาขาให้ครบ 20 แห่ง
5) บริษัท เซลเตอร์ฟู้ด จำกัด	ฟาสต์ฟู้ดไก่ทอด “เซลเตอร์กริลล์”	-ตั้งเป้าหมายขยายสาขา 4-8 สาขาต่อปี โดยผู้ต้องการแฟรนไชส์จะต้องมีเงินทุนขั้นต่ำวงเงิน 5-10 ล้านบาทต่อสาขา เป้าหมายใน 3-5 ปี ข้างหน้าจะขยายสาขาได้ไม่ต่ำกว่า 100 แห่ง โดยจะครองตลาดฟาสต์ฟู้ด

ไถ่ภายใน 5 ปี

-อาศัยช่องทางการจัดจำหน่ายของกลุ่มธุรกิจสร้างจุดขายในปั้มน้ำมันพีเอ เตรียมขยายลักษณะการขายแบบไดรฟ์ thru ตลอดจนการขายรูปแบบคืออสในห้างสรรพสินค้า เงินลงทุนแต่ละจุดไม่เกิน 1.5 ล้านบาท

-ขยายสาขาต่างจังหวัดซึ่งผู้ลงทุนจะมีค่าใช้จ่ายดังนี้ ค่าลิขสิทธิ์และค่ารอยัลตี้ ร้อยละ 3 ของยอดขาย ค่าธรรมเนียมแฟรนไชส์ 2.5 แสนบาทและค่าโฆษณา-ประชาสัมพันธ์ร้อยละ 5 ของยอดขาย ซึ่งค่าใช้จ่ายนี้คิดสำหรับ 10 สาขาแรกเท่านั้น โดยเริ่มต้นสาขาแรกที่สุรินทร์ และอยู่ในระหว่างเจรจาเปิดสาขาในจังหวัดชลบุรี นครราชสีมา ขอนแก่น อุตรธานี พิษณุโลก ภูเก็ต และหาดใหญ่

-ขยายสาขาไปต่างประเทศ โดยรุกเข้าประเทศที่ไปปูฐานธุรกิจครบวงจรที่เกี่ยวกับไถ่ไว้แล้ว ได้แก่ จีน มีแผนเปิดสาขาที่ปักกิ่งและเซี่ยงไฮ้ โดยสาขาปักกิ่งใช้เงินลงทุน 20 ล้านบาท เป้าหมายระยะคืนทุน 3-4 ปี เป้าหมายระยะต่อไปคือ โฮจิมินห์ซิตี้ เวียดนาม อินเดียน มาเลเซีย สิงคโปร์ ญี่ปุ่น พม่า และประเทศแถบยุโรป

-ในระยะที่ผ่านมาอัตราเพิ่มยอดขายเฉลี่ยร้อยละ 30-40 ต่อปี ตั้งเป้าปี 2538 ได้ร้อยละ 50

6) บริษัทไก่สดศรีไทย ไก่แยกชิ้นส่วน
จำกัด (มหาชน)

-รุกขยายธุรกิจตามซูเปอร์มาร์เก็ตและโรงแรมโดยกำลังหารือกักกลุ่มเซ็นทรัลและโรงแรมดุสิตธานี

- “บริการรถห้องเย็น” โดยปรับรูปแบบ
ญี่ปุ่นมาใช้เพื่อขนส่งสินค้าให้กับซูเปอร์
มาร์เก็ตและโรงงานต่างๆ โดยตรง ตลอดจน
จัดขายผลิอาหารสำเร็จรูปประเภททอด
ตามห้างสรรพสินค้าและสถาบันต่างๆ ตั้ง
เป้าผลิตรถห้องเย็นปี 2537 จำนวน 10 คัน
ความจุคันละ 1 ตัน และปี 2538 เพิ่มเป็น
20-25 ตัน ระยะแรกเน้นลูกค้าเขตกรุงเทพฯ
และภาคกลาง

- กำลังศึกษาความเป็นไปได้ในการตั้งศูนย์
กลางในการกระจายสินค้าไปต่างจังหวัด
- ดัดแปลงฟาร์มไก่พ่อแม่พันธุ์ที่อำเภอ
กบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ให้เป็นฟาร์ม
ระบบโรงเรือนแบบปิด ทำให้เลี้ยงไก่ได้มาก
ขึ้นในพื้นที่เท่าเดิม การผลิตไก่เนื้อของ
บริษัทเพิ่มเป็นสัปดาห์ละ 200,000 ตัว ไก่
พ่อแม่พันธุ์เพิ่มเป็นสัปดาห์ละ 45,000 ตัว
ต้นทุนการผลิตลดลงร้อยละ 15 กำลัง
ดำเนินการขอส่งเสริมลงทุนเพื่อจะได้รับยก
เว้นภาษี 8 ปี

- เจรจากับบริษัทลานนาฟู้ดส์ ซึ่งเป็นบริษัท
ในเครือของบริษัทสุรพลซีฟู้ดส์ เพื่อเป็นตัวแทน
จำหน่ายสินค้าไก่สดศรีไทยในพื้นที่
ภาคเหนือและเป็นฐานในการขยายเข้าสู่
ประเทศในโครงการความร่วมมือสี่เหลี่ยม
เศรษฐกิจ

อาหารสำเร็จรูปจากไก่

- ลงทุน 150 ล้านบาท เพื่อยกระดับคุณภาพ
และขยายกำลังการผลิตอาหาร
สำเร็จรูปจากไก่ให้ได้ 800-1,000 ตันต่อปี

- บริษัทขยายเป้าหมายจัดขายที่กำหนดไว้

กล่าวคือ การขยายจุดขายในห้างสรรพสินค้าและแหล่งชุมชนเพิ่มขึ้นกว่า 30 จุดหรือ 3 เท่าตัว จากเดิมที่วางเป้าหมายไว้เพียงร้อยละ 10 ส่วนจุดขายผ่านรถแฟรนไชส์เพิ่มขึ้น 2 เท่าตัว ทั้งในเขตกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด จากเป้าหมายเดิมที่วางไว้ร้อยละ 20 ตลอดจนขยายเป้าหมายการจำหน่ายอาหารสำเร็จรูปที่เคยมีเอเยนต์ระดับจังหวัด โดยเจาะลึกลงไปถึงเอเยนต์ระดับอำเภอและตำบล

ฟาสต์ฟู้ดไก่ทอด
“ไอ้จ้อย ฟรายชิกเก้น”

-ร่วมทุนกับไอ้จ้อย ฟรายชิกเก้น โดยตั้งเป้าเปิดสาขาในปีแรก 10 แห่ง ในปีต่อมาเพิ่มเป็น 20-40 สาขา และภายใน 4 ปี ขยายได้ 60 สาขา งบลงทุนแต่ละสาขา 3-5 ล้านบาท ในช่วง 2 ปีแรกเน้นพื้นที่กรุงเทพฯ และระยะต่อไปจึงจะกระจายสู่ภูมิภาค โดยตั้งเป้าหมายกำไรไว้ร้อยละ 10-15 ต่อปี

-จุดเด่นระดับราคาต่ำกว่าฟาสต์ฟู้ดไก่จากต่างประเทศ

7) บริษัท บีฟู้ดโปรดักส์ อาหารสำเร็จรูปจากไก่
อินเตอร์เนชั่นแนลจำกัด

- “ซุ่มเบทเทอร์กิลส์” จำหน่ายอาหารสำเร็จรูปจากไก่ประเภททอดปัจจุบันมีจุดขาย 40 จุด มูลค่าลงทุนจุดละ 2-2.5 ล้านบาท จากการสำรวจพบว่ายอดขายในแต่ละจุดประมาณ 3,000 บาทต่อวัน รูปแบบจุดขายนี้เน้นเจาะตลาดโรงเรียน สวนสนุก และอาคารสำนักงาน ตั้งเป้าว่าจะขยายให้ได้ 50 จุด ในปี 2538

-เริ่มเปิดสาขา “ก๊วยเตี่ยวไก่เบทาโกร” 3 สาขาในปี 2537 ลงทุนสาขาละ 3 แสนบาท ปี 2538 ตั้งเป้าขยายให้ครบ 100 สาขา วาง

		เป้าหมายขาย 200 ขามต่อวันต่อสาขา หรือ 4,000 บาทต่อสาขา คาดว่าผู้ขายแฟรนไชส์จะได้กำไรร้อยละ 60-70
8) บริษัท วิฟูดส์โบค ภณัท จำกัด	ไก่แยกชิ้นส่วนและ อาหารสำเร็จรูปจากไก่	-กลยุทธ์ขายตรงถึงผู้บริโภคผ่านระบบสมาชิก เน้นกลุ่มเป้าหมายผู้บริโภคที่อาศัยในหมู่บ้านจัดสรรในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลปัจจุบันเริ่มให้บริการแล้วในเขตสุขุมวิทและคลองตัน โดยราคาที่สมาชิกซื้อจะถูกกว่าราคาจำหน่ายในตลาดสดและซูเปอร์มาร์เก็ต
9) กลุ่มบริษัทสหฟาร์ม	อาหารสำเร็จรูปจากไก่	ขยายโรงงานผลิตภณัทแปรรูปลูกชิ้น ไส้กรอก ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับโรงงานชำแหละไก่ที่จังหวัดลพบุรี เงินลงทุน 50 ล้านบาท กำลังการผลิต 20 ตัน/วัน
10) บริษัท ชันแวลเลย์ (ประเทศไทย) จำกัด	ไก่แยกชิ้นส่วน	ขยายการขายผ่านซูเปอร์มาร์เก็ตรายใหญ่ ในรูปของไก่แยกชิ้นส่วนตามที่ลูกค้ากำหนด
11) บริษัท ทีซี ไก่ไทย จำกัด	ไก่ไทยอบ “ทีซีไก่ไทย”	-วางจำหน่ายไก่อบในรูปไก่สำเร็จรูป ปี 2537 เปิดจำหน่ายลักษณะซุ่ม 4 แห่ง เป้าหมายปี 2538 จะเปิดให้ครบ 10 แห่ง เงินลงทุนแต่ละแห่ง 4-5 แสนบาท เน้นทำเลย่านชุมชน -มีนโยบายขายแฟรนไชส์ให้กับผู้ประกอบการต่างจังหวัด โดยบริษัทเป็นผู้ส่งวัตถุดิบให้ในราคาขายส่ง -ทำฟาร์มเลี้ยงไก่บ้าน ส่งไก่สดป้อนซูเปอร์มาร์เก็ตในนามฟาร์มทีซีไก่ไทย ราคา 60-65 บาทต่อตัว ปัจจุบันยอดขายประมาณ 6 ล้านบาทต่อปี

บทที่ 6

โครงสร้างตลาดสับปะรดกระป๋อง และน้ำสับปะรดส่งออกของไทย

จากผลการศึกษาค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ และ ผลกระทบด้านต่างๆ ต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกสับปะรดกระป๋องและน้ำสับปะรดเข้มข้นข้างต้น พอสรุปให้เห็นภาพของการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมนี้ได้บ้างว่า ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกของสับปะรดกระป๋องของประเทศไทยมีแนวโน้มที่ลดลงในช่วงปี 2525-2536 เช่นเดียวกับของฟิลิปปินส์ ในขณะที่ของอินโดนีเซียมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น ส่วนความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกน้ำสับปะรดของไทยนั้นค่อนข้างคงที่ ในขณะที่ของฟิลิปปินส์มีแนวโน้มลดลง และจากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกของสินค้าทั้ง 2 นี้ด้วยแบบจำลองส่วนแบ่งการตลาดคงที่ ก็พบว่า ปัจจัยหลักที่ทำให้มูลค่าการส่งออกดังกล่าวเพิ่มขึ้นในช่วงปี 2525-2536 นั้น คือ การขยายตัวของตลาดโลก ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกประเทศ เช่นมาตรการต่างๆ ของประเทศคู่ค้า เป็นต้น และ ความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริงของประเทศไทย ซึ่งกำหนดโดยปัจจัยภายในของประเทศไทยเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออุปทาน ไม่ว่าจะเป็น ลักษณะการผลิตสับปะรดโรงงานป้อนโรงงาน ราคาสับปะรดที่เกษตรกรได้รับ ลักษณะการรับซื้อสับปะรดสดของโรงงาน โครงสร้างผู้ผลิต และโครงสร้างต้นทุนการผลิตของทั้งสับปะรดสด และสับปะรดกระป๋อง เป็นต้น

และเพื่อเป็นพื้นฐานของการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่กำหนดขีดความสามารถในการแข่งขันส่งออกสับปะรดกระป๋องและน้ำสับปะรดของประเทศไทย การศึกษาของบทนี้จึงครอบคลุมทั้งข้อมูลพื้นฐานของอุตสาหกรรมนี้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการผลิตสับปะรดสด สับปะรดกระป๋อง น้ำสับปะรด และเรื่องของการส่งออก ซึ่งในแต่ละหัวข้อจะทำการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่อาจจะมีผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการส่งออกสับปะรดกระป๋องและน้ำสับปะรดของไทย

6.1 สถานการณ์การผลิตสับปะรดของไทย

สับปะรด เป็นพืชพื้นเมืองดั้งเดิมของทวีปอเมริกาใต้ โดยได้รับการนำเข้ามาปลูกและแพร่หลายในทวีปเอเชีย โดยชาวโปรตุเกสและสเปน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1650 เป็นต้นมา และพืชชนิดนี้ก็ได้รับความสำคัญมากขึ้นเมื่อมีการนำมาแปรรูปจนกลายเป็นวัตถุดิบที่สำคัญของอุตสาหกรรมสับปะรดกระป๋องและน้ำสับปะรดจวบจนทุกวันนี้

สับปะรดเป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยวประเภทล้มลุก สามารถปลูกได้เกือบทุกเดือน แต่ช่วงปลูกที่เหมาะสม คือ ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึง พฤษภาคม สามารถเก็บเกี่ยวได้ตลอดปี แต่ช่วงเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม คือ ระหว่างเดือนมีนาคม - พฤษภาคม และ พฤศจิกายน - ธันวาคม การปลูกแต่ละครั้งสามารถเก็บผลผลิตได้ 3 รุ่น (3 ปี) พันธุ์ที่นิยมปลูกได้แก่ พันธุ์พื้นเมือง หรือพันธุ์อินทรี มีลักษณะผลเล็ก เปลือกสีแดงคล้ำ เนื้อสีเหลืองจัด รสหวานฉ่ำ พันธุ์สิงคโปร์มีขนาดผลเล็กกว่าทุกพันธุ์ ก้านผลยาว เปลือกสีเหลืองอ่อน เนื้อสีเหลือง รสหวานอมเปรี้ยว เนื้อจะหยาบ กรอบ มีเสี้ยนมาก และพันธุ์ปัตตาเวีย ซึ่งเป็นพันธุ์ที่นิยมปลูกกันมาก คุณภาพเหมาะสำหรับการบริโภคสดและเป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมการแปรรูป ลักษณะผลมีขนาดใหญ่ ก้านผลสั้น เปลือกสีเขียวและจะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองเมื่อแก่จัด มีรสหวานฉ่ำ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2537)

ประเทศไทยสามารถปลูกสับปะรดได้ผลผลิตมากเป็นอันดับหนึ่งของโลก จากรายงานของ FAO พบว่าผลผลิตสับปะรดทั้งโลกมีประมาณ 10 - 12 ล้านตันต่อปีในช่วงปี 2525-2537 เป็นผลผลิตจากประเทศไทยประมาณร้อยละ 20 - 22 สำหรับฟิลิปปินส์ บราซิล และจีนประมาณร้อยละ 10.0 8.0 และ 6.0 ตามลำดับ ที่เหลือเป็นของประเทศผู้ผลิตอื่น ๆ อาทิ อินโดนีเซีย สหรัฐอเมริกาและเคนยา เป็นต้น (ตารางที่ 6.1)

การเพาะปลูกสับปะรดของไทยมีอยู่ทั่วประเทศ แต่แหล่งผลิตที่สำคัญที่เรียกว่าเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสับปะรดส่งโรงงาน ได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระยอง เพชรบุรี ชลบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี ชุมพร อุทัยธานี นครนายก นครพนม ลำปางและตราด โดยในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา คือ ระหว่างปี 2528 - 2537 ประเทศไทยมีพื้นที่เก็บเกี่ยวสับปะรดเพิ่มขึ้นจาก 466,000 ไร่เป็น 620,500 ไร่ คิดเป็นร้อยละของการเปลี่ยนแปลงเท่ากับ 33.0 หรือเท่ากับร้อยละ 3.7 ต่อปี และมีผลผลิตรวมเพิ่มขึ้นจาก 1.77 ล้านตันเป็น 2.37 ล้านตัน คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 34.0 หรือเท่ากับร้อยละ 3.8 ต่อปี ในขณะที่ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก เพียงร้อยละ 0.6 เท่านั้น คือ จาก 3,798 กิโลกรัมต่อไร่ในปี 2528 มาเป็น 3,820 กิโลกรัมต่อไร่ในปี 2537 จะมีก็แต่ปี 2536 เท่านั้นที่มีพื้นที่เก็บเกี่ยวและผลผลิตรวมมากที่สุดและผลผลิตต่อไร่สูงสุดถึง 4,146 กิโลกรัมต่อไร่ตลอดช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา (ตารางที่ 6.2 และ 6.3) ซึ่งเท่ากับว่าการเพิ่มขึ้นของผลผลิตรวมดังกล่าว นั้นเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของพื้นที่เพาะปลูกเพียงอย่างเดียวเท่านั้น โดยมีต้นทุนการผลิตรวมอยู่ระหว่าง 1.10 - 1.42 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนใหญ่เป็นค่าวัสดุและค่าแรงงานในการปลูกดูแลรักษาและเก็บเกี่ยวกับค่าดอกเบี้ยเงินกู้ (ตารางที่ 6.4) ซึ่งเมื่อเทียบกับราคาที่เกษตรกรขายได้แล้ว ผลตอบแทนของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดมีความผันผวนมาก โดยปีที่ได้ผลตอบแทนดีที่สุดคือปี 2534 ได้ผลตอบแทนเป็นกำไร 4,341 บาทต่อไร่ ในขณะที่ปี 2536 เป็นปีที่ได้ผลผลิตรวมมากที่สุด แต่เกษตรกรกลับ

ตารางที่ 6.1 ปริมาณผลผลิตสับปะรดสดของโลกในปี 2525 - 2537

หน่วย : พันตัน

ปี	ไทย	ฟิลิปปินส์	บราซิล	สหรัฐฯ	เคนยา	อินโดนีเซีย	จีน	ทั่วโลก
2525	1,439 (17.04)	1,242 (14.71)	668 (7.91)	608 (7.20)	155 (1.84)	297 (3.52)	279 (3.30)	8,444 (100)
2526	1,341 (16.18)	973 (11.74)	831 (10.03)	655 (1.00)	160 (1.93)	230 (2.78)	240 (2.90)	8,287 (100)
2527	1,463 (17.07)	1,719 (20.05)	960 (11.20)	544 (6.35)	168 (1.96)	475 (5.54)	256 (2.99)	8,572 (100)
2528	1,769 (19.16)	1,449 (15.71)	764 (8.28)	513 (5.56)	167 (1.89)	403 (4.37)	333 (3.61)	9,232 (100)
2529	1,636 (16.35)	1,682 (16.81)	826 (8.26)	586 (5.86)	231 (2.31)	350 (3.50)	378 (3.78)	10,005 (100)
2530	1,510 (14.80)	2,050 (20.09)	957 (9.38)	628 (6.16)	210 (2.06)	358 (3.51)	428 (4.19)	10,203 (100)
2531	1,771 (16.66)	2,250 (21.16)	1,016 (9.56)	598 (5.63)	191 (1.80)	350 (3.30)	476 (4.48)	10,631 (100)
2532	2,005 (19.67)	1,179 (11.57)	839 (8.23)	526 (5.16)	212 (2.08)	275 (2.70)	742 (7.28)	10,194 (100)
2533	1,865 (18.59)	1,156 (11.52)	724 (7.22)	522 (5.20)	225 (2.24)	390 (3.89)	697 (6.95)	10,034 (100)
2534	1,931 (17.80)	1,117 (10.30)	794 (7.32)	504 (4.65)	245 (2.26)	275 (2.53)	671 (6.18)	10,849 (100)
2535	2,181 (19.04)	1,135 (9.91)	826 (7.21)	499 (4.36)	270 (2.36)	380 (3.32)	668 (5.83)	11,455 (100)
2536	2,589 (22.05)	1,200 (10.22)	820 (6.98)	336 (2.86)	270 (2.30)	383 (3.26)	709 (6.04)	11,740 (100)
2537	2,375 (20.07)	1,190 (10.05)	999 (8.44)	331 (2.80)	270 (2.28)	N.A. (-)	N.A. (-)	11,832 (100)

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บคือร้อยละ

ที่มา : FAO Production Yearbook

ตารางที่ 6.2 เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ สับปะรดโรงงานรวมทั้งประเทศ
ปี 2528 - 2537

ปี	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (พันไร่)	ผลผลิต (1,000 ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ (กก.)
2528	466	1,769	3,798
2529	441	1,636	3,711
2530	395	1,510	3,819
2531	444	1,771	3,988
2532	486	2,005	4,122
2533	466	1,865	4,005
2534	498	1,931	3,876
2535	561	2,181	3,888
2536	624	2,589	4,146
2537	620	2,370	3,820
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง จากปี 2528 - 2537	33.0%	34.0%	0.6%

ที่มา : ศูนย์สถิติการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ตารางที่ 6.3 เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิตและผลผลิตเฉลี่ยของสับปะรดโรงงานในแหล่งผลิตที่สำคัญ
ของประเทศไทย ปี 2537

จังหวัด	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)
ประจวบคีรีขันธ์	307,505 (49.55%)	983,401 (41.48%)	3,198
ระยอง	51,067 (8.22%)	301,449 (12.71%)	5,903
ชุมพร	45,022 (7.25%)	156,947 (6.62%)	3,486
เพชรบุรี	39,936 (6.43%)	142,172 (5.99%)	3,560
ชลบุรี	26,795 (4.31%)	159,082 (6.71%)	5,937
ราชบุรี	23,835 (3.84%)	91,574 (3.86%)	3,842
กาญจนบุรี	23,368 (3.76%)	72,791 (3.07%)	3,115
หนองคาย	21,187 (3.41%)	94,282 (3.97%)	4,450
รวมทั้งประเทศ	620,591 (100%)	2,370,415 (100%)	3,820

ที่มา : ศูนย์สถิติการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ตารางที่ 6.4 ต้นทุนการผลิตสับปะรดโรงงาน จำแนกตามกิจกรรมการผลิต ปี 2534 - 2536

รายการ	2534	2535	2536
ต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)	4874.55 (93.2)	5,079.52 (93.4)	5,098.30 (93.3)
1. ค่าแรงงาน	1,849.05 (35.3)	1,734.89 (31.9)	1,998.40 (36.6)
1.1 ปลุกดูแลรักษา	1,445.20 (27.6)	1,315.09 (24.2)	1,495.69 (27.4)
1.2 เก็บเกี่ยว - รวมรวม	403.85 (7.7)	419.80 (7.7)	502.71 (9.2)
2. ค่าวัสดุ (บาท/ไร่)	2,539.78 (48.5)	2,835.14 (52.1)	2,605.12 (47.7)
2.1 ค่าพันธุ์	726.16 (13.9)	850.40 (15.6)	720.35 (13.2)
2.2 ค่าปุ๋ย	1,125.50 (21.5)	1,225.00 (22.5)	853.20 (15.6)
2.3 ค่าสารเร่ง	200.36 (3.7)	208.28 (3.8)	237.40 (4.3)
2.4 ค่ายาปราบศัตรูพืช	380.37 (7.3)	395.40 (7.3)	478.65 (8.8)
2.5 ค่าวัสดุสิ้นเปลืองและอื่น ๆ	107.39 (2.1)	156.06 (2.9)	315.52 (5.8)
3. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (บาท/ไร่)	485.72 (9.3)	509.49 (9.4)	494.78 (9.0)
3.1 ซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	6.05 (0.1)	8.44 (0.2)	5.11 (0.1)
3.2 ดอกเบี้ย/เสียโอกาสเงินลงทุน	479.67 (9.2)	501.05 (9.2)	489.67 (9.0)
ต้นทุนคงที่ (บาท/ไร่)	358.05 (6.8)	361.64 (6.6)	364.02 (6.7)
ค่าเช่าที่ดิน/ค่าใช้ที่ดิน	300.00 (5.7)	300.00 (5.5)	280.00 (5.1)
ค่าเสื่อมอุปกรณ์คงทน	58.05 (1.1)	61.64 (1.1)	84.02 (1.5)
ต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)	5,232.60(100.0)	5,441.16 (100.0)	5,462.32 (100.0)
ต้นทุนเฉลี่ย (บาท/ก.ก.)	1.35	1.40	1.32
ผลผลิตเฉลี่ยต่อเนื้อที่เก็บเกี่ยว (ก.ก./ไร่)	3,876	3,888	4,146

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บคือร้อยละ

ที่มา : กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ขายได้ราคาต่ำสุดเพียงกิโลกรัมละ 1.15 บาทเท่านั้น หากเทียบเป็นผลตอบแทนการผลิตแล้ว เกษตรกรจะขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 745 บาท (ตารางที่ 6.5)

สับปะรดที่ผลิตได้ในปีหนึ่ง ๆ เกือบร้อยละ 90 ถูกส่งขายเป็นวัตถุดิบให้แก่โรงงานสับปะรดกระป๋องและน้ำสับปะรด ส่วนที่เหลือใช้บริโภคภายในประเทศในรูปสับปะรดสดและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ (ตารางที่ 6.6)

สำหรับราคาสับปะรดสดที่เกษตรกรจำหน่ายให้กับโรงงานจะมีราคาขึ้น ๆ ลง ๆ ไม่แน่นอน โดยมีราคาเฉลี่ยต่อกิโลกรัมสูงสุดเท่ากับ 2.47 บาท เมื่อปี 2534 และเฉลี่ยต่ำสุดเหลือเพียง 1.15 บาทต่อกิโลกรัมเมื่อปี 2536 (ตารางที่ 6.7) ซึ่งเป็นปีที่ประเทศไทยมีผลผลิตสับปะรดสดมากที่สุด หากจะคิดถึงความผันผวนของราคาที่แตกต่างกันแล้ว คิดเป็นร้อยละแตกต่างกันถึงร้อยละ 115.0 ที่เดียว และถ้าหากพิจารณาถึงราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้ในแต่ละเดือน จะพบว่ายังมีความผันผวนของราคามาก โดยในปี 2536 ซึ่งเป็นปีที่มีผลผลิตรวมมากที่สุดราคาที่เกษตรกรขายได้ต่ำสุดในเดือนตุลาคม เท่ากับ 0.77 บาทต่อกิโลกรัม ในขณะที่เคยขายได้สูงสุดในปี 2534 เดือนสิงหาคมเท่ากับ 3.33 บาทต่อกิโลกรัม คิดเป็นความแตกต่างกันถึงร้อยละ 332.0 (ตารางที่ 6.8) ซึ่งในปีเดียวกันนั้นราคาจะเคลื่อนไหวขึ้นลงอยู่ในช่วง 1.58 - 3.33 บาทต่อกิโลกรัม หรือคิดเป็นความแตกต่างของราคาเท่ากับร้อยละ 110.7 ซึ่งความผันผวนของราคาสับปะรดในระยะที่ผ่านมาส่งผลให้ปริมาณผลผลิตสับปะรดรวมและผลผลิตเฉลี่ยต่อพื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกรมีการเคลื่อนไหวขึ้นลงในลักษณะของวัฏจักร (cyclical variation) ซึ่งจะกินเวลาประมาณ 3.5 - 4 ปี จึงจะครบวงจรของวัฏจักรหนึ่ง ทำให้โรงงานอุตสาหกรรมไม่สามารถจะวางแผนการผลิตและการตลาดล่วงหน้าได้ จึงนับเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้อุตสาหกรรมสับปะรดของไทยตั้งอยู่บนพื้นฐานการผลิตที่ไม่มั่นคง เนื่องมาจากความไม่แน่นอนของปริมาณและราคาสับปะรดสดที่เป็นวัตถุดิบหลักดังกล่าว

ตัวแปรหนึ่งที่กำหนดลักษณะการเคลื่อนไหวขึ้นลงเป็นแบบวัฏจักรของราคาสับปะรดสดที่เกษตรกรได้รับ คือ ลักษณะการผลิตสับปะรดสดของเกษตรกรเอง ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ผลิตสับปะรดหลายราย ได้ข้อสรุปว่า การผลิตสับปะรดโรงงานของประเทศไทยนั้น เกิดจากการผลิตของเกษตรกรรายย่อย ซึ่งจากการสำรวจของศูนย์สถิติการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ถึงจำนวนเกษตรกรที่ปลูกสับปะรดโรงงานในปี 2537 พบว่า มีถึง 42,687 ครัวเรือนพื้นที่ปลูกรวมเท่ากับ 641,210 ไร่ หรือคิดเป็นพื้นที่เพาะปลูกเฉลี่ยต่อครัวเรือนได้เท่ากับ 15.02 ไร่ต่อครัวเรือน โดยพื้นที่ในแหล่งปลูกที่สำคัญเช่น ประจวบคีรีขันธ์ และ ระยองนั้น ขนาดพื้นที่เพาะปลูกจะมีความแตกต่างกัน คือ 18.69 และ 11.28 ไร่ต่อครัวเรือน ตามลำดับ(ตารางที่ 6.9) ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับลักษณะการเพาะปลูกนี้ของประเทศไทย กับ ลักษณะการปลูกของประเทศผู้ส่งออกสับปะรดกระป๋องที่สำคัญเช่น ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซียแล้วจะพบว่า ลักษณะการเพาะปลูกของประเทศทั้ง 2 นั้นส่วน

ตารางที่ 6.5 ผลผลิตต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้ ต้นทุนและผลตอบแทนของสับปะรดโรงงาน
ปี 2527 - 2536

ปี	ผลผลิต/ไร่ (ก.ก.)	ราคาเกษตรกร ขายได้ บาท/ก.ก.	ต้นทุน/ไร่ (บาท)	ต้นทุน/ก.ก. (บาท)	ผลตอบแทน/ไร่ (บาท)	กำไร-ขาดทุน ต่อไร่ (บาท)
2527	3,835	1.89	4,202.86	1.10	7,248.15	3,045.29
2528	3,798	1.36	4,231.74	1.13	5,165.28	933.54
2529	3,711	1.23	4,944.04	1.34	4,564.53	-379.51
2530	3,819	1.98	5,400.74	1.41	7,561.62	2,160.88
2531	3,988	1.36	5,662.96	1.42	5,423.68	-239.28
2532	4,122	1.23	5,193.72	1.26	5,070.06	-123.66
2533	4,005	1.60	5,286.60	1.32	6,408.00	1,121.40
2534	3,876	2.47	5,232.60	1.35	9,573.72	4,341.12
2535	3,888	2.03	5,441.16	1.40	7,892.64	2,451.48
2536	4,146	1.15	5,462.32	1.33	4,717.30	-745.02

ที่มา : กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ตารางที่ 6.6 การจำแนกแจกจ่ายผลผลิตสับปะรดของประเทศไทย ปี 2537

การจำแนก	สัดส่วน
1. ขายให้โรงงาน	88.91
2. ขายสด	9.06
3. บริโภคอื่น ๆ	2.03
รวม	100.00

ที่มา : ศูนย์สถิติการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ตารางที่ 6.7 ราคาเฉลี่ยรายปีของสับปะรดโรงงานที่เกษตรกรขายได้และราคาสับปะรดกระป๋องส่งออก (F.O.B.) ปี 2530 - 2538

หน่วย : บาท/กิโลกรัม

ปี	ราคาสับปะรดโรงงาน ^{1/} ชนิดคละที่เกษตรกรขายได้	ราคาสับปะรดกระป๋อง ^{2/} ส่งออก (F.O.B.)
2530	1.98	14.35
2531	1.36	13.84
2532	1.23	12.42
2533	1.60	13.67
2534	2.47	17.44
2535	2.03	16.87
2536	1.15	14.31
2537	1.46	12.88
2538	2.12	15.10
เฉลี่ย 2530 - 2538	1.71	14.54

ที่มา : 1/ ศูนย์สถิติการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2/ กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 6.8 ราคาสัมปราคาจ้างงานชนิดคละที่เกษตรกรขายได้ ปี 2526 - 2539 (ก.ค.)

หน่วย : บาท/ก.ก.

เดือน	2526	2527	2528	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539
มกราคม	1.33	1.80	1.97	0.77	1.00	1.50	0.75	1.30	2.21	1.59	1.80	1.25	1.16	2.29
กุมภาพันธ์	0.99	2.05	1.74	0.65	1.00	2.96	0.79	1.10	2.28	1.19	1.07	1.56	1.46	3.03
มีนาคม	2.10	2.18	1.64	0.68	2.04	1.00	0.70	1.15	2.30	1.20	1.20	1.64	1.70	2.88
เมษายน	1.37	2.23	1.39	0.64	1.93	1.77	0.69	1.10	2.72	1.18	1.22	1.64	1.71	2.84
พฤษภาคม	1.60	1.54	1.43	0.73	1.01	1.16	0.74	1.13	2.96	1.19	2.24	1.72	1.74	2.40
มิถุนายน	0.95	1.39	1.46	0.88	1.97	0	0.77	1.17	3.07	2.40	1.12	1.73	1.52	1.95
กรกฎาคม	1.43	1.59	1.69	0.91	2.02	0.70	1.52	1.15	3.17	2.47	1.23	1.42	2.05	2.09
สิงหาคม	2.00	1.75	1.85	1.71	2.07	1.51	1.77	1.95	3.33	2.54	1.18	1.25	2.37	-
กันยายน	2.60	1.92	1.92	1.60	2.10	1.20	1.01	2.09	3.14	2.80	0.86	1.38	2.63	-
ตุลาคม	2.10	1.77	1.56	1.63	2.11	1.31	1.04	1.03	2.41	2.84	0.77	1.53	3.14	-
พฤศจิกายน	1.02	2.19	0.99	1.81	2.19	1.49	1.50	2.23	2.20	2.90	0.98	1.30	3.18	-
ธันวาคม	1.05	2.08	0.83	2.00	1.00	0.92	1.40	2.24	1.58	2.45	1.05	1.15	2.76	-
เฉลี่ยทั้งปี	1.70	1.87	1.54	1.12	2.00	1.38	1.20	1.55	2.47	2.03	1.15	1.46	2.12	2.50

หมายเหตุ : ราคาเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักตามร้อยละปริมาณการขายในแต่ละเดือน

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร